

ב"ה טוב טעם ודעת לומדי (טור"ל) כי במצותך האמנותי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א - התשפ"ג: **מצות ההשפעות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: **מונח** - רבוי: **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי: **דרגא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: **דרגא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק - היקף השלישיה: (קדמא - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

מונח ... מונח פזר - פרט המלמד על עצמו או על היוצא ממנו (כגון עונש כרת) למקום אחר ואם צריך גם במקום הופעתו, כל מונח עשוי להוסיף עוד פרט אחד המלמד על עוד מקום, כעין דון מינה ואוקמיה במקומיה. פזר - ע"פ ספר **טוב טעם** - **הרב יום טוב ליפמאן העלר (תוספות יום טוב)** בפירושו על **רבינו בחיי בר' נח ז, (כב) פל אַשְׁרֵי נְשִׂמֹת רִיחַ תַּיִם בְּאֶפְרוֹי מִכָּל אֲשֶׁר בְּחֶרֶבָה מְתוּ**: מביא מספר **פרדס רימונים שער הטעמים (שער כ"ט, פ"ב)** ... מפזר ונוסף עוד וצורתו כחץ < משפיע השפע. ואפשר לומר כי החץ מוליך השפע - הלימוד (דרך ותוכן) - מדברי תורה במקום אחד לפרנס עמם דברי תורה במקום אחר בתורה.

מונח ... מונח פזר מונח ... מונח תלישא-גדולה או מונח ... מונח תלישא-קטנה - התלישא מרמז על ענין שיעור, חציצה, מחיצה, מידרוג בביצוע המצוה, מידרוג בעונשים או שכר, הפזר לוקח האפיון של התלישא ומעבירו ללמד במקום אחר ואם צריך גם למקומו.

1.1 במדבר קרח טז,א

במדבר קרח טז,ז:

וַתָּנוּ בִּקְרוֹן וְאִשׁ וְשִׂמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטְרֵת לַפָּנֵי ה' מִחֹר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ רֶב־לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:

תורה שלמה (סה) וַתָּנוּ בִּקְרוֹן וְאִשׁ וְשִׂמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטְרֵת בְּבִלֵי יוֹמָא מְהַב, תניא: (יקרא צו ז, א) **אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה, לימד על מערכה שניה של קטורת שלא תהא אלא על המזבח החיצון. (דהאי קרא במזבח העולה כתיב) אש מחתה ומנורה (אש דיוה"כ דלפני ולפנים ואש דמנורה דהדלקת נרות דכל יומא) מניין? (שתהא ניטלת מעל המזבח החיצון) ודין הוא: נאמרה אש בקטורת (דכתיב גבי קרח (אתה ואהרן איש מחתתו) **וַתָּנוּ בִּקְרוֹן וְאִשׁ וְשִׂמּוֹ עֲלֵיהֶן וְקָטְרֵת**, ת"ר ד"ה נאמרה), ונאמרה אש במחתה ומנורה, מה להלן על מזבח החיצון - אף כאן על המזבח החיצון.**

מוצאות השערות בתפקידי טעם פסק בפסוק:

וַתָּנוּ בִּקְרוֹן וְאִשׁ - מונח מונח פסק, קריאה עם פסק עבור מעשה קרח, קריאה בלי פסק עבור מעשה הקטורת והמנורה במשכן ובמקדש.

עֲלֵיהֶן וְקָטְרֵת - קדמא פסק ואולא, קריאה עם פסק עבור מעשה קרח, כי ע"פ תיב"ע קטורת עדת קרח לא הייתה של קודש, קריאה בלי פסק עבור מעשה הקטורת והמנורה במשכן ובמקדש. וראה בהמשך שימוש אחר לפסק זה.

עֲלֵיהֶן וְקָטְרֵת - קדמא פסק אזלא, בקריאה ללא פסק טעמי קדמא ואולא בתפקיד כעין כלל מלמד על הקטורת קטורת בכל יום וביה"כ, וכן כעין כלל מלמד למקור האש לפעולות בקדש ובקדש הקדשים (קטורת, מנורה), קריאה עם פסק ראה להלן.

וְשִׂמּוֹ - תלישא-קטנה בתפקיד שיעור של **מִחֹר** - ר"ת **מלוא חפניו רבה** (גבוה ולא שטוח), לשים **עֲלֵיהֶן** - על האש שבמחתות שהיא ממקור חיצון **וְקָטְרֵת**, בשיעור **מלוא חפניו רבה** של קטורת מעבר ע"י **וַתָּנוּ בִּקְרוֹן וְאִשׁ** - מונח מונח פסק פזר להידרש לשלושה ענינים אחרים,

- א. האש והקטורת עבור הקטרת קטורת במזבח הזהב בשחירת ובין הערבים,
- ב. האש והקטורת עבור אש דיוה"כ דלפני ולפנים
- ג. האש עבור ואש דמנורה דהדלקת נרות דכל יומא

לענין האחר הראשון אש וקטורת במזבח הזהב נדרש מהפסוק

- (א) **האש לקטורת במזבח הפנימי מקורה החיצון הוא בגחלים ממערכה שניה שעל המזבח החיצון, נשאת במחתה אחת,**
- (ב) **(הקטורת) ע"פ משנה תמיד פ"ב ופ"ג** שיעורה פרס של שתיים ומחצה מנה צבורה בבזך שבתוך כף שנפחה שלושה קבים (=3 פעמים 4 לוג היינו 12 לוג = הין אותיות **בִּקְרוֹן** בניקוד שונה),
- (ג) בכל יום הכהן הזוכה בפיו הקרבת הקטורת נכנס עם קרובו, חופן מלוא חפניו קטורת מן הבזך, ומה שנופל לכף, קרובו צוברו על גב הקטורת שבכפיו. אפשר כי זה מרומז במלים **עֲלֵיהֶן וְקָטְרֵת** - קדמא פסק אזלא, בקריאה עם פסק מרמז לקטורת הנופל לכף ושהכהן השני צובר על גבי הקטורת של הכהן מקריב הקטורת.

ועוד ענין לדרוש למקום אחר **תורה שלמה (סו) קָטְרֵת לַפָּנֵי ה'**, עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה וכו' מבושם שנאמר **קָטְרֵת לַפָּנֵי ה' (פרקי רבינו הקדוש)**

[תורה שלמה (סז)] וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר ה' הוא הקדוש, אלא אמר להם משה הרי אני אומר לכם שלא תתחייבו בנפשותיכם, שאתם חמשים ומאתים איש שאתם מקריבים, מי שיבחר מכם יצא חי וכולם אוכדים. **(תנחומא ה)**

[תורה שלמה (סז)] תנ"י יא, במדב"ר פ"ח, ילקו"ש כאן ובמדרש אגדה: **וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר**, כך אמר להם משה היו יודעים שאותו האיש שיבחר בו הקב"ה הוא הקדוש שהוא לבדו ינצל והשאר כולם ימותו, הזהירו ואל תגרמו רעה לעצמכם, והם לא האמינו לדבריו ונשרפו, לכך אמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. מלמד שהם פשעו בנפשותם. שכך אמר להם שלא ינצל אחד מהם, אותו שעזר לו הקב"ה הוא ינצל בלבד. והשווה מאמרי ילמדנו בילקוט ת"ת (מאן) ח"ג עמ' קנא. וראה להלן אות סט.

וְהָיָה - רביע, **הָאִישׁ** - תביר **אֲשֶׁר-יִבְחַר ה'** - מרכא טפחא, יתור לרבות **הוּא** - מונח, מרבה **הַקְּדוֹשׁ** - אתנה, מגביל **וְהָיָה** - רביע, ע"פ **[תורה שלמה תו"ש (סז)]** אפשר כי לפנינו ארבעה לימודים:

- (א) היו יודעים שאותו האיש שיבחר בו הקב"ה **הוּא הַקְּדוֹשׁ**, **הוּא** - מונח, מרבה בנבחר קדושה **הַקְּדוֹשׁ** - אתנה, מגביל הקדושה רק בנבחר,
- (ב) יתירה מזה בדומה לכהן גדול שהיה לו מחליף זמני עלול להיות מצב של קנאה, לכן הכהן המחליף הזמני לא נמצא בבית המקדש. כאן משה הזהיר שהנבחר לבדו ינצל והשאר כולם ימותו, הזהירו ואל תגרמו רעה לעצמכם,
- (ג) והם לא האמינו לדבריו ונשרפו, לכך אמר (להלן יז, ג) את מחתות החטאים האלה בנפשותם. מלמד שהם פשעו בנפשותם. **הָאִישׁ** - תביר, ממעט בכל הנדחים מלמד על חיסרון בהם מלמד שהם פשעו בנפשותם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ד) אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' – מרכא טפחא, יתור לרבות אותו שעוזר לו הקב"ה הוא ינצל בלבד. ידוע הלימוד כי קטורת מצילה וקטורת עלולה להמית את הלא ראוי. כאן היה רבוי עזרה מהקב"ה לאהרן מפני קיטרוג כגון מעשה העגל, כדי שינצל. וזה מתאים ל-**[תורה שלמה [סח]]** הוא הקדוש, הוא יקדש מיבעי ליה, אלא א"ל יודע אני שקטורתו של אהרן מתקבלת, כבר נתקדש קודם לכן **(ילמדנו)**
ועוד ענין **וְשִׁמּוֹ ... הָאִישׁ** - תלישא-קטנה ... תביר, רמז לחישוב השבועי כגון גימטריא ו/או גורעין ומוסיפין, **הָאִישׁ** אותיות א"ה ואותיות י"ש שהן גי' ר"ן ס', כאשר נחברן ביחד נקבל אהר"ן ס' היא ברכת כהנים של ס' אותיות! וענין כי אהרן כבר נתקדש קודם לכן ולו משרת הכהונה רמזו בס"ת **וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר ה'** – ס"ת השרר"ה

במדבר קרח טז, יב, יד, טז:
[יב] וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלָאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב בְּיָמָרְוֹ לֵאמֹר לֹא נַעֲלֶה:
[יד] אֲךָ לֹא אֶל-אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הִבְיֵאתֶנּוּ וְתִתֶּן-לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הֵהֶם הַנִּגְקָר לֹא נַעֲלֶה:
[טז] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הֵיוּ לִפְנֵי ה' אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מִקָּחַר:
[בבלי מועד קטן טז,א] אמר רבא:

מנלן דמשדרין שליחא דבי דינא, ומזמנינן ליה לדינא (לימוד לשליח בית דין המזמין לדין) - דכתיב **(במד' קרח טז,ב)** **וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא לְדָתָן וְלָאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב.**
ומנלן דמזמנינן לדינא (לימוד להזמנה לבית דין) - דכתיב **(במד' קרח טז,טו)** **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ.** לקמי גברא רבה (לימוד לציין מי הדיינים בבית דין) - דכתיב **(במדבר ט"ז טז)** **הֵיוּ לִפְנֵי ה'.**
את ופלניא (לימוד לציין מי המתדיינים בבית דין) - דכתיב **אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן,**
דקבעינן זימנא (לימוד לציין זמן הדין בית דין) - דכתיב **מִקָּחַר.** זימנא בחר זימנא - דכתיב **(ירמיהו מ"ו)** **קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד.**
ומנלן דאי מתפקר בשליחא דבי דינא, ואתי ואמר, לא מיתחזי כלישנא בישא (לימוד ששליח בית דין מותר לחזור על דברי מזמין לפני בית הדין אף אם נאמר בלשון קשה על בית הדין) - דכתיב **(במד' קרח טז,יד)** **הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הֵהֶם הַנִּגְקָר לֹא נַעֲלֶה.**
ומנלן דמשמתינן (לימוד שבית דין מנדה) - דכתיב **(שופטים ה)** **אורו מרוז, דהכי סברא דגברא רבה, דכתיב אמר מלאך ה'.**
ומנלן דמחרמינן (לימוד שבית דין מחרים אדם ורכושו) - דכתיב **אורו ארוז, דאכיל ושתי בהדיה וקאי בארבע אמות דידיה - דכתיב ישיבה.**
ומנלן דפרטינן חטאיה בציבורא (לימוד שמותר לבית דין לפרסם עבירות של אנשים ואין זה לשון הרע) - דכתיב **(שופטים ה)** **כי לא באו לעזרת ה'.**

אפשר כי תלישא-קטנה תרמז על מידרוג במצוות ועונשים, כי ע"פ **[שור"ע חושן משפט סי' ח']** – שליח בי"ד לא עובר על לשון הרע ... דבר הנדרש מסוף **(במד' קרח טז,יד)** **הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הֵהֶם הַנִּגְקָר.**
הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הֵהֶם הַנִּגְקָר לֹא נַעֲלֶה: - בספר **[חפץ חיים]** מלמד, ששליח בית דין יחזור וימסור דברי הנידון לבית הדין כלשונן ואין לו עבירת לשון הרע
(במד' קרח טז,יד) פותח אָף – פזר, דרשהו לענין אחר ואם צריך גם למקומו. כאן לענין אחר ללמד בנוסף לענינו ששליח בית דין יחזור וימסור דברי הנידון לבית הדין כלשונן ואין לו עבירת לשון הרע.
אָף – פזר, אפשר כי מרמז לדרוש מסוף הפסוק **הַעֵינִי הָאֲנָשִׁים הֵהֶם הַנִּגְקָר** ששליח בי"ד לא עובר גם על דברים אחרים שעושה בשליחות בי"ד כגון כניסת לבית לוח אחר שהזוהר להחזיר ההלואה ולא החזירה ונטילת רכושו.
הגמרא מביאה סימוכין מהנביא שעונשם של מוציא דבת תלמידי חכמים וארץ-ישראל הוא חרם ומפרטים חטאם בציבור. אפשר לתמוך זאת בראיה מהכתוב **לֹא אֶל-אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ הִבְיֵאתֶנּוּ וְתִתֶּן-לָנוּ** - תבנית כעין פרט וכלל ופרט, כאשר בפרט בתראה יש פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים. זה כעין דבר החוזר וקורה ו/או כעין בנין אב. אפשר שתומך בהלכה של פרסום חטאם בציבור.
מִקָּחַר – סילוק, מגביל, לזמן מסוים, או קביעת זמנים לדיונים זימנא בחר זימנא, הגמרא מביאה סימוכין מהנביא **(ירמיהו מ"ו)** **קראו שם פרעה מלך מצרים שאון העביר המועד** – סילוק, הגבלת זמן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מהפך פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעותים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה: **תלישא-גדולה** = **חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

1.2 במדבר קרח טז,א

במדבר קרח טז,א: וַיַּקַּח קָרַח בֶּן-יִצְחָר בֶּן-קֵהָת בֶּן-לֵוִי וְדָתָן וְאֶבְיָרִים בְּנֵי אֵלִיָּאב וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

(במ' קרח טז,א) **וַיַּקַּח קָרַח** – מונח זקא-קטן, מונח בתפקיד רבוי על טעם זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שתיים. מוצע לומר כי שתיים כאן מלמד על מחלוקת, שיש בה שני צדדים, כאשר לפחות צד אחד חולק על הצד האחר. כפ'רש"י (ע"פ מדרש תנחומא) לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה, וזהו שתרגם אונקלוס "ואתפלג", נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת. מוצע לומר כי טעם מונח מלמד על רבוי מחלוקות כדאיתא ב-**[מדרש אגדה (בובר)]** ... (מחלוקת א) חלק קרח על משה ... לפי שראה לאליצפן בן עוזיאל ששם אותו משה נשיא בית אב למשפחות הקהתי על פי הקדוש ברוך הוא, (וקרח סבר שאותו היה משה צריך למנות לנשיא משפחות הקהתי כי הוא בן יצהר אה עמרם הגדול מעוזיאל, ומפני שהוא הבן הגדול של יצהר לו ראוייה משרת נשיא משפחות הקהתי, אחרי שלמשה ואהרן בני עמרם יש מנויים.

(מחלוקת ב) שהיא אמתלה של קרח בגלל (מחלוקת א) -**[מדרש אגדה (בובר)]** ולמה נסמכה פרשה זו לפרשת ציצית, שבשבילה פתח לחלוק על משה, אמר קרח למשה בית מלאה ספרים צריך מזווה או לאו, אמר משה צריך, אמר קרח דבר זה לא צוה הקדוש ברוך הוא, (מחלוקת ג) וכן אמר לו טלית שכולה תכלת צריכה פתיל תכלת, אמר לו משה הין, אמר לו קרח כל אלו הדברים שאתה אומר מדעתך הם, אלא חוט של תכלת פוטר, ואם הציצית כולה תכלת לא תפטור עצמה, אין דבריך אלא דברי שקרים, ועוד דרך להסביר את **קָרַח** - זקא-קטן בתפקיד שניים, בעקבות (מחלוקת א) מלבה אשת קרח את המחלוקת אמרה לו אשתו משה שונאך הוא, ולא צוה לך לעשות כך (גילוח כל הגוף בתער) אלא לבזותך, אמר לה וגם לבניו צוה ועשו כן, אמרה לו ומה הוא חושש הוא אומר תמות נפשי עמך עד שיעשה רצונו עמך, כששמע כן הוסיף למחלוקת עוד בעבור דבר אשתו, בדרך הסבר זאת **קָרַח** - זקא-קטן מלמד על שנים הגורמים מחלוקת ומעודדים להחזיק בה.

[רמב"ן] ... כונת המדרש [טט]: **במדבר רבה פרשה יח סימן ג]** ב-**וַיַּקַּח קָרַח**, שלקח עצה בלבו לעשות מה שיספר, כי הלקיחה תאמר על (טט: שני דברים) העצה והמחשבה. וכן **(איוב טו, יב) מה יִשְׁמַע לָבָד**, מה מחשבה יקח לך לבך שתחשוב בסתר (טט: שני דברים) לית דין ולית דיין ולא תגלה אותה.

וְדָתָן וְאֶבְיָרִים – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד, ע"פ **מדרש הגדול** מקדמת דנא חלקו על משה והלכו והמרידו אחרים, וגם לא עשו תשובה ובכך שימשו דוגמא לאחרים שלא לעשות תשובה.

בְּנֵי אֵלִיָּאב וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים ו/או שעל כל אחד חל הענין. כולם מורדים ואינם עושים תשובה.

וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת – מרכא טפחא, יתור לרבות זמן אנינות, און חזר בו והיה מתאבל על תחלת מעשיו וע"פ **מדרש הגדול** ישב באנינות עד שמת.

אֵלִיָּאב וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב ושעל חלקה לא חל ענין או הלכה מסוימת, וזוהי השתמטות און בן פלת מחברת החולקים על משה בעצת אשתו.

בְּנֵי – מרכא – מרבה, **רְאוּבֵן**: – סלוק, מגביל, הרבוי ירמז להיות שלשתם בנים בכורים, הסלוק יגביל שימשו זמן מועט בכהונה כמוסבר ע"פ **[ספר הפרשיות הרב כיתוב]** ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת הם בנים בכורים כל אחד לאמו, טענתם על העברת הכהונה ע"י יעקב אבינו מראובן ליוסף או יהודה, וטענו כי ראובן הבכור וראוי לכהונה, ולפני מעשה העגל הבכורים שימשו בכהונה לעת קצרה

תורה תמימה טז,א

וְדָתָן וְאֶבְיָרִים - אמר ריש לקיש, דתן - שעבר על דת אל, אבירם - שאיבר עצמו מעשות תשובה^א [סנהדרין ק"ט ב']:

וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת וגו' - אמר ריש לקיש, און - שישב באנינות, בן פלת - בן שנעשו לו פלאות, בן ראובן - בן שראה והבין^ב [שם שם]: **[תורה תמימה הערה ג]** עיין מש"כ ריש אות הקודם, ובנוסחאות אחרות הגירסא שאיבר לבבו, ונראה כי היא גירסא נכונה, והוא מלשון אבירי לב (ישעיה מ"ו) והבאור הוא שהקשה את לבו מעשות תשובה ולא כמו און בן פלת, כפי שיתבאר:

[תורה תמימה הערה ד] עיין מש"כ ריש אות ב' בענין דרשת השמות, ודריש און שישב באנינות, כלומר שהיה מתאבל על שהיה בעצה עם קרח ועדתו, ויתבאר עפ"י מ"ש בגמ' כאן שאשתו הניאתו מלעמוד במחלוקת וחזר בו והיה מתאבל על תחלת מעשיו, ויש בזה עוד פירושים. ומעין כונה זו דריש בן פלת - בן שנעשו לו פלאות, שחזר בו, ובן שראה והבין והכיר ומתת וצדקת משה. **[דעת זקנים]**. דתן שעבר על דת אביהם לאביו לבו מלעשות תשובה

(במ' קרח טז,ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה – מונח זקא-קטן, מונח בתפקיד רבוי על טעם זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שתיים. מוצע לומר כי שתיים כאן מלמד על מחלוקת, משה רבנו שמע רבוי המחלוקות שהעלו קרח ועדתו. **[מדרש תנחומא (בובר) פרשת קרח סימן כה]**

(במ' קרח טז,ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה – מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שתי דרשות (טט: א) מה שמועה שמע (משה), שחשדהו מאשת איש, שנאמר **(תה' קו, טז) וַיִּקְנָא לְמֹשֶׁה בְּמִתְנָה**, (טט: ב) אמר רב שמואל בר יצחק אמר רב מלמד שכל אחד ואחד קינא לאשתו ממש. אפשר שבדרשה זאת טעם מונח מרבה שכל אחד ואחד קינא לאשתו ממש

[בבלי סנהדרין קי, א] (במ' קרח טז,ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: (במ' קרח טז,ד) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה – מונח זקא-קטן, זקא-קטן בתפקיד שתי דרשות (טט: א) מה שמועה שמע? - אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שחשדהו מאשת איש, שנאמר **(תה' קו, טז) וַיִּקְנָא לְמֹשֶׁה בְּמִתְנָה**. (טט: ב) אמר רבי שמואל בר יצחק: מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממש, שנאמר **(שמ' תשא לג, ו) וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת-הָאֵהָל וַיִּנְטֶה-לוֹ מַחֲזֵיז לְמִתְנָה**.

ע"פ **[כלי יקר]** משה שמע בטענות קרח כפירה ... בהצותם על ה' (במדבר כו ט), והיכן מצינו שקרח נועד על ה' אף על פי שאמרו חז"ל (סנהדרין קי א) שהחולק על רבו כחולק על השכינה מכל מקום היא גופא קשיא למה יהיה כחולק על השכינה. אלא לפי שקרח טען שהעולם קדמון כקדמות ה' יתברך והוא מחויב המציאות, והוצרך לכפירה זו כדי לחזק מחלוקתו

וַיִּפֹּל – טפחא בתפקיד שנוי, שמשה לא היה נופל על פניו מפני ענותנותו, אבל כאן שמע הכפירה בדברי קרח נפל על פניו על חילול כבוד שמים ולבקש מחילה כי זה כבר סירחון רביעי. וכך פ' **[נועם אלימלך] (במ' קרח טז,ד) ד"ה** או יאמר בגמרא (תענית יד ב) אסור לאדם ליפול על פניו אלא אם כן יודע שנענה כיהושע כו', ומשה רבינו עליו השלום היה עניו מאד והיה שפל בדעתו מכל אחד והיה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיניט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרש"פ.

מתיירא ליפול על פניו, ואחר ששמע מקרח שאמר הרב והנשיא שבישראל ולו ראוי הגדולה התחיל ליפול על פניו ולזה נאמר (במ' קרח טז,ד) וישמע משה ויפל כו'.

במדבר קרח טז,ב: ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי-שם:
נשיאי עדה קראי מועד – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא כולם מצטרפים ו/או שלא על כל אחד חלה אותה הלכה או ענין, למשל שלא כל אנשי ה' הם בכורים ששמשו קודם בתפקיד, למשל שלא כל אנשי ה' הם נשיאי העדה, או שהצטרפו מתוך פתויו ולא משום עצמם, כלומר לא היתה להם אותה מטרה. או שנבין שהיו ביניהם צדיקים ורשעים ע"פ **תורה שלמה [לה]** בין היתר ע"פ "טעמי מסורת המקרא למהר"ם מרוטנבורג – **קראי** – הגביהו עצמם חסרם הקב"ה, יצאו מעצמם ולא בחרום העדה ... על שהיו רשעים, אפשר כי טעם תביר במלת **עדה** בתפקיד למעט היינו שחסרם הקב"ה.
אנשי-שם – סלוק, מגביל – ממעטם משם טוב, ע"פ **תורה שלמה [לו]** ע"פ **מאור האפלה** שהיה להם שם רע בכל.

במדבר קרח טז,ג: המעט פי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש להמיתנו במדבר כי-תשתחרר עלינו גם-השתחרר:
המעט – רביע, השמינו ארבע ביוזיים אחד על משה ושלוש על הקב"ה כפירש **רמב"ן [טז,כט]** **אם-פמות כל-האדם ומתן אלה** – הנה גם רבים בעם אמרו לו פעמים רבות "למה העליתנו ממצרים", אבל היה העונש על אלה מכל האדם, באמרם (פסוק יג) **כי-תשתחרר עלינו גם-השתחרר**. כי עשו שתיים רעות, בזו על כבוד הרב (זה אחד מארבע הביוזיים), וכפרו בכל מעשה ה' אשר עשה (אלו שלושה ביוזיים מהארבע) **במצרים ובמדבר** וגם **במעמד הר סיני** שנאמר בו וגם כך יאמינו לעולם (שמות יט ט), והם אמרו שאינו כדאי להשתרר עליהם ולא בא להם על ידו רק רע, ומפני זה אמר (פסוק טו) ויחר למשה מאד. וגם קרח אמר (פסוק ג) ומדוע תנשאו, ועל כן נבלע אהלו עמהם.

המעט – רביע, **אלישיך [טז,יג]** אמנם הנה דתן ואבירם אמרו, הנה עלה בדעתך שכל ישענו וכל חפצנו הוא לכהן את קרח. ועל כן בנצוה אותו נשתוק אנחנו. ולא כן הוא, כי דברים אחרים לנו עליך. והוא כי **המעט** וכו', כי אם **כי-תשתחרר עלינו** להיות מלך עלינו. ולא בלבד את עצמך, כי אם גם-השתחרר את אהרן. ומה גם למה שאמרו ז"ל (**תנחומא ג**) שקרא תגר על תרומות ומעשרות ומתנות כהונה. וגם שעדיין לא היו נוהגות, הוא, שלימד להן הלכותיהן לכשיבואו אל הארץ. וזה יאמר גם השתרר את אהרן במתנות כהונה: **המעט** – רביע, לפי פירוש **אלישיך [טז,יג]** אפשר שקראו תגר על ארבעה תשלומים אחד שלא כתוב בפירושו אלא הוא מובן שמלך גובה מסים, ועוד שלושה תרומות ומעשרות ומתנות כהונה. וגם שעדיין לא היו נוהגות,

פי העליתנו – מהפך פשטא, מוציא הכתוב מפשטו וכי היתה מצרים לאלו שזכו לצאת ממנה **ארץ זבת חלב ודבש?**
מארץ זבת חלב ודבש – קדמא מהפך פשטא זקא-קטן, הוצא מפשטו, אמנם חלק **מארץ** מצרים הוא **זבת חלב ודבש** אבל **מארץ** – קדמא בא ללמד שרק המצרים מקדימים טובה לעצמם והם טענו שגם הם נהנו מכך. אפשר כי טענה שקרית זאת מחקה את טענת המרגלים (**במד' שלח יג,כז**) **ונם זבת חלב ודבש הוא וגו'** – תלישא-גדולה קדמא מרכא תביר טפחא. **ונם** – תלישא-גדולה, בעל בחינה נעלה, כדי שהשקר יעמוד הוא צריך קצת אמת, אז המרגלים מודים שא"י ארץ נבחרת ומעולה **זבת** – קדמא, מקדמת דנא אבל **חלב ודבש הוא** – מרכא תביר טפחא כעין קבוצת פרטים הקשורים לענין אך מחולקים ביניהם בקשר אליו, יש בה חלקים מעולים יותר ומעולים פחות וטענתם **כי-תשתחרר עלינו גם-השתחרר** החלקים המעולים שבא"י יגיעו לידי משה ואהרן.

להמיתנו – טפחא **במדבר** – אתנה, מגביל רק למדבר מגזרת המרגלים, ובתפקיד מתפשט תכונתו אלפניו. מיתה במדבר בצמא היא מיתה מנוולת של עינויים בצמא. טפחא כפותחת טפח ולקבל התכונה ממלת **במדבר** – אתנה, הטפחא בא לאפיין את הכתוב לפניו כדי להגדיל את הניגוד השיקרי של תנאיהם בארץ מצרים. לכן **מארץ זבת חלב** – קדמא מהפך פשטא, מלמד על הכתוב לפניו **פי העליתנו** – מהפך פשטא – הוצא מפשטו ואמור "אתה אמרת מעלה ולמעשה הורדתנו **להמיתנו במדבר**".

במדבר קרח טז,כז:
וידבר אל-העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל-תנעו בכל-אשר להם
פן-תספו בכל-חטאתם:
תורה תמימה [כו] סורו נא וגו' – ת"ר, היוצא לישיבע, אומרים לו הוי יודע שכל העולם נודעו בשעה שאמר הקב"ה בסיני לא תשא את שם ה' לשוא, ואם אמר הריני נשבע, העומדים שם אומרים זה לזה, **סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה** (י) [שבועות ל"ט א']:

תורה תמימה הערה יז ומפרש בגמרא בשלמא ההוא דקא משתבע דקאי באיסורא, אלא ההוא דקא משבע ליה אמאי [ר"ל אמאי כוללים אותו בלשון רשעים שאומרים בלשון רבים], משום דתניא ר' שמעון בן טרפון אומר, כתיב (פ' משפטים) שבועת ה' תהיה בין שניהם, מלמד שהשבועה חלה על שניהם, ע"כ. ור"ל דגם זה המשביע נענש על שלא נזהר למסור ממונו ביד איש נאמן וכאן לידי חלול השם. ואמנם אינו מבואר מה שפסק ותנא בסתמא אם אמר הריני נשבע ולשון זה כולל אף בזמן שנשבע באמת, וצ"ל ע"פ המבואר לפנינו בפי' ואתחנן בפסוק ובשמו תשבע (ו' י"ג) **דגם משבועת אמת ראוי להמנע**, יעו"ש בארוכה:
מעל – תלישא-קטנה, בתפקיד עקירה כי רכוש עדתם שהיה אצל אחרים נעקר משם ונבלע עמם (ואולי רכוש אחרים שהיה אצלם נעקר מהם וחזר לבעליהם). נושא עקירת רכוש מעבר ע"י טעם פזר לבית דין של ממונות. ע"פ **תורה תמימה הערה יז** כתיב (פ' משפטים) שבועת ה' תהיה בין שניהם, שבועה זאת היא בדיני ממונות, ועל בית הדין להחליט על עקירת ממון מאחד משני המתדיינים.
סורו נא – מונח פזר, אפשר כי בתפקיד של שני פזר. אחד מהם נדרש למקום אחר והוא ללמוד זהירות משבועה ואפילו בשבועת אמת. אפשר כי השני הוא לשבועת אמת.
האנשים הרשעים האלה – מהפך פשטא זקא-קטן, מוציא מהפשט של מקומו לדרוש שהתובע גם כן לא נזהר ונושא קצת אשמה משום דתניא ר' שמעון בן טרפון אומר, כתיב (פ' משפטים) שבועת ה' תהיה בין שניהם, מלמד שהשבועה חלה על שניהם, ע"כ. ור"ל דגם זה המשביע נענש על שלא נזהר למסור ממונו ביד איש נאמן וכאן לידי חלול השם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך. הצנת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = אלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ירושלמי שביעית פ"ד ה"ב (וילנה יא) משולב עם פירוש אור יעקב

ויקרא אחרי מות יח,ה:

ושמרתם את-חקתי ואת-משפטי אשר יעשה אתם האדם ותי בהם אני ה' ס

גמרא ד"ה אמר רבי יעקב בר זבדי קשייתה קומי רבי אבהו (העתק השאר) יעבור ולא יהרג. (בש"ס כאן מקצר בלשונו וב- בבלי

סנהדרין עד,א לומד מהנאמר (י"א אה"מ יח,ה) ותי בהם ודרשו ולא שימות בהם, מכאן שיעבור ולא יהרג (אם לא דרישת שמד)

ויקרא אמר כבלב: ולא תחללו את-שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם:

במדבר קרח טז,כא: הַבְּרָדָּה מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרִנֵּעַ:

במדבר שלח יד,כז: עַד-מִתִּי לַעֲדָה הַרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מַלְיָנִים עָלַי

אֶת-תְּלֹלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מַלְיָנִים עָלַי שְׁמַעְתִּי:

גמרא ד"ה רבנן דקיסרין אמרי, עשרה (ישראלים) דכתיב (י"א אמר כבלב) ונקדשתי בתוך בני ישראל. (ולמדו תוך תוך בגזירה שוה,

נאמר כאן תוך ונאמר ב-במ' קרח טז,כא) הַבְּרָדָּה מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת מה תוך שנאמר שם - עשרה, אף תוך שנאמר ב- ונקדשתי -

עשרה.

ומנין ש-תוך הנאמר בקרח - עשרה, למדה עדה עדה בגזירה שוה. נאמר כאן בקרח הַעֲדָה (טט - הַזֹּאת), ונאמר במרגלים (במ' שלח

יד,כז) לַעֲדָה (עַד-מִתִּי לַעֲדָה הַרְעָה) והם (המרגלים מוציאי דבת הארץ רעה) היו עשרה מלבד יהושע וכלב, כמו"כ עדה הנאמר מִתּוֹךְ

הַעֲדָה היינו עשרה. מכאן ילפינן שבמעמד עשרה מישראל מחויב למסור נפשו על כל עבירה שהיא כדי שיתקדש שם ה' (דש"ס וכ"ה

ב- בבלי סנהדרין עד,א,?).

(וילנה יב) ד"ה רבי אבונה בעי קומי רבי אימי, עכו"ם מהו שיהו מצווין על קידוש השם? (הנכרי מוזהר על עכו"ם שהיא אחת משב

מצות בני נח, ואם אמרו לו עבוד עכו"ם או תהא נמסר להריגה, האם מצווה הוא לקדש את השם ולמסור נפשו לבלתי עבוד עכו"ם,

או לא (רש"י בבלי סנהדרין עד,ב ד"ה בן נח) אמר ליה (כתיב) (י"א אמר כבלב) ונקדשתי בתוך בני ישראל. (משמע) בני ישראל

מצווין על קידוש השם ואין עכו"ם מצווין על קידוש השם.

סיכום המהלך עדה (מרגלים)מלמד ל-עדה (בקרח) (נותן עשרה אנשים) המלה הצמודה לעדה בקרח היא מִתּוֹךְ משתמש בחלק תוך לגזרה

שווה לחלק תוך ממלת מִתּוֹךְ בוי' אמר ומתקבל לימוד קידוש ה' במצב של עשרה מישראל

- (י"א אמר כבלב) ונקדשתי בתוך בני ישראל - ונקדשתי קדמא זקף-קטן במלה אחת, בתוך - טפחא, רבוי פתוח ולכן כנראה מופנה, בני ישראל - מונח אתנה. ונאמר לפניו ולא תחללו את-שם קדשי - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות: א' כפשוטו לישראל לא לחלל שם ה' שלא בשעת שמד של הגוים בפרהסיא של עשרה, ב' יוצא מפשוטו שרק ישראל מצווין על קידוש השם בשעת שמד של הגויים. ומופנה לג"ש.

- (במ' קרח טז,כא) הַבְּרָדָּה מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת מה תוך שנאמר בקרח - עשרה, אף תוך שנאמר ב- ונקדשתי בתוך - עשרה.
- הַבְּרָדָּה - מונח זקף-קטן במילה אחת, כעין ריבה וריבה את הכל, צווה לאחידים ומצווים כולם להבדל
- מִתּוֹךְ - טפחא רבוי פתוח ולכן כנראה מופנה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מאמים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שכתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר קרח טז,א

במדבר קרח טז,טז – יז:

[טז] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אַתָּה וְכָל-עֲדֹתֶיךָ הֵיוּ לַפְּנֵי ה' אַתָּה וְנָהָם וְאַהֲרֹן מִקְרַח: [יז] וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּנְתְּנֵם עֲלֵיהֶם קַטְרֹת וַהֲקִרְבָּתֶם לַפְּנֵי ה' אִישׁ מִחֶתְתּוֹ חֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים מִחֶתֶת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֶתְתּוֹ:

רש"י (טז) וְנָהָם – עדתך. שפת"ח ... והר"א מזרחי פירש שלא נחשוב שמלת הם מורה על אנשים אחרים חוץ מן הנזכרים לעיל שהם 250 איש, דומיא דאהרן שהוא חוץ מהנזכרים, שהרי כתיב אחריו **(במ' קרח טז,יז) חֲמִשִּׁים וּמְאַתָּים מִחֶתֶת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֶתְתּוֹ**, שהם **(טז,טז) אַתָּה וְנָהָם וְאַהֲרֹן** הנזכרים לעיל, לא זולתם. פירוש ר"א מזרחי מתואם עם טעמי המלים **מִחֶתֶת** – אתנה, **מִחֶתְתּוֹ** – סלוק, שהם מגבילים רק למחתות האנשים הנזכרים ולא זולתם, ולפי אברבנאל לא דתן ואבירם שלא עירערו על הכהונה אלא על משה.

במדבר קרח טז,יח,כ:

[יח] וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּהְיוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קַטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: [יט] וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּרְא כְבוֹד ה' אֶל-כָּל-הָעֵדָה: [כ] וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:

רש"י (א) ... וַיִּקְחַ קָרַח – לקח עצמו לצד אחר, להיות נחלק מתוך העדה על הכהונה לעורר ... ומה ראה קרח לחלק על משה? **וַתִּקְנָא עַל נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֲלִיעֶזֶר בֶּן עֲזִיזָא שֶׁמְנַהֵג מִשֶּׁה נָשִׂיא עַל בְּנֵי קֹהֵת עַל פִּי הַדִּיבֵר.** אמר: אחי אבא ארבעה היו, שנאמר: "ובני קהת" וגו' (שמ' ו,יח). עמרם הבכור – נטלו שני בניו גדולה: אחד מלך שיני כהן גדול; מי ראוי ליטול את שניה? לא אני, שאני **בן יצהר** שהוא שיני לבן עמרם? והוא מנה את בן אחיו הקטן מכולם! הרי אני חולק עלינו מבטל את דבריו (ראה תנח' קרח א). מה עשה? עמד וכנס מאתים וחמשים ראשי סנהדראות, רובם משבט ראובן, והם אליעזר בן שדיאור וחבריו וכיוצא בהן, "נשיאי עדה קרואי מועד אנשי שם" (ראה להלן, ב) – ולהלן הוא אומר "אלה קרואי העדה" (במ' א,טז) – והלבישן טלחות שכולן תכלת. באו לפני משה, אמרו לו: טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או לא? אמר להם: חייבת. התחילו לשחק עליו: השתא טלית של מין אחר, חוט אחד של תכלת פוטרתו; זו שכולה תכלת, לא תפטר את עצמה (ראה תנח' קרח ב)

רש"י (ט) ... וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זה? עינו הטעתו: ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו: שמואל ששקול כנגד משה ואהרן (ראה תה' ט,ט); אמר: בשבילו אני נמלט. ועשרים וארבע משמרות עומדות מבני בניו, כלם מתנבאים ברוח הקדש, שנאמר: "כל אלה בנים להימן" (דה"א כה,ה); אמר: אפשר כל גדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום? ! לכך נשתתף לבא לאותה חזקה; ששמע מפי משה שכלם אובדים ואחד נמלט: **(ט,טז) אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ;** טעה ותלה בעצמו. ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה. נתחומא (תנח' קרח ה). **(ט,טז) רב-לכם** – דבר גדול נטלתם בעצמיכם לחלוק על הקדוש ברוך הוא. **(ט,טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמַעוּנָא בְּנֵי לְוִי:** – התחיל לדבר עמו דברים רכים; כיון שראהו קשה עורף, אמר: עד שלא ישתתפו שאר השבט ויאברו עמו, אדבר גם אל כולם. התחיל לזרו בהם: **שְׁמַעוּנָא בְּנֵי לְוִי** (ראה תנח' קרח ו).

מדרש נתחומא (בובר) פרשת קרח סימן ז, סימן יט

כשראה משה שעמדו בגאותם ובמרדיהם, **[טז] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח אַתָּה וְכָל-עֲדֹתֶיךָ** וגו', **[יז] וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֶתְתּוֹ** וגו', **[יח] וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח** וגו' **(במד' קרח טז,טז,יז,יח)**, הלך קרח כל אותה הלילה, והיה מטעה את ישראל, ואומר להם מה אתם סבורים שאני עוסק ליטול הגדולה לעצמי, אני מבקש שתהא הגדולה חוזרת על כולנו, שמשנה נטל גדולה לעצמו, וכהונה גדולה נתן לאהרן אחיו לחק עולם, והיה הולך ומפתה כל שבט ושבט כראוי לו, עד שנשתתפו עמו, **רש"י (יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח –** בדברי ליצנות (ראה תנח' קרח ז). כל הלילה הוא הלך אצל השבטים ופתה אותם: כסבורים אתם שעלי לבדי אני מקפיד? איני מקפיד אלא בשביל כלכם. אלו באין ונוטלין כל הגדולות: לו המלכות ולאחיו הכהונה; עד שנתפתו כלם.

[יט] וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת-כָּל-הָעֵדָה – קדמא מרכא פשטא זקא-קטן, כעין לכתחילה ובפועל, לכתחילה קרח עירער על משה מסיבות שלו בלבד כי (א) עינו הטעתו כי זכה לראות באופן רוחני שלשלת גדולה יוצאה ממנו וחשב שהוא כבר במדבר אמור להיות בעל תפקיד חשוב ולכן (ב) **נתקנא על נשיאותו של אליעזר בן עזיאל שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדיבור.** וחשב שעליו לא לידום על מינוי זה שמשנה מינה כי סבר שאינו ע"פ ה' לאור מה שראה באופן רוחני על צאצאיו. אבל בפועל כדי לזכות בתמיכה רחבה הטעה ציבור רחב ואמר מה אתם סבורים שאני עוסק ליטול הגדולה לעצמי, אני מבקש שתהא הגדולה חוזרת על כולנו, ... כסבורים אתם שעלי לבדי אני מקפיד? איני מקפיד אלא בשביל כלכם.... עד שנתפתו כלם.

במדבר קרח טז,כח:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי-ה' שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלְּבִי:

גירסת הדר, בלום, אשכול, רב פנינים, תורה שלמה, מגנס, קורן, כת: **כִּי-לֹא מִלְּבִי** – טפחא סלוק בתיבות נפרדות גירסת המאור: **כִּי-לֹא-מִלְּבִי** – טפחא סלוק בתיבות מוקפות (תבנית טעמים הנקראת ע"י הגר"א מאיילא, ובהוצאת אשכול נאמר כי רש"י (הושע יא,ו) קוראו טפחא. יש כאן רק רבוי אחד לומר שמשנה כולו ביטול לדבר ה' ואין לו כל פניה בשליחות.

בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי-ה' שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת – זקא-קטן, זקא-גדול בין שני קיסרים, אחד התפקידים של התבנית שלושה זקף בין שני קיסרים היא דבר חזק מאד, עצמת טיעון, עצמת פתוי, עצמת כח, כאן אזהרה חמורה מאד ממשה לעדת קרח.

כִּי-לֹא מִלְּבִי – (אתנה) טפחא סלוק.

מִלְּבִי – סלוק מגביל, ללמד על לב – מחשבת וכוונת משה. **כִּי-לֹא –** טפחא, (א) רבוי (ב) פועל בתפקיד לקבל אפיון מהכתוב אחריו ושנוי

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מאריך**, **רבוי**; **דוגמא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טרקא** – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** **טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגמא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקף** – כ"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשוטא** – פשוט, **ו**; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות **4**; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

משמעות. **פי-לא מלבי** – (אתנח) טפחא סלוק, משמעות של המלים ביחד שרבי ביטול מחשבת וכוונת משה עד שאינו קיים כלל.

במדבר קרח טז, כט – ל:

[כט] אם-כמות כל-האדם ימתון אלה ופקדת כל-האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני:

[ל] ואם-בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את-פיה ובלעה אתם ואת-כל-אשר להם וירדו תנים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את-ה':

רמב"ן (טז, כט) אם-כמות כל-האדם ימתון אלה - הנה גם רבים בעם אמרו לו פעמים רבות "למה העליתנו ממצרים", אבל היה העונש על אלה מכל האדם, באמרום (פסוק יג) כי תשתרר עלינו גם השתרר. כי עשו שמים רעות, בזו על כבוד הרב, וכפרו בכל מעשה ה' אשר עשה במצרים ובמדבר וגם במעמד הר סיני שנאמר בו וגם כך יאמינו לעולם (שמות יט ט), והם אמרו שאינו כדאי להשתרר עליהם ולא בא להם על ידו רק רע, ומפני זה אמר (פסוק טו) ויחר למשה מאד. וגם קרח אמר (פסוק ג) ומדוע תתנשאו, ועל כן נבלע אהלו עמהם.

[ל] ואם-בריאה יברא ה' – גרשיים מונח רביעי, יצא מן הכלל ללמד על עצמו

רמב"ן כתב ראב"ע יש אומרים כי בריאה תורה על המצא יש מאין ... אבל העניין, כי בקיעת האדמה אינה בריאה מחודשת, אבל פתיחת הארץ את פיה לבלוע הוא תידוש לא נהיה מעולם. ... שתפתח ותסגר מיד כאדם הפותח פיו לבלוע ויסגור אותו אחרי בלעו, זה הדבר נחודש ביום ההוא כאלו הוא נברא מאין ... ועל דעת רבותינו (**בבלי סנהדרין ק"א**) בקרוב פתח גיהנם, גם הוא עניין נחודש לשעתו.

* טט - החידוש החד פעמי הוא היוצא דופן ללמד על עצמו

אור-החיים ואם-בריאה גו' כפל לומר בריאה יברא ה', יתבאר על דרך אומרים ז"ל (**סנהדרין לו"ב**), בפסוק (**בראשית ד"א**) **ארוור אתה מן האדמה אשר פצתה את פיה**, שמאותו יום נסתם פי הארץ וכשהיא רוצה לומר שירה לפני ה' כדרך כל הנבראים שאומרים שירה לפני הבורא היא אומרת בכנפיה דכתיב (**ישעיה כ"ט**) **מכנף הארץ זמירות שמענו**:

וכאן כשרצה משה להעניש הרשעים ההם אמר **ואם-בריאה**, פירוש אותה בריאה שכבר ברא ה' שהיא פי הארץ, וע"י מעשה (טט) רצה הבל ובליעת דמו) נסתם והיה כלא היה, עתה יחזור ה' לברוא אותה בריאה שיהיה לה פה, ו**פצתה האדמה** (גירסת אור החיים - הארץ) **את-פיה** שהיה לה מקודם ו**בלעה אתם**:

* טט - כל מה שנברא נשאר בעולם אבל היוצא מן הכלל המלמד על עצמו הוא **פה הארץ** שנברא, נסתם כלא היה, ועתה יחזור ה' לברוא אותה בריאה שיהיה לה פה.

במדבר קרח טז, ל:

ואם-בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את-פיה ובלעה אתם ואת-כל-אשר להם וירדו תנים שאלה

וידעתם כי נאצו האנשים האלה את-ה':

בבלי סנהדרין ק"א, משנה ... עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר (**במדבר קרח טז, לג**) **ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל**: דברי רבי עקיבא,

רבי אליעזר אומר: עליהם הוא אומר (**שמואל א ב תפילת חנה**) **ה' ממית ומחיה מוריד שאל ויעל**:

וידעתם – זקף-גדול, ידיעה בת שלוש נקודות אפשר ששתיים באופן אחד כגון גלוי שדברי עדת קרח הם נאוץ ה' ונענשים על כך, ונקודה אחת באופן אחר שגם ל- **האנשים האלה** – מרכא טפחא, יתור לרבות את עדת קרח על דתן ואבירם. וכדוגמתם יש אפשרות לתשובה בשאלו ו- ה' **... מחיה ... ויעל** אותם לעתיד לבוא.

פי נאצו האנשים האלה – דרגא תביר מרכא טפחא

את-ה' – סלוק, מגביל הענישה למנאצים ויש תקוה לגאולתם כדברי חנה והסברו של רבי אליעזר ה' אמנם מעניש ו-ממית ... ומוריד

שאל אבל לעתיד לבוא ה' ... ומחיה ... ויעל משאל

במדבר קרח טז, לג: וירדו תם וכל-אשר להם תנים שאלה וותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל:

לקר"ש חל"ג ע' 170 האדמו"ר ממ"ש בני קרח חזרו בהם ממחלקתם ועשו תשובה, דבלעדי זה אין להם שום זכות, אלא שלא הראו זאת בגלוי ובחיצוניות אלא שבו רק בסתר לבם, וכדיוק רש"י (שם) "הרהרו תשובה בלבם". אשר על כן נתקיים בהם מדה כנגד מדה, כיון שלעני הרואים עדין החזיקו במחלקת, ע"כ כשנענשו לעיני כל ישראל נבלעו יחד עם בעלי המחלוקת באדמה, אבל בפועל כיון שהרהרו תשובה בלבם, לא היה עליהם דין מיתה ולכן "נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם".

... כיון שהקהל חשב שהם במחלוקת ומגיע להם עונש כאביהם ע"כ (רק) **מתוך הקהל** הם נאבדו. ומטעם זה חכתה התורה לספר ש"בני קרח לא מתו" רק בפר' פנחס, בה אוחזים כשכבר "כלו מתי מדבר" (רש"י חקת כ"ב), וכל הדור שהיה חי בשעת מעשה כבר אבד מן העולם, דאז שוב אין עוד צורך להחזיקם בגיהנם.

וירדו - קדמא ואולא במלה אחת, כעין סדר מוקדם ומאוחר שהוא תנאי הכרחי לכלל ופרט, ופרטיו **תם וכל-אשר להם תנים שאלה** - מונח מרכא תביר טפחא אתנח, מספר פעמים קבוצת פרטים מחולקת שלא כל החלקים חייבים להתקיים ביחד. לכתחילה כל בית קרח, דתן ואבירם ירדו בשוה בפתיחת פי הארץ, אבל בני קרח התעשתו ובריידה חזרו בתשובה ונבצר להם מקום גבוה ולא ירדו כנגד האחרים שלא חזרו בתשובה וירדו שאולה.

וירדו - קדמא ואולא במלה אחת, שוויון באבדן, מדה כנגד מדה, ב-(יז,ה) פירש **לקר"ש ח"ח אדמו"ר ממ"ש ע' 204**, הם דרשו שוויון, אחדות שכל העם יהיו שוים וזה גורם לפלוג ופרוד ונגד כונת השלמות של הקב"ה בבריאה, גורם לבלבול סדרי בראשית. ולכן נענשו באופן שווה הארץ נפתחה בשוה, ונסגרה בשווה לסלקם מלבבל סדרי בראשית.

וירדו - קדמא אולא בתיבה אחת – בעושה תלוי הדבר, הם ענו למשה "לא נעלה" לכן גזרו על עצמן ירידה. אם היו חוזרים בתשובה ונכנעים לפני משה רבנו לא היו יורדים שאולה.

מתוך – מרכא, מרבה את בני קרח לאבדן כי חזרו בתשובה בסתר אבל **הקהל** – סלוק, מגביל אבדן בני קרח לפרק זמן שהקהל היה חי בזמן מחלוקת קרח נפטר ואז יצאו מהגיהנם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגבול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפיטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפיטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצוי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפינו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב. פ.**

1.4 במדבר קרח טז,א

במדבר קרח יח, ח – לב: שלוש פרשות, העוסקות במתנות כהונה מישראל ולוים, ומתנות לויים מישראל. אם נאמר כי פסוק (יח, ח) הוא מבוא לכ"ד מתנות כהונה אזי מספר הפסוקים בין (ט, ט) – (יח, לב) הוא כ"ד כעין רמז לכ"ד מתנות כהונה, אף שלא כולן מנויות כאן, ואפשר לומר כי התוכן ותבניות הטעמים מהווים כעין רישום מקוצר למתנות כהונה המנויות במקומות אחרים בתורה.

[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן וְאָנִי הִנֵּה נֹתְמֵי לָךְ אֶת-מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתְמִים לְמִשְׁתָּה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק-עוֹלָם:

פסוק (יח, ח), מבוא למתנות כהונה. **לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל** – מונח תלישא-גדולה, כעין שני תפקידי תלישא, כגון שיעורין אלפניו ולאחריו, שיעור (בבלי חולין קלג) כ"ד מתנות כהונה הנמנות במקומות שונים בתורה, ואמורות להיות מרומזות בפסוקים הבאים. ויש לברר מהן לפי שיש שיטות אחדות במנינם.

אפשר כי **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן** מרמזת לפתיחת רמב"ם לכ"ד מתנות כהונה.

רמב"ם הלכות ביכורים פ"א, ה"א עשרים וארבע מתנות ניתנו לכהנים וכולן מפורשין בתורה, ועל כולן נכרתה ברית לאהרן, וכל כהן שאינו מודה בהן אין לו חלק בכהנים ואין נותנין לו מתנה מהן.

ה"ב וכל האוכל מתנה שיש בה קדושה מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול כך וכך.

וכן כתב ה-**רמב"ם הלכות תרומות פט"ו, ה"ב** כל האוכל תרומה מברך ברכת אותו מאכל ואח"כ מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול תרומה, וכך קבלנו וראינו אותם מברכין אפילו בחלת חוצה לארץ שגם אכילת קדשי הגבול כעבודה שנאמר **במ' קרח יח, ז**: **עֲבַדְתָּ מִתְּנֶה אֶתְּךָ אֶת-פְּהֵנְתְּךָ. סליק הלכות תרומות.**

רדב"ז הלכות ביכורים פ"א, ה"ב וכל האוכל מתנה שיש בה קדושה וכו'. שהיא מ"ע של תורה שנאמר **(שמ' תצוה כט, ג)** **וְאָכְלוּ אֹתָם אַחֲרֵי כָּפֹר פְּתָם וְגו'** וכתיב **(וי' צו וט)** **וְהִנֵּיתֶם מִמֶּנָּה (מן המנחה) יֹאכְלוּ אֶתְּרֵךְ וּבְנֵיךָ: דרך אמונה הלכות תרומות פרק טו**

(קננ) שנא' **(במ' קרח יח, ז)** **עֲבַדְתָּ מִתְּנֶה אֶתְּךָ אֶת-פְּהֵנְתְּךָ**. (רכד – רש"י פסחים עג, א) ועבודת מתנה היינו מתנות כהונה שנתתי לכם ואמרה תורה הרי הוא לך כעבודה (רכה ספרי קרח ס' קט"ז – ולא הצריכו קידוש רגלים) ולכן הצריכו ג"כ נטילת ידיים לכל האוכל תרומה כנ"ל (טט – תרומות) פ"א ה"ז כעין העובד עבודה בביהמ"ק שצריך קידוש ידיים ואמרו (רכו-פ' קרח ס' ז') בספרי וטא כל מי שהוא נותן תרומה למי שהוא אוכלת כמזוה מעלין עליו כאילו הוא עובד עבודה וכהן שאוכל תרומה כמזוה מעלין עליו כאילו עובד עבודה אמרו עליו על ר' טרפון שהי' אוכל תרומה בשחר ואומר הקרבתו תמיד של שחר אוכל תרומה בין הערבים ואומר הקרבתו תמיד של בין הערבים והשי"ת יזכנו לראות עבודת ביהמ"ק בב"א: על כל מצוות עשה חז"ל תקנו ברכה. צ"ע מניין הנוסח המיוחד של הברכה של הרמב"ם. בפשטות היו צריכים לברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על אכילת כך וכך" ומניין בקדושתו של אהרן?

במדבר קרח יח, ז:

וְאִתָּה וּבְנֵיךָ אִתָּה תִשְׁמְרוּ אֶת-פְּהֵנְתְּכֶם לְכָל-דְּבַר הַמִּצְוָה וְלִמְצֵי וְלִמְצֵי לְפָרֶחַת וְעַבְדְּתֶם עֲבַדְתָּ אֶת-פְּהֵנְתְּכֶם וְהָיָה הַקָּרִב יוֹמֵת: פ פְּהֵנְתְּכֶם – זקא-קטן, שני פשטים בכתוב. (א) כי כתוב זה נדרש לארבע (רמב"ם) או חמש (גמרא יומא) עבודות מסיימות שעליהם חייב זר מיתה. (ב) הרמב"ם לומד מכאן על שגם אכילת קדשי הגבול כעבודה, ולכן צריך ברכה מיוחדת של עבודה.

מוצע לומר כי הכתוב במבוא כ"ד מתנות כהונה **[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן** הוא המקור לנוסח הברכה של הכהן האוכל מתנה שיש בה קדושה. תבנית הטעמים **[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן** – מונח זרקא סגול, (מופע יחיד בכל התורה של **אֶל-אַהֲרֹן** בטעם סגול) בתפקיד כעין מוסיף מהענין על הענין, וכאן התוספות הן בעלות ענין סגולי. (א) התבנית מרמזת שה' צוה להוסיף דיבור של ברכה לה' (כעין מוסיף מה' אל ה') על מצות העשה לאכול מתנה שיש בה קדושה. (ב) ונוסח הברכה מוסיף – מאציל מקדושתו של אהרן על הכהנים בעבודת המקדש ובאכילת קדשי הגבול שהן כעבודת המקדש.

נוסח הברכה (ענין סגולי) שמברכים הכהנים לכל אכילה שיש בה קדושה הוא: אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול כך וכך. נוסח הברכה (ענין סגולי) שמברכים הכהנים לכל עבודה במקדש הוא: אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לעשות כך וכך. בספר "מעשה הקרבנות" מאת הרב אהרן הכהן (חתן החפץ חיים ועם הסכמתו) כתב לפעמים הנוסח "בקדושתו של אהרן" ולפעמים ללא מלים אלו. וכן למשל "לזרוק דם העולה" או "על זריקת דם העולה".

[ח] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-אַהֲרֹן וְאָנִי הִנֵּה נֹתְמֵי לָךְ אֶת-מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתְמִים לְמִשְׁתָּה וּלְבְנֵיךָ לְחֶק-עוֹלָם:

ויקרא צו ז, ג: **הַמִּקְרִיב אֶת-גֵּם הַשְּׁלֵמִים וְאֶת-הַתֵּלֵב מִבְּנֵי אֶהֲרֹן לֹו הִתְּנֶה שׂוֹק הַיָּמִין לְמִנְיָה:**

בבלי חולין קלב, ב – קלג, א ... אמר רב חסדא: מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי, ואין נאכלות אלא בחרדל, מאי טעמא - אמר קרא **(במ' קרח יח, ח)** **לְמִשְׁתָּה** - לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים. ואמר רב חסדא: עשרים וארבע מתנות כהונה, כל כהן שאינו בקי בהן - אין נותנין לו מתנה; ולא מילתא היא, דתניא, רש"א: כל כהן שאינו מודה בעבודה - אין לו חלק בכהונה, שנאמר **(וי' צו ז, ג)** **הַמִּקְרִיב אֶת-גֵּם הַשְּׁלֵמִים וְאֶת-הַתֵּלֵב מִבְּנֵי אֶהֲרֹן לֹו הִתְּנֶה שׂוֹק הַיָּמִין לְמִנְיָה:** אין לי אלא זה בלבד, מנין לרבות חמש עשרה עבודות, כגון: היציקות והבלילות והפתיתות והמליחות, תנופות והגשות [והקמיעות], הקטרות [והמציות] [והמליקות] **(קלג, א)** וקבלות, הזאות, והשקאת סוטה, ועריפת עגלה ערופה, וטהרת מצורע, ונשיאות כפים בין מבפנים בין מבחוץ - תלמוד לומר **(וי' צו ז, ג)** **מִבְּנֵי אֶהֲרֹן** עבודה האמורה לבני אהרן, וכל כהן שאינו מודה בה - אין לו חלק בכהונה טעמא - דאינו מודה בה, הא מודה בה - אף על גב דאינו בקי בהן.

אוצר החכמה, תפארת צבי, קובץ ישיבת תורת משה, חולין, ע' תשד, אליהו יונתן הלוי ויסמן, באופן נתינת וקבלת מתנות כהונה (א) אכילה בגדולה (ב) כל כהן שאינו בקי בהן - אין נותנין לו מתנה פרש"י "האיך דין מתנה, האיך נאכלין בגדולה". ועל ענין "האיך דין מתנה" בא פירוש נוסף: שאינו רשאי לחטוף (ואף בפה אסור לשאול). ורב חסדא למד שתי ההלכות מאותו פסוק וע"ז זה מתקיים "למשחה". (א) מצד הכהנים שני הענינים הנ"ל (קבלה, ואכילה) (ב) מצד ישראל הנתנים שהיא הנתנה בדרך כבוד וגדולה, שלא יתן לכהן שאינו יודע "האיך דין מתנה, האיך נאכלין בגדולה".

(במ' קרח יח, ח) **וְאָנִי הִנֵּה נֹתְמֵי לָךְ** – פשטא מונח מונח זקא-קטן, המונח הראשון כאילו מלמד לדרוש את מונח זקא-קטן יותר מפעם אחת. שתי דרשות כפשוטן עם שני תת פרטים (א) מצד הכהנים עם תת פרטים (אא) האיך דין מתנה, קבלה בדרך כבוד (אב) האיך נאכלין בגדולה

(ב) מצד ישראל הנותנים שהיא הנתנה (בא)בדרך כבוד וגדולה, (בב) שלא יתן לכהן שאינו יודע "האיך דין מתנה, האיך נאכלין בגדולה"

ראה **ירושלמי מעשר שני פ"ב ה"ב** (וילנה טו, ב - טז, א-ב) **(במ' קרח יח, ח)** **וְאָנִי הִנֵּה נֹתְמֵי לָךְ אֶת-מִשְׁמַרְתְּ תְרוּמָתִי**

הכתוב מלמד חובת שמירת תרומה מטומאה, אך רק בתרומה הראויה לך היינו למאכל אדם ולא במאכל בהמה, אך אין זו דרשה גמורה כי מאכל בהמה אינו יכול להיות תרומה מן התורה אלא הוא אסמכתא לדין רבנן. ויש עוד טעם להיתר לטמא כרשיני תרומה. אלא שחששו ב"ש שהצבור יחשוב שאין לכרשינין דין תרומה ויכשל זר באכילתם, לכן הורו ששורין ושפין אותם בטהרה (ר"ש, ר"א, ר"ד עדויות א, ח)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשישם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשומה"פ.

1.5 במדבר קרח טז,א (התשע"ה)

במדבר קרח יח,א – ז: אזהרה לכל זר בעבודה במשכן ובכליו, ראה שימוש בקצת פסוקים בדיון בנושא ב- **(במ' קרח יז,כח)**
במדבר קרח יח,ז: **וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל-דֹּבֵר הַמִּזְבֵּחַ וְלַמִּבִּית לַפָּרֶכֶת וְעַבְדֵיכֶם**
עֲבַדְתֶּם מִתְּנֶה אֲתֹן אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם וְהִזְרַתְּם הַקָּרֵב יוֹמָת:

בבלי יומא כד,א (דיון על עבודת בית המקדש שזר חייב עליהם מיתה) **אמר רב ארבע** עבודות זר חייב עליהן מיתה (בידי שמים רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ט,ה"א,ה"ב,ה"ה): זריקה (רש"י: עבודה אחרונה בדם) והקטרה (רש"י: של קומץ מנחה, או של איברים או של חלב) וניסוך מים וניסוך היין. ולוי אמר: אף תרומת הדישן וכן תני לוי במתניתיה (בבב"א): אף תרומת הדישן מאי טעמא דרב דכתיב

(במ' קרח יח,ז) וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל-דֹּבֵר הַמִּזְבֵּחַ וְלַמִּבִּית לַפָּרֶכֶת וְעַבְדֵיכֶם

עֲבַדְתֶּם מִתְּנֶה אֲתֹן אֶת-כְּהֻנַּתְכֶם וְהִזְרַתְּם הַקָּרֵב יוֹמָת: **עֲבַדְתֶּם מִתְּנֶה** (להניח משהו) ולא עבודת סילוק (לעקור – להסיר משהו), **וְעַבְדֵיכֶם** – עבודה תמה (עבודה המסיימת אחת או יותר עבודות), ולא עבודה שיש אחריה עבודה. (בסיכום עבודה של מתן – להניח משהו ובוזה לסיים קבוצה של אחת או יותר עבודות)

- ולוי: **רב** רחמנא (רבתה התורה) **לְכָל-דֹּבֵר הַמִּזְבֵּחַ**. (חולק על רב ואומר שמלים אלו מרבות גם עבודת סלוק)
- **ורב**: ההוא (שמלים **לְכָל-דֹּבֵר הַמִּזְבֵּחַ** אלו מלמדות) לאתויי (להביא - לרבות) **שבע** הזאות שבפנים, **ושבמצורע** (שאינן על המזבח ובכל זאת זר שיעשם חייב מיתה, כעין סוג של זריקה).
ולוי נפקא ליה (למד ההזאות) **מִדֹּבֵר ו-כָּל-דֹּבֵר**. - **ורב דִּבְר ו-כָּל-דִּבְר** לא דריש.

רש"י בבלי יומא כד,א ארבע עבודות כו' - אף על פי שכולן מוזהר עליהן זר, אין חיוב מיתה אלא בארבע האלו, כדמפרש ואזיל. **(במ' קרח יח,ז) וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֶתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶתְּךָ** (בסוף הפסוק נאמר) **וְהִזְרַתְּם הַקָּרֵב יוֹמָת**.
עֲבַדְתֶּם מִתְּנֶה - שאתה נותן על המזבח, ולא עבודת סילוק שאתה מסלק וסר מעל המזבח, כגון תרומת הדישן.
עבודה תמה - עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר, ולא שיש אחריה עבודה, כגון שחיטה וקבלה והולכה שיש אחריה זריקה, אבל זריקה - עבודה אחרונה שבדם, וכן הקטרה בקומץ מנחה ובאברים ופדרים (אחרי שחיטה הפשט ניתוח וכו'), וכן ניסוך היין בכלל השנה, וכן המים בחג.

לְכָל-דֹּבֵר הַמִּזְבֵּחַ – (ללוי) לרבות עבודת סילוק אם עבודה תמה היא, כגון תרומת הדישן. (האם רק זה או עוד עבודות סלוק?)
שבע הזאות שבפנים - (לרב) שמה על הפרוכת מפר העלם דבר ופר משיח (זה 2) **ושל יום הכפורים** (ע"פ משנה יומא פ"ה,מ"ג-מ"ה):
בקה"ק (א) דם פר (ב) דם שער. על הפרכת (א) דם פר, (ב) דם שער: מתערבות של דם פר ודם שער מחטא על קרנות מזבח הזהב, מזה על טהרו של מזבח זהב (סה"כ 5), **ושבמצורע** שמה מלוג שמן בהיכל, כדכתיב **(וי' מצ' יד,טז) הַזֶּה מִן-הַשֶּׁמֶן בְּאַצְבָּעוֹ** וגו' דסלקא דעתך אמינא לאו דבר המזבח הוא (והיינו סוברים שכיוון שאינן עבודות במזבח, זר לא יהיה חייב עליהן מיתה), להכי רבי לכל (לרב ארבע עבודות תמות במזבח, ועוד שבע הזאות דם בקה"ק ובקדש, והזאות שמן מצורע בקדש).

ולוי נפקא להו - כולהו מיניה מדבר **לְכָל-דֹּבֵר** - דהא **דִּבְר הַמִּזְבֵּחַ** גופיה יתירה הוא, ונגמר מיניה תרומת הדישן, ומריבויא ד-**לְכָל** דריש ביה הזאה הפנימית. (לוי מסכים עם רב על ארבע עבודות, המלים **לְכָל-דִּבְר הַמִּזְבֵּחַ** יתירות ולדעתו **דִּבְר הַמִּזְבֵּחַ** נדרש לסלוק תרומת הדישן, **לְכָל** בא לרבות הזאות).

ב-בבלי יומא כד,ב מובאות ברייתות התומכות ברב ובלוי, והמוצגות כאן שלא על סדר הגמרא.
תניא כוותיה דרב, תניא כוותיה דלוי. **תניא כוותיה דרב**: עבודות שזר חייב עליהם מיתה: זריקת דם בין לפנים בין לפני ולפנים, והמזהב בחטאת העוף, והממצה (עד כאן הרחבות בזריקת דם) והמקטיר בעולת העוף (עד כאן הרחבה בהקטרה), והמנסך שלשה לוגין מים ושלשה לוגין יין (עד כאן הרחבות בניסוך מים ויין). **תניא כוותיה דלוי**: עבודות שזר חייב עליהן מיתה: המרים את הדישן, ושבע הזאות שבפנים ושבמצורע, והמעלה על גבי המזבח בין דבר כשר בין דבר פסול.

רש"י יומא כד,ב בין לפנים - הזאה שעל הפרוכת. **בין לפני ולפנים** - שעל בין הבדים דיום הכפורים.
בחטאת העוף - כתיב הזאה והזה מדם החטאת על קיר המזבח (ויקרא פרק ה). **בעולת העוף** - כתיב מיצוי, ומלק את ראשו והקטיר המזבח ונמצה דמו על קיר המזבח (ויקרא פרק א). **והמקטיר** - שהעולה כליל היא. **והמנסך שלשת לוגין** - שהיא פחות שבנסכים רביעית ההין לכבש, ואילו תרומת הדישן לא קטני, והיינו כרב. **בין דבר פסול** - בהנך פסולין שפסולין בקודש, דאם עלו לא ירדו, משום הכי חשיבא הקטרה.

(הברייתות האלו נשארות באותן עבודות שבהן נפתח הדיון בין רב ללוי, ומרבות בפרטים בזריקת דם, בהקטר, בניסוך היין והמים וגם בהזאות. הברייתא העוזרת ללוי מביאה שזר חייב על תרומת הדישן שהיא עבודת סילוק וכפ' רש"י אם עבודה תמה היא, וזה כאמר לוי ב- (בבלי יומא כד,א) כי **לְכָל-דִּבְר הַמִּזְבֵּחַ** מלמד על חיוב זר בעבודת סילוק, והרחבה בהקטר הדבר שפסולו בקדש שאם עלה לא ירד ועל כך הזר יענש במיתה, ומסתבר שגם רב יסכים לכך.)
לְכָל-דִּבְר – מקף כרב-מצב לזר שיענש במיתה (א) על הקטרת כשרים, (ב) על הקטרת פסולים בקודש שאם עלו לא ירדו, וזר שיעלם יענש במיתה.

(המשך **יומא כד,א**) - (הגמרא שואלת על לוי שאמר כי **לְכָל-דִּבְר הַמִּזְבֵּחַ** מרבה חיוב מיתה לזר על עבודת סלוק) ואימא (תאמר שהכתוב): **לְכָל-דִּבְר הַמִּזְבֵּחַ** - כלל, **עֲבַדְתֶּם מִתְּנֶה** - פרט, כלל ופרט - אין בכלל אלא מה שבפרט, **עֲבַדְתֶּם מִתְּנֶה** – אין (מזה תלמד שעבודה של הנחה נכלל באיסור הזר), **עבודת סילוק** - לא (ממעט חיוב מיתה לזר על עבודת סילוק)!

(בבלי יומא כד,ב) – (עונה לוי) אמר קרא **וְלַמִּבִּית לַפָּרֶכֶת וְעַבְדֵיכֶם** - אל מבית לפרוכת הוא ד-**עֲבַדְתֶּם מִתְּנֶה** (בקדש הקדשים זר חייב על עבודת מתנה = הנחה שהיא גם עבודה מסיימת) ולא **עבודת סילוק** (ופטור על עבודת סלוק), הא בחוץ (אבל מחוץ לקה"ק, היינו בקדש ובמזבח, הזר חייב) - אפילו (על) עבודת סילוק.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח = רבוי; מהפך פשט = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = אלסא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.**

(הגמרא מוכיחה מהכתוב שהביא לוי כי מתקבלת תוצאה חמורה (מדי) – **אי הכי** (היות וענית לי מ-**עֲבַרְתָּ מִתְּנָה**, שהיא כתובה אחרי **וְעַבְדְּתָם** אז מלת) **וְעַבְדְּתָם נמי** (גם בתנאים של חיוב הזר): **אל מִבֵּית לִפְרֻכָּת** הוא דעבודה תמה (בקדש הקדשים יתחייב הזר אם יעשה עבודה תמה הנדרשת ממלת **וְעַבְדְּתָם** ואותה עבודה היא גם עבודת הנחה הנדרשת מ-**עֲבַרְתָּ מִתְּנָה**) ולא (יתחייב מיתה על) עבודה שיש אחריה עבודה, **הא בחוץ** – אפילו עבודה שיש אחריה עבודה (אבל מחוץ לקה"ק, היינו בקדש ובמוזבח, הזר יתחייב על כל עבודה) ! (המסקנה הנ"ל לשיטת לוי מטילה חיוב רחב על זר ובאה הגמרא ולומדת כי מלת) – **וְעַבְדְּתָם** הדר ערביה קרא (חיבר הכתוב שני תנאים לקה"ק ולמחוץ לו, זר חייב רק על עבודות הנחה שהן גם עבודות תמות (מסיימות) גם בקה"ק וגם מחוץ לו).

רש"י בבלי יומא כד,ב (הכתוב) **וּלְמִבֵּית לִפְרֻכָּת** – אפסיק בין כללא (**לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ**) לפרטא (**עֲבַרְתָּ מִתְּנָה**), מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה – כגון הזאות שבין הבדים דיום הכפורים, ונתינת קטורת על האש. ולא עבודת סילוק – כגון הוצאת כף ומחתה, שהכהן גדול מכניס שם לקטורת יום הכפורים ומניח בין הבדים, ואחר כך חוזר ומוציאן. אי הכי **וְעַבְדְּתָם נמי** מבית לפרוכת דעבודה תמה – כגון נתינת קטורת על האש. ולא שיש אחריה עבודה, הולכת כף ומחתה (אל קה"ק), שיש אחריה עפירה והקטרה. (רש"י מפרש שיטת לוי) **וְעַבְדְּתָם** הדר ערביה – לענין עבודה תמה, שהיו"ו מוסיף לענין ראשון (ולכן עבודה תמה בחוץ ובפנים לחייב זר שעשאה במיתה), אבל **עֲבַרְתָּ מִתְּנָה** לא מיהדר אלא אמבית לפרוכת דלקמיה, דלא כתיב ביה וי"ו (ולכן זר שעשה בפנים עבודת מתנה (הנחה) חייב ופטור על עבודת סילוק, אבל בחוץ חייב גם על עבודת סילוק).

טט – בשלב זה הגמרא נשארת עם הלימוד בכלל ופרט. ורש"י מפרש מבית לפרוכת הוא דעבודת מתנה (עבודת הנחה, שהיא גם עבודה מסיימת) זר חייב עליה מיתה אבל עבודת הוצאה אין בה מיתה לזר. אבל בחוץ בין הכנסה בין סילוק (אם היא עבודה מסיימת) זר חייב עליה מיתה.

כעי רבא: עבודת סילוק בהיכל מהו? לפנים מדמינן ליה, או לחוץ מדמינן ליה? הדר פשטא: מִבֵּית (קה"ק) וּלְמִבֵּית (ו"ו ולמ"ד? מרבות את הקדש על קה"ק וזר לא חייב על עבודה שאינה הנחה וגם תמה בקדש).
(הגמרא מונה עבודות בקדש שזר שעשאה לא יתחייב) – אלא מעתה, זר שסידר את השלחן ליחייב! – איכא סידור בזיכין. – סידר בזיכין ליחייב! – איכא סילוק והקטרה. – זר שסידר את המנורה ליחייב! – איכא נתינת פחילה. – נתן פחילה ליחייב! – איכא נתינת שמן. – נתן שמן ליחייב! – איכא הדלקה. – הדליק ליחייב! – הדלקה לאו עבודה היא. – ולא? והתניא: (ויקרא א) ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח וערכו עצים על האש – לימד על הצתת אלתא שלא תהא אלא ככהן כשר ובכלי שרת! – הצתת אלתא – עבודה היא, הדלקה – לאו עבודה היא.

(הגמרא מונה עבודות במזבח ועל מה הזר שעשאה יתחייב) – אלא מעתה זר שסידר את המערכה ליחייב! – איכא סידור שני גזירי עצים. – סידר שני גזירין ליחייב! – איכא סידור אברים. – והא אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: זר שסידר שני גזירי עצים חייב! – בהא פליגי; מר (רבי יוחנן) סבר: (סידור שני גזירי עצים) עבודה תמה היא (וגם עבודת הנחה מאופן עשייתה), ומר (רב) סבר: לאו עבודה תמה היא.

תניא כוותיה דרב, תניא כוותיה דלוי. (הובאו לעיל) בשתי הבריות לא מוזכר סידור שני גזירי עצים!

הפסוק **במדבר קרח יח,ז**: מסיים את קבוצת הפסוקים **במדבר קרח יח,א – ז**: אזהרה לכל זר בעבודה במשכן ובכליו. ואחריו התורה מלמדת על כ"ד מתנות כהונה. אז אפשר כי תוכנו וטעמיו קשורים באופן מסוים למתנות כהונה. **וְאֵתָהּ וּבְנֵיהָ אֶתָּה** – מונח מונח תלישא-גדולה (תלשא). כעין שלושה תפקידי טעם תלשא, הנדרשים מהכתוב. תלשא היא גם טעם של דרשה לכתוב לפניה ולדרשה לכתוב אחריה, לכן יש אפשרות לכעין שש דרשות בתפקידי תלשא (העיקריים ביניהם שיעורין, חציצין, מחיצין (הכולל בחינה נעלה), עקירה) אפשר כי אחד מתפקידי תלשא יהיה לרמוז שבכתוב יש לדרוש הגדרת **עֲבַרְתָּ מִתְּנָה** (להניח משהו) ולא עבודת סילוק (לעקור משהו), אפשר כי אחד מתפקידי תלשא יהיה לרמוז שבכתוב יש לדרוש הגדרת מחיצה **וְעַבְדְּתָם** – עבודה תמה (עבודה המסיימת אחת או יותר עבודות), ולא עבודה שיש אחריה עבודה.

דרשות אחרות אפשריות בטעם תלשא, שאינן קשורות לנושא עבודת זר, ע"פ **ספרי, בבלי יומא כד, תורה שלמה, תורה תמימה וְאֵתָהּ וּבְנֵיהָ אֶתָּה** – מחיצה (הכולל בחינה נעלה) (א) בדיקת יוחסין של כהנים ע"י בית דין של כהנים המתכנסים **לְמִבֵּית לִפְרֻכָּת** = בעזרה ממערב לקה"ק (ספרי), אפשר שגם קובעים מיהו כהן כשר (כגון מום עובר או קבוע) לעבודה, (ב) הכהנים אוכלים תרומה בקידוש ידיים (נטילת ידיים) בגבולין (ג) הכהנים נושאים עון הקדשים של בני ישראל (ד) רמז לפייס במעגל

תְּשֻׁמְרוּ אֶת-פְּהִנְתְּכֶם – קדמא ואזלא – מרמז כי בכתוב יש לדרוש לימוד בסדר מסוים למשל כעין כלל ופרט, או כלל ופרט וכלל. תבנית תלשא קדמא אזלא עשויה ללמד כעין בנין אב. ראה לימוד סדר בספרי ובספרי זוטא לעבודה ע"פ פייס וקידוש ידיים לעבודה ולאכילת תרומה.

לענין כלל ופרט **בבלי יומא כד,א** מציע ללמוד כך: ואימא: **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ** – כלל, **עֲבַרְתָּ מִתְּנָה** – פרט, כלל ופרט – אין בכלל אלא מה שבפרט, **עֲבַרְתָּ מִתְּנָה** – אין, עבודת סילוק – לא!

אם נאמר כי **תְּשֻׁמְרוּ אֶת-פְּהִנְתְּכֶם** – קדמא ואזלא – מרמז כי בכתוב יש לדרוש כעין כלל ופרט וכלל המחייב את הכהנים לשמור שזר לא יעשה עבודות כהנים בבית המקדש בכלל (אסור אבל פטור) ובפרט שלא יעשה עבודות שיגרמו לו חיוב מיתה בידי שמים.

(א) **לְכָל-דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ** (כלל פותח, עבודות במזבח) (ב) **וּלְמִבֵּית לִפְרֻכָּת** (כלל סוגר המרבה על קה"ק את הקדש, ראה (ג)).
(ג) מתבנית הטעמים מרכא טפחא של **וּלְמִבֵּית לִפְרֻכָּת** מתרבה הקדש (ההיכל) ראה הסבר להלן.

פרט (א) **וְעַבְדְּתָם** – עבודה תמה (עבודה המסיימת אחת או יותר עבודות). דרשת הגמרא נתנה למלה משמעות של שם עצם ותואר במקום פועל. אפשר כי טעם אתנח של מלת **וְעַבְדְּתָם** בתפקיד מגביל מסייע למתן משמעות של שם עצם – עבודה, ותואר – מסיימת.

פרט (ב) **עֲבַרְתָּ מִתְּנָה** (להניח משהו) ולא עבודת סילוק (לעקור משהו), ואין בכלל אלא מה שיש בפרט או חיוב הזר יהיה על עבודה שחלים בה שני התנאים

וְעַבְדְּתָם – אתנח, ע"פ **בבלי יומא כד,א** הגביל חיוב זר במיתה רק לעבודות הנחה שהן גם עבודות מסיימות בין בקה"ק, בין מחוץ לו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורול) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

עבדת מתנה - מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, ארבע עבודות שמנה רב לגבי המזבח, ועוד עבודה שמונה רבי יוחנן המתחילה בתרומת הדשן ומסתיימת בסידור (מתן) שני גזרי עצים על המערכה על המזבח. **לכל-דבר המזבח**
עבדת מתנה - מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, חמש או שש הזאות בקדש ובקה"ק זה **ולמבית לפרכת**

(א) **לכל-דבר המזבח ולמבית לפרכת** - דרגא תביר מרכא טפחא, תבנית מלמדת על כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (כאן עבודת זר בבית המקדש), ועל כל פרט חלה אותה הלכה, או אותו ענין. אשר נברר אותם.
 (ב) **ולמבית לפרכת** – מרכא טפחא, כיתור לרבות על הפשט של עבודת זר בקדש הקדשים את העבודה בקדש (בבלי יומא כד, ב ד"ה בעי רבא: עבודת סילוק בהיכל מהו? מכאן ללימוד ששני התנאים לחייב זר חלים גם בקדש)
 (ג) **לפרכת** – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **ועבדתם** מאפיין שבכתוב לפניו מדובר שזר יענש על ביצוע עבודה תמה (= מסיימת)
 ע"פ תבניות הטעמים (ג) מלמד על (ב) שגם בקדש זר חייב על עבודה תמה. (ב) עם האפיון שזר חייב על עבודה תמה מלמד על (א) **לכל-דבר המזבח** שגם בעבודות במזבח זר חייב על עבודה תמה. זה מבוסס על ההשערה כי התבנית דרגא תביר מרכא טפחא, מלמדת על כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (כאן עבודת זר בבית המקדש), ועל כל פרט חלה אותה הלכה, או אותו ענין. אז אם על (ב) חלה ההלכה של זר חייב על עבודה תמה, גם על (א) תחול אותה הלכה.
הערה: אפשר כי תבנית זאת גם מתאימה לנדרש מ-**ספרי זוטא יחז**, להלן: שהכהנים נושאים עון הקדשים במקדש בין נאכלין בין שאינן נאכלים

המזבח ולמבית לפרכת – תביר מרכא טפחא, מלמדת על כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, שעל חלקם לא חלה ההלכה או הענין, אפשר כי מדובר כאן (א) ע"פ **תוספתא חגיגה פ"ג, ה"ט** שהכל נאמנים על הקודש כל השנה ואינם נאמנים לתרומה ולתרומת מעשר וחלה פרט לימי הרגלים. (ב) ע"פ **ספרי זוטא יחז**, שהכהנים נושאים עון הקדשים (טט הכתוב ב-**במ' קרח יחא**), **תשאאו את-עון המקדש ואתה יבגדו אתה תשאאו את-עון פהנתכם** בין נאכלין בין שאינן נאכלים **ועון פהנתכם**) בין נאכלין בין שאינן נאכלים **ועון פהנתכם** מעון הקדשים לתרומה ולתרומת מעשר וחלה שהן בגבולין.

תוספתא מסכת חגיגה (ליברמן) פ"ג, ה"ט (גר' תורה שלמה [כב] ה"ח)
 אמ' ר' נחמיה מפני מה הכל נאמנין (בתו"ש לא גר' על החטאת ואין הכל נאמנין) על הקודש (בכל ימות השנה כמבואר במשנה דנאמנים כשהתת יין ושמן למזבח כל השנה) ולא על התרומה (אין נאמנים ע"ה אלא בשעת הגתות והבדים) שלא יהא כל אחד או' הריני בונה מזבח לעצמי הייני שורף פרה לעצמי (ולהכי נאמן על שמירתה), שני' (אסמכיהו על קרא) **(במ' קרח יחא)**, **ואתה יבגדו ואתה תשאאו את-פהנתכם לכל-דבר המזבח**, או **לכל-דבר המזבח** (כל בניך אפילו עם הארץ **תשאאו את-פהנתכם**) יכול אף לתרומה ולתרומת מעשר וחלה (יהא ע"ה נאמן על שמירתה), ת"ל **ולמבית לפרכת**, מה מבית לפרכת מיוחד שאין לדעתן של ישראל (שאינן הכל רשאין ליכנס שם ולידע מה בתוכו, אף קודש אינו מסור לכל, לכן ע"ה נאמן בה), יצאת תרומה ותרומת מעשר וחלה שהן (ג"א שיש) לדעתן של ישראל (מסורה בידי הכל, מנחת ביכורים (אפשר זה שם במפרש?))
 קטע זה הובא כדי להסביר מהו "לדעתן של ישראל".
ספרי זוטא יחז

(במ' קרח יחא), **ואתה יבגדו ואתה תשאאו את-פהנתכם**, מגיד שעון הקדשים (טט הכתוב ב-**במ' קרח יחא**), **תשאאו את-עון המקדש ואתה יבגדו אתה תשאאו את-עון פהנתכם** אינו מסור אלא בידי הכהנים אין לי אלא עון קדשי קדשים קלים קדשים נאכלים קדשים שאינן נאכלין מניין ת"ל **לכל-דבר המזבח**. יכול אף תרומה ותרומת מעשר וחלה ת"ל **ולמבית לפרכת** מה בית לפרכת מיוחד דבר שאי אפשר לדעת צבור יצא דבר (טט - מיעט מעון הקדשים לתרומה ולתרומת מעשר וחלה שהן בגבולין) שאפשר לדעת צבור:

תשאאו את-פהנתכם – קדמא ואולא, ע"פ ספרי וספרי זוטא מהכתוב נדרש סדר לענין עבודה ע"פ פייס וקידוש ידיים לעבודה ולאכילת תרומה.

ספרי זוטא יחז, ... **(במ' קרח יחא)**, **עבדת מתנה אתן את-פהנתכם**, מקיש **עבדת מתנה** ... ל-**פהנתכם** מה זו בנטילת ידיים או מה זו אינה אלא בקדוש ידיים ורגלים יכול אף זו לא תהא אלא בקדוש ידיים ורגלים אמרת לא זו לפי צורך העבודה וזו לפי צורך העבודה אמרו כל מי שהוא נותן תרומה למי שהוא אוכלה כמצותה מעלין עליו כאלו הוא עובד עבודה [וכהן שאוכל תרומה כמצותה מעלין עליו כאלו עובד עבודה].

ספרי במדבר פרשת קרח פיסקא קטז ... **ועבדתם**, שומע אני מעורבבים ת"ל **(במ' קרח יחא)**, **עבדת מתנה אתן את-פהנתכם** מה מתנה בפייס אף עבודה בפייס: **(במ' קרח יחא)**, **עבדת מתנה אתן את-פהנתכם** לעשות אכילת קדשים בגבולים כעבודת מקדש במקדש מה עבודת מקדש במקדש מקדש ידיו ואחר כך עובד אף אכילת קדשים בגבולים מקדש ידיו ואחר כך אוכל.
ועבדתם – אתנה, ע"פ **ספרי במ' קרח קטז** מגביל שלא תהא עבודת המקדש בערבויה ע"י כל כהן שירצה אלא ע"י סדר, ואפשר שרבנן קבעו פייס. פייס במעגל עשוי להיות מרומז בצורת טעם תלשא במלה **אתה** מעגל עם נקודת פתיחה.

נספח:

הערה (א): תוספות בבלי יומא כד, א (הגמרא אמרה) אין בכלל אלא מה שבפרט - תימה לי אי"כ **לכל-דבר המזבח** למה לי כדקאמר (לוי על ההזאות) **דבר ... לכל-דבר** [ואפילו אם תמצא לומר ד-**לכל** מרבה הזאות שבפנים ושבמצורע מ"מ קשיא כיון ד-**לכל** משמע כללא] אדרבה לפרוך לאידך גיסא דהוה לן למימר ד-**לכל-דבר המזבח** הוה להו שני כללות הסמוכין זה לזה והטל פרט ביניהם **ועבדתם עבדת מתנה** ודונם בכלל ופרט וכלל

דוגמא למידת כלל כלל פרט **(במדבר קרח יחא)** ופדויו מן-הדש תפחה בערפך כסף חמשת שקלים בעשקל הקדש עשרים גרה הוא: ופדויו מן-הדש - כלל תפחה - כלל בערפך - קדמא זקף-קטן בתיבה אחת - מידת מוקדם שהוא מאוחר בענין ולכל חשיב כלל כמו בכל (האם הראשון או השני בפסוק הבא) כדררשינן **(דב' דאה יז, ב)** **כלל אשור תשאאו נפשך** כלל והכי אמרינן בפ' שור שנגח את הפרה (ב"ק דף נד:) ובר"פ מרובה (שם דף סד.) **בכל** כללא וא"כ נרבי מכעין הפרט אפילו דבר שאין עבודה תמה ואפילו עבודת סילוק ואף על גב דלא דמי כללא בתרא לכללא קמא הא דיינינן באלו טריפות (חולין דף סז.) כי האי גוונא ונראה דשמא **בכל** ולכל לחודיה לא חשיב כללא אלא כשיש שום תיבה מפורשת מאותו ענין אצלו כמו התם דכתיב **(דב' דאה יז, ב)** **כלל אשור-תאנה נפשך**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גריש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שגור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = אלשא – דרוש בפסוק ולפניו שגור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

בבקר ובצאן ובבין ובשקר וכן בדברות דכתיב (דב' וא' ה'ד) **וְכָל-בְּהֵמָה וְהַיָּא דַּפְרָק שְׁלֹשָׁה מִיָּנִין (נזיר דף לה.) (שם' מש' כב,ט) חֲמֹר או-שׁוֹר או-עֵז וְכָל כֹּלל בְּהֵמָה חזר ופרט י"ל ההיא ר"א היא אי נמי שאני התם דכתיב ברישא חמור או-שׁוֹר והדר וְכָל אַבֵּל הַכָּא דכתיב ברישא דענינא (במ' קרח יח,ג) **לְכָל** הוה ליה **כָּלל** שאינו מלא ואין דנין אותו בכלל ופרט וכי האי גוונא אמרינן בריש פ"ק דזבחים (דף ד:) אימא (במ' נשא וז,י) **יעֲשֶׂה כָּלל זָבַח** פרט ומשני אי הוה כתיב יעשה שלמים זבח כדקאמרת השתא דכתיב **יעֲשֶׂה זָבַח שְׁלָמִים** הוה ליה כלל שאין מלא וכו'.**

(דברים ראה יד,כו)

ונתתה סֶפֶר סֶפֶר כָּל אֲשֶׁר-תֵּאֱמָר וְנִפְשָׁךְ בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבַבֵּינָן וּבַשֶּׁקֶר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאַלְךָ נִפְשָׁךְ וְאֶקְלָתְךָ שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַתָּ אֹתָהּ וּבִיתְךָ: (דברים ואתחנן ה'ד)

וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַיהוָה אֲלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל-מְלָאכָה אֲתָהּ וּבִנְךָ-וּבִתְךָ וְעַבְדְּךָ-וְאִמְתְּךָ וְשׂוֹרְךָ וְחֲמֹרְךָ וְכָל-בְּהֵמָתְךָ וְגַרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ נְאֻמְתָּה קְמוּדָה:

(שמות משפטים כב,ט) כִּי-יִמְן אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ חֲמֹר או-שׁוֹר או-עֵז וְכָל-בְּהֵמָה לְשִׁמְרָהּ וּמַת או-נֶשֶׁבֶר או-נִשְׁבָּה אֵין רָאָה:

(במדבר נשא וז,י) וְאֵת-הָאֵל יַעֲשֶׂה זָבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצֹּת וְעֲשֶׂה הַפֶּהן אֶת-מִנְחֹתוֹ וְאֶת-נִסְכּוֹ:

ע"פ תוס' בבלי יומא כד,א אם יש כאן כלל לְכָל וכלל בתראה דְּבִרַת הַמִּזְבֵּחַ והפרט נְעַבְדְּתֵם עֲבַדְתָּ מִתְּנָה. ואז כלל פרט נהיה לכלל ופרט וכלל ולכן מרבה ע"י הכלל בתראה אפילו דבר שאין עבודה תמה ואפילו עבודת סילוק וזר שעשאם יתחייב במיתה בדי שמים. מתקבלת תוצאה הפוכה ממה שהתורה מלמדת. תוס' מסביר ש"לכלל" אינו כלל מלא כי חסר תיאור למה מתיחס, ולכן אין ללמוד כאן כלל ופרט וכלל. אבל לפי ההסבר לעיל יש כאן כלל ופרט וכלל המלמד על חובת הכהנים לשמור שבכל תחום המקדש זר לא יעשה עבודה, ויש נושא אחר של חיוב מיתה לזר על עבודות הנחה מסיימות.

הערה (ב): **הַשְּׁמֵרוֹ אֶת-בְּהֵמַתְכֶם** אחריות הכהנים לעם ישראל שלא יעשו עבודות כהנים. ביום הכפורים ישראלים צובאים בעזרה, קרובים מאד לכהן גדול שרק הוא עובד ביום הזה, ועלולים לנסות "לעזור" לכ"ג.
הערה (ג): בין תפקידי עבודות בית המקדש תפקיד הכפרה על עם ישראל הוא נושא מרכזי. סידור שני גזרי עציים בלשון נופל על לשון, העברת גזרות בבחינת הרשעה כלה כעשן תכלה

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש השנה ... ובכן צדיקים יראו וישמחו, וישרים יעלוזו, וחסידיים ברינה יגילו, ועולתה תקפץ פיה. וכל הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ. ותמלוך אתה ה' אלהינו מהרה על כל מעשיך. בהר ציון משכן כבודך ובירושלם עיר קדשך. ככתוב בדברי קדשך. ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללויה. קדוש אתה ונורא שמך ואין אלוה מבלעדיך. ככתוב ויגבה ה' צבאות במשפט, והאל הקדוש נקדש בצדקה. ברוך אתה ה' המלך הקדוש.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו I – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ...; זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע. פ.

1.6 במדבר קרח טז,א (התשע"ו)

במדבר קרח טז,ו: זאת עשו קחור לכם מחתות קרח וכל עדתו:

זאת עשו – טפחא אתנח כתבנית "שמע ישראל" המעיד על דבקות ישראל בה' אחד. והנה פ'רש"י ... אמר להם בדרכי הגוים יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה ואין כולם מתקבצים בבית אחד, **אנו אין לנו אלא ה' אחד**, (טט: **זאת**) – המלה ממעטת ומלמד על ה' אחד, טעמה טפחא מרבה פרטים המייצגים ה' ומכל פרט אחד רק אחד ואילו הם) ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ...

רש"י ... הא לכס תשמיש חביב מכל, היא הקטרת החביבה מכל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא, לפיכך התרה בהם **(ז,טז) מִחֶרֶד וְהִנֵּה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' הוּא הַקָּדוֹשׁ**, כבר הוא בקדושתו. וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש, אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו, מי שיבחר בו יצא חי, וכולכם אובדים:

משה רבנו התרה בפניהם הגבילו עצמכם מלהשתמש בקטורת וכך הטעים דבריו **זאת** – טפחא כשנוי וניתוק מהמלה הבאה **עשו**, רוצה לומר אל תעשו כי אם ת-**עשו** ואינכם ראויים אז כבר למדנו מנדב ואביהוא, ששימוש בקטורת שאינו מצווה מה' ממת, לכן התבוננו בטעם אתנח של **עשו** – בתפקיד מגביל עשיה ואל תעשו.

במדבר קרח יח,כה: וידבר ה' אל משה לאמר: מופע 61 של התוכן בתורה, צווי הלוים על תרומת מעשר להכניס, אזהרה ללוים שיקפידו על הפרשות על הסדר, כי אין נאות למשרתי ה' לנהוג שלא על הסדר כי מהוים דוגמא. ומפורט בדרשת הכתוב הבא.

במדבר קרח יח,כו,כז: [כז] ואלה הלוים תדבר ואמרת אליהם

פיתקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם

והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר:

[כז] ונחשב לכם תרומתכם פדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב:

בבלי ביצה יג,א ... דאמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשר ראשון שהקדימו (לוי לכהן) בשבלין (רש"י: שהקדימו לתרומה גדולה (טט: הלוי נטל מע"ר לפני שהבעלים הפרישו תרומה גדולה)) - שמו טובלו לתרומת מעשר (רש"י: שם מעשר שנקרא עליו (טט: בלי הפרשת תרומה גדולה) טובלו למע"ר זה להיות טבל), ואוסרו באכילת עראי ו(עונשו)במיתה כדון טבל, עד שירים תרומת מעשר שלו, ולקמיה הייב טעמא. (.)

- כותש למה לי? (רש"י: אי בבן לוי מוקמינן ליה, למה מוטל עליו לעשותו דגן (טט: להוציא גרעיני התבואה מן השבלים והקליפות שעוטפות הגרעינים), אי אמרת בשלמא בישראל קאי, ואסורייתא טבלא - שפיר תנא כותש דכתיב דגנך (טט: מן התורה ישראל מחוייב בפעולות אלו כי נאמר שיתן תרומה מן דגנך - ונדרש דיגנך היינו אחר פעולות הוצאת הגרעינים), ודרבנן דומיא דאורייתא תקון (טט: שאם לוי יקדים ויטול מעשר (לפני תרומה) של גרעינים בשבלים, שיעשה תרומת מעשר שלו כמו תרומת ישראל, גרעינים ללא פסולת). לימא ליה (טט: אם יאמר הלוי): כי היכי דיהבו לי - הכי יהיבנא לך (כמו שנתנו לי כך אני נוטל לך לא מנופה) - ! אמר רבא: קנסא (רש"י: על שהקדים, וגרם להערים לעבור על דברי תורה, שהמשנה סדר המעשרות עובר בלאו: **שם' מש' כב,כח) מלאַתְךָ ודַמְעָךָ לֹא תֵאָחֵז, דהכי קאמר: לא תאחר תרומה, להקדים לה מעשר.**)

(שם' מש' כב,כח) מלאַתְךָ ודַמְעָךָ לֹא תֵאָחֵז בְּקוֹר בְּגֵד תַּמְדְּלִי:

(במ' קרח יח,יב) פל תלב יצהר וכליחלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו לך' לך נמתיים:

(דב' שפ' יח,ד) ראשית דגנך תירושך ויצהרך וראשית גז צאנך תמורלך:

(במ' קרח יח,כו) ואלה הלוים תדבר ואמרת אליהם פיתקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנחלתכם

והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר:

(במ' קרח יח,כז) ונחשב לכם תרומתכם פדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב:

תניא נמי הכי: בן לוי שנתנו לו שבלין במעשרותיו - יעשה אותן גורן, ענבים - עושה אותן יין. זיתים - עושה אותן שמן ומפריש עליהם תרומת מעשר, ונותנן לכהן. שכשם שתרומה גדולה אינה ניטלת **(בבלי ביצה יג,ב) אלא (במ' קרח יח,כו) מן הגרן ... ו-מן היקב** (רש"י: שנגמר כולה, דכתיב דגן תירוש ויצהר (טט: **במ' קרח יח,יב) פל תלב יצהר וכליחלב תירוש ודגן**), כך תרומת מעשר אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן היקב.

- מחשב? הא מדידה בעי! (רש"י: בשלמא אי בישראל מוקמת לה, ובתרומה גדולה - איכא למיתני מחשב (טט: אם תאמר שהסוגיה בישראל אי מתאים לשון מחשב כי), דניטלת באומד, שתרומה גדולה לא נתנה בה התורה שיעור, דכתיב **(דב' שפ' יח,ד) ראשית דגנך**, ורבנן הוא דאמרי שיעור עין יפה ובינונית ורעה, הלכך, באומד סגי, דאי נמי לא יתיב כשיעור - חטה אחת פוטרת כל הכרי, אבל גבי לוי **(במ' קרח יח,כו) מעשר מן המעשר** כתיב (ולכן) צריך למדוד (בדיוק ולא מתאים לשון מחשב).)

- הא מני (משנה זאת בשיטת) - אבא אלעזר בן גימל היא. דתניא, אבא אלעזר בן גימל אומר: **(במ' קרח יח,כו) ונחשב לכם תרומתכם** (רש"י: בלויים כתיב) - בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה גדולה (רש"י: דכתיב **(במ' קרח יח,כו) פדגן מן הגרן**) ואחת תרומת מעשר (רש"י: דכתיב **(במ' קרח יח,כו) תרומתכם**). (ומקשיים) כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד (רש"י: כדפרישית דלא כתיב בה שיעור) ובמחשבה (רש"י: נותן עיניו בצד זה (טט: וחושב אפילו בלי דיבור שממקום זה יפריש) ואוכל בצד אחר, דכתיב **(במ' קרח יח,כו) ונחשב**, ואתרייהו קאי (טט: כי כתוב לפני שניהם), והא דקא יליף לה מתרומה גדולה - משום אומד נקט לה (מחשב באומדן דעת את כמות תרומת המעשר שיפריש).)

- כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה .

גופא, אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: מעשר ראשון שהקדימו (לוי לכהן) בשבלין - שמו טובלו (שם מעשר עושהו טבל האסור לאכילה עד שיפריש) לתרומת מעשר (אף שלא נגמרה מלאכתן לא הגיעו לזמן חיוב בתרו"מ). מאי טעמא? אמר רבא: הואיל ויצא עליו שם מעשר (רש"י: ורחמנא אמר **(במ' קרח יח,כו) מעשר מן המעשר**: משנקרא מעשר - הזיקים לתרומתו).

(במ' קרח יח,כו) והרמתם ממנו תרומת ה' מהפך פשטא מונח זקר-קטן, זקר-קטן מלמד על שתי דרשות שלפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. **והרמתם ממנו** - משמע פשוטו שיפריש בפועל את תרומת המעשר. דרשה (א) לא חייב להפריש בפועל אלא במחשבת אומד של מקום וכמות מתוך הכרי. בעזרת עורך "מתבתא": הראשונים העירו שממלת **(במ' קרח יח,כו) ונחשב** לומדים

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מחרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהעניין על העניין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהעניין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שאפשר להפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר במחשבה. ופרש"י שלימוד של הפרשת תרומת מעשר מהפרשת תרומה גדולה הוא לענין דין 'אומד' שעליו לחשב באומדן דעת את כמות תרומת המעשר שיפריש ולא הפרשה בפועל. דרשה (ב) אמר רבא: הואיל ויצא עליו שם מעשר פי' רשב"א משמע שגם דין זה שחל המעשר בשבילים למדים מפסוק זה. לרש"י זה חיוב מן התורה ורמב"ם (הל' מעשר פ"ג, ה"ט) כתב שאם לא הפריש חייב מכת מרדות (מרבנן). אפשר כי גם כאן יוצא הכתוב מפשוטו מפני שמחייב הפרשת תרומת מעשר אף שעדיין לא נגמרה מלאכתו.

(ט: הגמרא מביאה שמועה אחרת בשם ר' שמעון בן לקיש שהלוי שהקדים את הכהן בשבילים עוד קודם שנגמרה מלאכתו והתחייבו בהפרשת תרומה, הלוי מפריש רק תרומת מעשר ממה שנטל ואינו מפריש לכהן תרומה. הבעלים יפרישו לכהן תרומה ממה שנטל וזה יהיה פחות מתרומה שהיה מפרישים אם לא היה הלוי מקדים ונטל)

אמר רבי שמעון בן לקיש: (ט: דעתו כי) מעשר ראשון שהקדימו בשבילין (לוי לכהן) - פטור מתרומה גדולה, שנאמר (במ' קרח יח, כו) והרמתם מלפני תרומת ה' מעשר מן-המעשר: מעשר מן המעשר אמרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר (ט: אין דיון בדעת ריש לקיש שדעתו לא התקבלת).

- אמר ליה רב פפא לאביי: אי הכי, אפילו הקדימו בכרי נמי (רש"י: לתרומה בכרי שנתמרח, נפטר לוי, מהאי קרא) ! - אמר ליה: עליך אמר קרא (רש"י כדי שלא תאמר כן (ט: בא הכתוב)) (במ' קרח יח, כט) מפל' מתנתיתכם תרימו את כל-תרומת ה'. (רש"י: ובלויים כתיב, ולהכי כתיב למימר דכל צד תרומה המוטלת בו – יתן)

- (שואל רב פפא) ומה ראתי (להסביר כמו שהסברת) (רש"י: רש"י מסכת ביצה דף יג עמוד ב) - הדאי כל דמריב שדית ליה אהקדימו בכרי, ואיך אהקדימו בשבילים, אימא איפכא. ?
- (עונה אביי) האי אדגן, והאי לא אדגן. (רש"י: האי אדגן - הקדימו בכרי - כבר נעשה דגן, ומשבא לכלל דגן חלה עליו חובת כהן, דכתיב (דב' שפ' יח, ד) ראשית דגנך, הלכך מסתברא דהאי קרא דזכותא דכהן - אכרי תשדיה.)

מניין שהכתוב עוסק גם במצב שהקדים הלוי את הכהן בשבילים קודם שנגמרה מלאכתו ואחרי שירים תרומת מעשר פטור מלתרום תרומה גדולה. נתבונן ב-(במ' קרח יח, כו) ואל-טלוגים תדבר ואתם אלקים ייתקחו מאת בני-ישראל את-המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנתלתכם והרמתם מלפני תרומת ה' מעשר מן-המעשר:

פיתקחו – תלישא-גדולה העשויה ללמד אלפניה ולאחריה בתפקידי תלישא. כאן דרשה אחת לאחריה מחשב באומד את המקום והכמות של הפרשת תרומת מעשר אף שלא מפריש בפועל כמו שמוסבר הדרשות על והרמתם מלפני תרומת ה'. דרשה שניה אלפניה, אפשר באה ללמד על הגריעה מכמות התרומה שמקבל הכהן אם הלוי הקדימו בשבילים. הסבר משולב כלהלן.

פיתקחו מאת בני-ישראל – תלישא-גדולה קדמא ואולא, קדמא ואולא מלמד על סדר תקין של הפרשות. כאשר אין לוי מקדים בשבילין, הישראל גומר את מלאכת הדיגון עד לכרי. מפריש תרומה גדולה שעליה רומת תלישא-גדולה בתפקיד אומד של עין טובה אחד מארבעים, עין בינונית אחד מחמישים, עין רעה אחד מששים. אחר מפריש את-המעשר ללויים, ואז מצווים הלויים והרמתם מלפני תרומת ה' מעשר מן-המעשר.

אבל אם הלוי הקדים ליטול בשבילים לפני גמר מלאכתו כמרומו בטעם קדמא של אשר ועשה נגד מה שהזוהר במלת תדבר בלשון קשה, מה שעשה עשוי, וגרע חלק הכהן בתרומה (אף-על-פי שכמות התרומה היא מרבנן) ומעידה תבנית הטעמים זרקא סגול של ואל-טלוגים תדבר ואתם אלקים שגרע חלק הכהן ואינו ראוי אבל נעשה.

במדבר קרח יח, כו: ונחשב לכם תרומתכם פדנן מן-הגזרן וכמלאה מן-היקב:
במדבר קרח יח, כח: כן תרימו גם אתם תרומת ה' מפל' מעשךתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם מלפני תרומת ה' לאהרן הכהן:

רלב"ג (במ' קרח יח, כו) ונחשב לכם תרומתכם פדנן מן-הגזרן וכמלאה מן-היקב: - רוצה לומר, שהם דברים שנגמרה מלאכתם, אבל לא יתרומו שבילים על החטים, וזיתים על שמן; כמו העניין בתרומה שמפרישין ישראל לתת לכהנים, שהיא דבר שנגמרה מלאכתו. (במ' קרח יח, כח) ולפי שכבר צוה אותם בזה המאמר (ט: ב-(במ' קרח יח, כו)) להפריש תרומת מעשר אחר שנגמרה מלאכתו, והיה לחושב שיחשוב, שאם לקח הלוי מישראל מעשר ראשון קודם שנגמרה מלאכתו, שלא נתן עדיין הישראל תרומה גדולה לכהן - שכבר יפטר הלוי כשיתן לכהן תרומת מעשר לבד, ויפטר מתרומה גדולה, אמר (במ' קרח יח, כח) כן תרימו גם אתם תרומת ה' וגו' - רוצה לומר, שלא תחשבו שאינכם מחוייבים בתרומה גדולה לפי שאתם לויים ולא חייבה אתכם התורה בה, כי בודאי גם כן מחוייבים להפרישה אחר שלא הופרשה ביד הישראל, ונגמרה מלאכת הפירות ההם בידכם, ותתנו התרומה לאהרן הכהן. ולפי שהתרומות הם בכללם לאהרן ולבניו, כמו שנבאר במה שקדם (במ' קרח יח, ח), הנה אין ראוי שנבין מזה המקום שלא יתנו הלויים זאת התרומה כי אם לכהן גדול, אבל נבין מזה שהוא קודם לבניו, כמו שביארנו במה שקדם (וי' ז, לד). וכבר למדו רבותינו ז"ל מזה (ספ"ב קכא), שאין ראוי לתתה כי אם לכהן חבר, כמו העניין באהרן, לא לכהן עם הארץ. וזה באמת דבר ראוי לכל המתנות, כאמרו "לתת מנת הכהנים... למען יחזקו בתורת ה'" (דה"ב לא, ד), ויתבאר מזה שהמחזיקים בתורת ה' הם אשר יש להם 'מנת' כמו שאמרו ז"ל (סנה' צ, ב).

במדבר קרח יח, ח: וידבר ה' אל-אהרן ואלי הנה נתתי לך את-משמרת תרומתי לכל-קדשי בני-ישראל לך נתתים למשחה ולבניך לחק-עולם:

סדר קדימה מומלץ למתן (מתנות כהונה בכלל) ותרומה ותרומת מעשר כנלמד כאן.

וידבר ה' אל-אהרן – מונח זרקא מונח סגול, כעין מוסיף מעין העניין על העניין. צ"ע בני-ישראל – מקף תלשא, תלשא בתפקיד בעל בחינה נעלה (כעין מחיצה), ממליץ לבני-ישראל לתת מתנות כהונה בסדר קדימה המרומז ב-לך – קדמא, כהן הגדול (בעל בחינה נעלה) קודם לכהנים הפשוטים, כהן חבר קודמים לכהן עם הארץ.

נתתים למשחה ולבניך – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים (אלו כל הכהנים) הקשורים לענין קבלת (מתנות כהונה בכלל) ותרומה ותרומת מעשר כנלמד כאן. מדאורייתא כל כהן מקבל מתנות כהונה ככלל) ותרומה ותרומת מעשר כנלמד כאן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל') כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשס"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא וולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשובע"פ.

1.7 במדבר קרח טז,א (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר בהעלתך ח,כה: ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד:

במדבר בהעלתך ח,כו: ושרת את-אחיו באהל מועד לשמור משמרת עבדה לא יעבד ככה תעשה ללויים במשמרתם: פ

בפסוק (במ' בהע' ח,טי) ואתנה את-הלוים נתנים לאתרו ולבניו מתוך בני ישראל למדנו על תפקיד הלוים כמשוררים (שירת הלוים) בפה ובכלי נגינה במשכן ובמקדש. מתוך כך עולה נושא חובות וזכויות הלוים בקשר לעבודתם במקדש.

פוסק ה-[רמב"ם כלי המקדש פ"ג,הח"ח] זה שנאמר בתורה בלוים (במ' בהע' ח,כה), ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה אינו אלא בזמן שהיו נושאים המקדש ממקום למקום, ואינו מצוה נהגת לדורות, אבל לדורות אין הלוי נפסל בשנים ולא במומין אלא בקול שיתקלקל קולו מרוב הזקנה יפסל לעבודתו במקדש, וראה לי שאינו נפסל אלא לומר שירה אבל יהיה מן השוערים.

ה-[כסף משנה] (מכוון הקורא למקור פסיקת רמב"ם) זה שנאמר בתורה בלוים וכו' אבל לדורות אין הלוי נפסל בשנים ולא במומין אלא בקול. בספ"ק (בסוף פרק קמא) דחולין (שם דף כ"ד):

כך נאמר ב-[בבלי חולין כד, א] ת"ר: כהן משיביא שתי שערות עד שיוקין כשר לעבודה, ומומין פוסלין בו; בן לוי מבן שלשים ועד בן חמשים כשר לעבודה, ושנים פוסלין בו; במה דברים אמורים - באהל מועד שבמדבר, אבל בשילה ובבית עולמים אין נפסלין אלא בקול. א"ר יוסי: מאי קרא (איזה הוא המקרא שמוכיח זאת)?

[בבלי חולין כד, ב] (דה"ב ה, ג) ויהי אהרן למחצרים ולמשכרים להשמיע קול-אהרן: עד שיוקין. עד כמה? אמר רבי אלעא אמר ר' חנינא: עד שירתת. רש"י (דה"ב ה, ג) ויהי אהרן - אפילו זקנים במשמע. קול-אהרן - שצריכין לבשם את קולם

שיהא נראה כקול אחד. שירתת - ידיו ורגליו רותתין מאין כח (טט: אפשר שזה מלמד גם על קול לא יציב).

(במ' בהע' ח,כו) ושרת את-אחיו – קדמא וולא מרמז ללמוד בפסוק כעין כלל ופרט בנושא שרות הלוים כאשר רחמנא ליצלן כשרם פוחת, או קולם מתקלקל, או הם בעלי מום, או אינם בריאים ועוד מגבלות. אפשר כי הפרטים נמצאים בתוכן הפסוקים (במ' בהע' ח,כה) -

כו) כנידון ב-[ספרי פיסקא סג] (במ' בהע' ח,כה) המקשר בין (במ' בהע' ח,כה) ולא יעבד עוד ובין (במ' בהע' ח,כו) ושרת את-אחיו באהל מועד

[ספרי פיסקא סג] (במ' בהע' ח,כה) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה, שומע אני מכל עבודה במשמע ת"ל ולא יעבד עוד

(במ' בהע' ח,כו) ושרת את-אחיו באהל מועד מלמד שחזור לנעילת שערים ולעבודת בני גרשום (צ"ע כי נאמר ב-[במ' בהע' ח,כו] שנסאו יריעות, מכסים, מסכים, קלעים או לכאורה לא אמורים לחזור לנשיאתם?) ר' יהודה אומר הואיל ואמרה תורה יעבוד (האם הכוונה ל-[במ' ג,ז] לעבד?) ואמרה (במ' בהע' ח,כה) ולא יעבד עוד אני למדתי שהעובד בשלשים אינו עובד בעשרים וחמשה כך הכהן לא יעבוד בעשרים

וחמשה ת"ל (טט: על הלוים) (במ' בהע' ח,כה) ולא יעבד עוד.

[התורה"מ יב] (במ' בהע' ח,כה) ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבדה ולא יעבד עוד: (במ' בהע' ח,כו) ושרת את-אחיו, יש הבדל

בין עבודה לשרות שעבודה הוא מה שיש בה יגיעה והשרות אין בו יגיעה אבל גם דבר שאין בו יגיעה רק שהוא עבודת ה' מיוחד בפ"ע קרוי עבודה, וע"כ ממ"ש (במ' בהע' ח,כו) ושרת את-אחיו ידעינן שחזור לנעילת שערים ולעבודת בני גרשון היא מלאכה שאין בה יגיעה ואינה עבודה בפני עצמה רק מסייע את אחיו, לאפוקי מלאכת השיר הגם שהיא מלאכה שאין בה יגיעה היא עבודה חשובה בפני עצמה ונכלל בכלל (במ' בהע' ח,כו) ויעבדה לא יעבד, ורש"י ז"ל כתב שחזור לעבודת השיר ג"כ ולא כן דעת הספרי, והרמב"ן הביא ראיה ממ"ש בחולין יכול אף בשילה ובית עולמים ת"ל (במ' נשא ד,מז) לעבד עבדת עבדה ועבדת משא לא אמרתי אלא בזמן שעבודה בכתף והרי עבדת עבדה היא השיר כמ"ש רש"י שם א"כ אף לשיר נפסלו בזמן שהעבודה בכתף עיין שם.

ריב"ש שור ובעלי התוספות מסבירים את נושא (במ' נשא ד,מז) פליהפא לעבד עבדת עבדה באופן המרחיב מאד את עבודת הלוים.

(במ' נשא ד,מז) מבן שלשים שנה נמעה ועד בן-חמשים שנה פליהפא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא באהל מועד:

[רבי יוסף בכור שור] (מז) עבדת עבדה - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא עבדה הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש. ועבדת משא - שהיו עושים בני שלשים.

[דעת זקנים מבעלי התוספות] (במ' נשא ד,מז) לעבד עבדת עבדה. ו-[הדר זקנים] (במ' נשא ד,מז) עבדת עבדה. שחיטה הפשט ונתוח שהם עבודת הכהנים וזה היו עושים הלוים כדכתיב בעזרא וכן בדברי הימים. וגבי פסחו של חזקיהו שהיו לויים מפשיטין.

ובערכין דריש איזהו עבודה שצריכה עבודה עמו הוי אומר זה שיר שאין עושין הלוים שיר אלא בשעת נסכים:

פליהפא – מקף כרב-מצב עבודת הלוים, (א) משורר; (ב) עושה עבודת כהנים המותרת ללוים !!! וזה לא נכלמד בפר' בהעלתך שלוי אסור בעבודת כהנים בכלל; (ג) משא. פליהפא – רביעי, אפשר שאלו ארבע עבדות עבדה שחיטה הפשט ונתוח ושיר בשעת נסכים. לעבד – קדמא, לויים הבאים ל-(א), (ב) מקדימים לבא מגיל 25 שנה ע"פ (במ' בהע' ח,כו) אפשר ללמוד כל המלאכות ולעשות ע"פ הנאמר כאן. וע"פ [רמב"ן] (במ' בהע' ח,כה) ... חזר דוד למנותם מבן עשרים, לצורך הבית כשנבנה. בני 30 למשא בכתף.

(במ' נשא ד,מז) לעבד – קדמא עבדת עבדה ועבדת משא – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים לעבודות הלוים הקשורים לנושא עבדת עבדה, שעל כל אחד חלה אותה הלכה. ע"פ [רמב"ן] (במ' בהע' ח,כה) כל הלוים (מגרשון, קהת ומררי) היו כשרים ל-

עבדת עבדה היינו עבודת ארבע העבודות שמנו ריב"ש שור ובעלי התוספות.

אבל לגבי עבודת השירה נסביר ע"פ [רמב"ן] (במ' בהע' ח,כו) עד שנבנה הבית היה להם (למשפחת קהת) משא בכתף ולא היו ממנים בשיר אלא בראויים למשא. ורק על קהת חלה פרישת הלוים בגיל חמשים שנה, לפי התורה"מ ע"פ הספרי ורמב"ן בזמן שעבודה בכתף והרי עבדת עבדה היא השיר כמ"ש רש"י שם א"כ אף לשיר נפסלו בזמן שהעבודה בכתף.

ואפשר כי על כך מלמדת תבנית הטעמים של (במ' נשא ד,מז) עבדה ועבדת משא – תביר מרכא טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, הקשורים לנושא, כאן פרישת הלוים בגיל חמשים שנה, שעל חלק מהם לא חלה איזה שהוא ענין בקשר לנושא. היינו משפחת גרשון ומשפחת מררי גם עד שנבנה הבית לא היו במגבלת חמשים שנה, ומשנבנה הבית לא פרשו כל הלוים מעבודת השירה בגלל גיל, אלא נפסלים רק אם לא יכולים (דה"ב ה, ג) להשמיע קול-אהרן כפ' [רש"י בבלי חולין כד, ב].

ודרכו של [אלשיך] מתאימה לתבנית טעמים ללמד שכל עבודות הלוים שוים בחשיבותן לה'

[אלשיך] (במ' נשא ד,מז) ד"ה כל הפקדים פליהפא לעבד עבדת עבדה ועבדת משא, כלומר אלו ואלו שוים, כמשא בכתף כעבודת עבודה. וגם באהל מועד, כי כלם יחשבו לענין השכר כעושים מלאכה באהל מועד. גם שבני מררי לא היתה עבודתם באהל מועד כמדובר למעלה. ועל כן עשה סך הכל, ואמר (במ' נשא ד,מז) ויהיו פקדיהם שגמנת אלפים נחמש מאות וישמרים: וזה מתאים לפתיחה (במ' נשא ד,מז) מבן – קדמא ללא אולא בתפקיד כעין כלל הצריך לפרט והפרטים שעברנו עליהם מלמדים על ארבע עבדות

עבדה שכל הלוים שוים בהם אם הם מתאימים לעשותם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – מונח רביע ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר תחלים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב פ.

שכר הלויים חלף עבודתם במקדש: [בבלי בכורות ל,ב] ... וכן בן לוי שבא לקבל דברי לוי, וכהן שבא לקבל דברי כהונה חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו, שנאמר (וי' צו ז,ג) המקריב את־זב־השֶׁלָמִים וגו' העבודה המסורה לבני אהרן - כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה.

ויקרא צו ז,ג: המקריב את־זב־השֶׁלָמִים ואת־החֶלֶב מבני אהרן לו תהיה שוק הַיָּמִין לַמִּזְבֵּחַ: במדבר קרח יח,כא: וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נִתְּנִי כֹל־מַעֲשֵׂר בְּיַשְׂרָאֵל לַנְּחֻלָּה חֹף עֲבֹדְתָם אֲשֶׁר־תֵּם עֲבָדִים אֶת־עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד:

במדבר קרח יח,כב: וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם חֶקֶת עוֹלָם לְדִרְתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֻלוּ נַחֲלָה:

דברים עקב י,ח: קֶצֶת הַהוּא הַבְּדִיל הוּ אֶת־שֹׁכֵב הַלְוִי לַשָּׂאת אֶת־אֲרוֹן בְּרִיתֵהוּ לַעֲמֹד לְפָנָיו הוּ לְשִׁרְתוֹ וְלִבְרַךְ בְּשֵׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: במדבר קרח יח,לא: וְאֶכְלָתֶם אֹתוֹ (מעשר ראשון) בְּכָל־לִקְוֹם אֹתָם וּבִיתְכֶם כִּי־שָׁכַר הוּא לְכֶם חֹף עֲבֹדְתְכֶם בְּאֱהֱל מוֹעֵד:

בן לוי גליון הש"ס מפנה להלכה שפסק [רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג,ה"א] זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש שנאמר (דב' עקב יח, כ) קֶצֶת הַהוּא הַבְּדִיל הוּ אֶת־שֹׁכֵב הַלְוִי, ומצות עשה להיות הלויים פנויים ומוכנים לעבודת המקדש בין רצו בין שלא רצו שנאמר (במ' קרח יח,כב) וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד, ובן לוי שקבל עליו כל מצות לוייה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו עד שיקבל את כולו.

הרמב"ם מבוסס על [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט]

(במ' קרח יח,כב) וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא למה נאמר לפי שהוא אומר (במ' קרח יח,לא) חֹף עֲבֹדְתְכֶם אשר הם עובדים שומע אני רצה יעבוד לא רצה לא יעבוד ת"ל (במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא בעל כורחו. (במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי למה נאמר לפי שהוא אומר (במ' קרח יח,כא) וְלִבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נִתְּנִי וגו' אין לי אלא שנים שהמעשרות נוהגין בהם, שמיטיין ויובלות (שיקבלו מעשר ראשון) מנין ת"ל (במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא. ר' נתן אומר הרי שלא היה שם לוי שומע אני יעבוד כהן והדין נותן ומה אם במקום שלא כשרו לויים כשרו כהנים כאן שכשרו לויים אינו דין שיכשרו כהנים (שגם הם משבט הלוי) ת"ל (במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא: (במ' קרח יח,כג) וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם אמרת ישראל לא ישאו עון לויים אבל כהנים ישאו עון לויים ת"ל (במ' קרח יח,כג) וְהֵם (הלויים) יִשְׂאוּ עוֹנָם.

[ספרי זוטא] (במ' קרח יח,כב) ... אבל בן לוי שאמר אי אפשרי לא ליטול מעשר ולא לעבוד עבודה יכול שומעין לו ת"ל (במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא מגיד שמעבידין אותו בעל כרחו:

[כסף משנה הל' כלי המקדש פ"ג,ה"א] זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש וכו'. פשוט הוא. ומ"ש ומ"ע להיות הלויים פנויים ומוכנים לעבודת המקדש בין רצו בין שלא רצו בסיפרי פרשת קרח שומע אני אם רצה יעבוד אם לא רצה לא יעבוד תלמוד לומר (במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי בעל כרחו:

ומה שכתב ובן לוי שקיבל עליו כל מצות לוייה חוץ מדבר אחד אין מקבלין אותו עד שיקבל את כולו. בפרק עד כמה (בכורות ל'): ופירש"י דברי לויים לשורר ולשרת ולהיות שוער (גירסתנו ברש"י ולהיות שומר ונראה לי דתרווייהו איתנה):

(במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי – קדמא ואולא מרמז שיש בכתוב כעין כלל מלמד, ואפשר שהוא הכלל הנאמר ב-[בבלי בכורות ל,א] מתני'... זה הכלל: החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו. ובהיקש המרומז בתבנית הטעמים של (במ' קרח יח,כג) חֶקֶת עוֹלָם לְדִרְתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים (כאן אתנה ... סלוק), אפשר מקור להיקש הנגלם ב-[בבלי בכורות ל,א] אבל חכמים אומרים חשוד על המעשר חשוד על השביעית, ומאן חכמים – רבי מאיר היא, דאמר: חשוד לדבר אחד – הוי חשוד לכל התורה כולה. ושאר החשדות שנידונות בגמרא הזאת.

(במ' קרח יח,כג) הוּא – רביע, אפשר ארבעה סעיפים בהסכם העבודה של הלויים: (א) חיב לעבוד גם בעל כרחו [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט] (במ' קרח יח,כג) ונראה לבאר הנאמר וְהֵם (הלויים) יִשְׂאוּ עוֹנָם, היינו אם הלויים לא יעבדו לפי הסכם העבודה המבואר לעיל. וכן ב-[ספרי זוטא] (במ' קרח יח,כב) ... אבל בן לוי שאמר אי אפשרי לא ליטול מעשר ולא לעבוד עבודה יכול שומעין לו ת"ל (במ' קרח יח,כג) וְעֵבֶד הַלְוִי הוּא מגיד שמעבידין אותו בעל כרחו:

עיין [תרגום המיוחס ליונתן] (במ' קרח יח,כג) וּפְלִחוּן לִינְיָ הִינּוּן ית פולסן מִשְׁפָּן זִמְנָא וְהִינּוּן יִקְבְּלוּן ית זְבוּיָהוּן אִין לֹא מְזַדְרִין בְּפֻלְחָנְהוּן קִינִים עֲלֵם לְדִרְיָכוֹן וּבְגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְסְנוּן אֲחִסְנָא: [כתר יונתן] (תרגום לתרגום) [(במ' קרח יח,כג) ויעבדו הלויים הם אֶת־עֲבֹדַת אֱהֱל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם] אם לא נזהרים בעבודתם חק עולם לדורותיכם ובתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה: ונראה לבאר כוונת התרגום "אם לא נזהרים בעבודתם" מטעם טפחא במלת (במ' קרח יח,כג) וְהֵם בתפקיד שנוי היינו כפי ביאורינו שלא עבדו או שהלוי שינה ולא ביצע תפקידו כראוי. וזה שונה מפ' [רש"י] (במ' קרח יח,כג) וְהֵם – הלויים יִשְׂאוּ עוֹנָם של ישראל, שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם: תפקיד האזהרה הוא חידוש על הנאמר ב-[במ' בהע' ח,ט] וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל לִגְפָּה בְּגִישַׁת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ: (ב) העובד זוכה במעשר ראשון [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט] (ג) גם אם אין מעשר חייב לעבוד כגון בשנת שמיטה ויובל [ספרי במדבר קרח פיסקא קיט] (ד) לפי [בבלי בכורות ל,ב] בן לוי שבא לקבל דברי לוי, ... חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו, (חייב להיות מוכן לעבוד כל עבודה שתוטל עליו).

האם לוי בעל מום או חולה או פרש לגימלאות זכאי לקבל מעשר ראשון? עיון ב-[התוה"מ (מלב"ס) ג] (במ' קרח יח,כא) חֹף עֲבֹדְתְכֶם, מבואר שרק בעת שעובדים ולקמן (סי' עב) מבואר שאינו ממעט רק אם אינו מודה בעבודה, כי כבר בארתי (משפטי סי' יח) שנקרא בשם עובד כ"ז שהוא משועבד לעבודה אף אם חלה ולא עבד, רק אם פרק עול כגון עבד הבורח לא נקרא עובד, וכ"ז שהוא מודה בעבודה נקרא עובד: לכן פשוט שזכאי לקבל להנות ולאכל מעשרות.

(במ' קרח יח,כא) חֹף עֲבֹדְתְכֶם אֲשֶׁר־תֵּם עֲבָדִים – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שני ליימודים בכתוב, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב שלפיו רק העובד בפועל זוכה למעשרות, וקא משמע לן שהמודה בעבודה כולה על כל פרטיה אף על פי שאינו יכול לעבוד מכל סיבה שהיא זוכה במעשרות.

אֲשֶׁר־תֵּם – מקף כרב-מצב דעת הלוי (א) המודה בעבודה זוכה לקבל מעשרות (ב) לוי שאינו מודה בעבודה אינו מקבל מעשרות אפשר שהלימוד השני מרומז בכתוב אֲשֶׁר־תֵּם – מונח, כעין מרבה מצב שיש מספיק לויים לעבוד ואין צורך בעבודת כולם, בכל זאת זכאים לקבל מעשרות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבית מונח – רבוי; מהפך פטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תורר לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצני פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיניט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = חלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתרשבע"פ.

1.9 במדבר קרח טז,א (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)
במדבר קרח טז,ג: וַיִּקְהַלְוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לֶכְמֶם

כִּי כָל-הָעֵדָה כָּל־שֵׁם קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכָם הִ' וּמִדַּעַת תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קֹהֵל הִ':
(במ' קרח טז,ג) וַיִּקְהַלְוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן – גרשיים מונח רביעי, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו. אפשר שעיקר

הטענה היא שמשנה לא נצטוו דברים שונים והוא בודאן מלבד, והטענות המבוארות שקרה ועדתו טענו על משה הן דוגמאות יוצאות מכלל המצוות כדי לטעון נגד משה שהוא בודא דברים מלבד ואינו פועל בשליחות ה'.

מה היו הטענות של קרח ועדתו על משה ועל אהרן? שמשנה בודא מלבד חמשה הדברים הבאים: מנויים, תרומת מעשר, גילוח ליום, ציצית בטלית שכולה תכלת, מצות מזוזה בבית שכולו ספרים.

[בבלי סנהדרין קיא,א] ... איתתיה דקרח אמרה ליה: חזי מאי קעביד משה! (ט: א) איהו הוה מלכא, לאחיה שוויה כהנא רבא, לבני אחוהי שוינהו סגני דכהנא, (ט: ב) אי אתיא תרומה - אמר תיהוי לכהן, אי אתו מעשר דשקילתו אתון - אמר הבו חד מעשרה לכהן, (ט: ג) ועוד דגיזי ליה למזיכו ומיטלל לכו כי כופתא, עינא יחב במזיכו. - אמר לה: הא איהו נמי קא עביד (ע"פ רש"י: גם משה גילה עצמו)! - אמרה ליה: כיון דכולהו רבותא דידיה (ע"פ רש"י: כיון שכולכם מקיימים מה שמצווה לשחוק), אמר איהו נמי (שופטים טז,ג) תִּמְנוּ נִפְשֵׁי עַם-יִשְׂרָאֵל (ע"פ רש"י: אגוזו עצמי להפיס דעתם). (אמרה אשת קרח לקרח) (ט: ד) ועוד: דקאמר (משה) לכו עבדיתו תכלתא (עשו תכלת והכוונה לחוט תכלת בציצית, ואשת קרח עברה על כל תגרע ואמרה), אי סלקא דעתך תכלתא חשיבא [מצוה] - אפיק (הוצא) גלימי דתכלתא וכסינהו לכולהו מתיבתך (הלבש כולם בבגדי תכלת ללא ציציות, בבית המדרש)!

(ממשיך (ט: ד)) **(במדבר רבה (וילנא) פרשת קרח פרשה יח,ג) (במ' קרח טז,א) וַיִּקְהַל קָרַח מֵהַ לְמַעַל מִן הָעֵינָן (במ' שלח טו,לח) וַיְעִשׂוּ לָהֶם צִיצִית קַפָּץ וְאָמַר לְמֹשֶׁה טְלִית שְׂכוּלָה תְּכַלֵּת מֵהוּ שֶׁתְּהָא פְּטוּרָה מִן הַצִּיצִית א"ל חֵיבֵית בְּצִיצִית א"ל קַרַח טְלִית שְׂכוּלָה תְּכַלֵּת אִין פּוּטְרַת עֲצֵמָה אַרְבַּע חוּטִין פּוּטְרוֹת אוֹתָהּ, (ט: ה) בֵּית מֵלָא סְפָרִים מֵהוּ שִׂיחָא פְּטוּר מִן הַמְּזוּזָה אִמְר לֹו חֵיבֵית בְּמְזוּזָה א"ל כֹּל הַתּוֹרָה כּוֹלָה רַעִי"ה פְּרִשְׁיוֹת אִינָה פּוּטְרַת אֶת הַבֵּית פְּרִשָׁה אַחַת שְׁבַמְזוּזָה פּוּטְרַת אֶת הַבֵּית. אִמְר לֹו דְבָרִים אֱלוֹ לֹא נִצְטוּת עֲלֵיהֶן וּמִלְכָן אַתָּה בּוּדָאן**

[תורה שלמה ח.] המאמר הזה על שאלותיו הקנטרניות של קרח נמצא במקורות שונים, ירושלמי סנהדרין פ"ה ה"א, בתנחומא קרח ב, תנ"י (תנחומא יג,ד), במדבר"ר פי"ח-ג. בכל המקורות האלה השאלות כללו מצות ציצית ומזוזה. בירושלמי שם יש גם השאלה על בהרת כגריס, אולם במדרש משלי אגדת אסתר ומה"ג (מדרש הגדול). רק שאלה אחת מיוחסת לקרח, דהיינו שאלת ציצית. שאלת המזוזה נתנה ע"י משה רבינו כתשובה נצחת על שאלותיו של קרח מכיון שקרח בעצמו הודה שבית מלא ספרים, או ס"ת לפי נוסח מדרש משלי, חייב במזוזה וראה במדרש משלי פירוש מהר"י הכהן את ט והערות בובר את לח במדרש משלי במהדורה שלו, שניסו לקיים את הנוסח הנפוץ במקורות. ט: לענ"ד תבנית הטעמים של **עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן** – גרשיים מונח רביעי, תומכת בנוסח הנפוץ של ארבע או חמש שאלות קנטרניות של קרח.

(במ' קרח טז,ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לֶכְמֶם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף או גורע ממין הענין מהענין. תבנית הטעמים של **שלח (במ' שלח טו,לח) וַיְעִשׂוּ לָהֶם צִיצִית** – מונח זרקא סגול, מדרש: ציצית דומה לים ים דומה לתכלת. אפשר שזה מרמז לטענת קרח על טלית שכולה תכלת שתהיה פטורה מציצית. היינו גורע מהטלית של ארבע כנפות את ארבע הציציות.

[בבלי סנהדרין קיא,א] ... (אמרה אשת קרח לקרח) ועוד: דקאמר (משה) לכו עבדיתו תכלתא (עשו תכלת והכוונה לחוט תכלת בציצית, ואשת קרח עברה על כל תגרע ואמרה), אי סלקא דעתך תכלתא חשיבא [מצוה] - אפיק (הוצא) גלימי דתכלתא וכסינהו לכולהו מתיבתך (הלבש כולם בבגדי תכלת ללא ציציות, בבית המדרש)! היינו דכתיב **(משלי יד,א) חֲכָמוֹת יָשִׁים בְּנֵתָה בֵּיתָה - זו אשתו של און בן פלת, (משלי יד,א)**

וְאֵלֶּת בְּנֵיהֶּ תִּסְרָבֶנָּה: - זו אשתו של קרח.

(במ' קרח טז,ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לֶכְמֶם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין, קרח רצה להוסיף כבוד. דתן ואבירם רצו להוסיף עושר וכבוד. ר"נ איש רצו להוסיף בכבוד רוחני אפשר שהכוונה בקפיצת מדרגה ולא בהתפתחות מתונה.

ע"פ **[ש"ה קרח תורה אור]** קרח מצד הקנאה התלבש בגאווה והתאוה לנשיאות שבת לוי. דתן ואבירם מצד כפירה בנבואת משה התאו לעושר כי ירדו מנכסיהם במצרים, ולגדולה. מאתים וחמשים איש ובתוכם היו הנשיאים, כוונתם היה לשם שמים ולא להרע, רק ששגו. מצד רדפם את הכבוד. לא אחר הכבוד המדומה והטומאה, רק אחר הכבוד אשר חכמים ינחלו והוא כבוד הרוחני.

(במ' קרח טז,ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לֶכְמֶם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין או גורע ממין הענין מהענין.

[דבר מלכות קרח התשע"ח, ע' עח, מאמר ויקח קרח התשכ"ז] מה שכתוב (טו,א) וַיִּקְהַל תְּרַגְּם אֹנְקֵלוֹס וְאֶתְפִּלְגִּי, הוּא עַל-דֶּרֶךְ רִקִּיעַ הַ-מִּבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם: (בר' א,א) שוהיה המחלוקת הראשונה שמצינו בתורה, והיא השרש לכל ענין של מחלוקת, וכדאיאת במדרש למה אין כתיב בשני "כי טוב" כו', שבו נבראת מחלוקת, שנאמר (בר' א,א) וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם: והענין בזה, שהתחלקות בין מים למים הוא שורש (לחטא עץ הדעת ו) דור הפלגה, ועד למחלוקת קרח ועדתו. ט: הפסוק הבא (בר' א,א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-הַרְקִיעַ וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לַרְקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל לַרְקִיעַ וַיְהִי-כֵן: מלמד על ההבדלה בפועל והכתוב (בר' א,א) וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת-הַרְקִיעַ – בתבנית טעמים מונח זרקא סגול כפעם הראשונה בתורה. טעם מונח עשוי ללמד שהתבנית שאחריו זרקא סגול עשויה להילמד פעמים אחדות. לימוד אחד הוא לרבות מענין הרקיע והוא כנלמד ב-[בבלי חגיגה יב,ב]** בענין שני רקיעים ובענין שבעה או שמונה רקיעים. ומלמד כמעט בכל רקיע על ענינים רוחניים המשפיעים על העולם. לימוד אחד גורע מהענין והוא. ע"פ **[שער היחוד והאמונה לאדמו"ר הזקן****

פריק א], כל רקיע מן המזכרים ב-**[בבלי חגיגה יב,ב]**, הוא בעל תפקיד מוגבל מתוך כלל ענין הרקיע. אפשר שאחד מהגרעיות הוא ההבדלה ושרש המחלוקת בין אנשים שביטויים באמירה ואפשר שלכך אמירת המחלוקת **(במ' קרח טז,ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לֶכְמֶם** מוטעמת מונח זרקא סגול כהטעמת שורשה.

רב-לכמם – מקף בורר במשמעות מלת **רב** ומלת **לכמם**. פ'רש"י **[רב-לכמם]** הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה. ובתשובת משה **(במ' קרח טז,ג) רב-לכמם בְּגֵי לֹוּי: פ'רש"י [רב-לכמם] - (א) דבר גדול אמרתי לכם (ב) ובסוף פירושו מביא [תנחומא] דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקב"ה.**

בפנימיות התורה מלת **רב** היא ג' של ר"ב ניצוצות קדושים (נ"ק). מלת **לכמם** מלמדת במקומות אחרים בתורה על שייכות טובות הנאה מדבר. בפנימיות התורה בעבודת הפרך במצרים בני ישראל גאלו ר"ב נ"ק מגלותם, מתוך רפ"ה ניצוצות קדושים. במחלוקת, קרח מתמיהה על משה ואהרן שכביכול הם מייחסים לעצמם את זכות גאולת הר"ב נ"ק וטוען שזכות גאולת הר"ב נ"ק שייכת לכלל ישראל. ועל כך עונה משה **(במ' קרח טז,ג) רב-לכמם בְּגֵי לֹוּי: זכות הגאולה היא של בני לוי שמררו על תורת ישראל במצרים ולימדו את**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממצט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור ענהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

העם, וטעם טפחא של רבליקם בתפקיד שנוי ורבוי ומרבה מבני לוי לכלל ישראל שזכות גאולת ר"ב נ"ק היא של כלל ישראל. כגון:
ניצוץ קדוש (במ' בהע' יא, כא) רבלי העם = משי"ח וונשמתו שורש ל- שש-מאות אלף רבלי נשמות כלליות שלמות קומת ישראל.
ניצוץ קדוש (בר' וישלח לג, א) קא ועמו = תנ"א = ר'מאי"ר = ב"א בצ"ל (עשו) ועמו תורה שבעל-פה.

(במ' קרח טז, ג) פי כל-העדה פלם קדשים

כל-העדה – מקף ברור בין משמע עדה כמנין של עשרה אנשים כמו עדת עשרה המרגלים ובין הלימוד כאן במשמע כלל ישראל [תורה שלמה מב] כל העדה עמדו על הר סיני ושמעו אנכי וענו שפה אחת (שמ' מש' כד, ז) ונאמרו לך אש-דבר ה' נעשנה ונשמע: והשרה שכניתו הקב"ה ביניהם, שנאמר (שמ' תר' כה, ח) ונעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: (מדרש).
ובהסבר ל- [תול'ש מב] מוסיף מ- [המדרש הגדול] שאמרו (שמ' ית' טו, ו) ונאמרו לך אש-דבר ה' נעשנה ונשמע: והשרה שכניתו והלכן המינויים של משה הם מלבו ולא בצווי ה', ושעשרת הדברות בלבד הן המצוות מה', כל המצוות האחרות כביכול משה בדאן.
מזה נבוא להסביר את (במ' קרח טז, ג) פי כל-העדה פלם קדשים – מהפך פשטא זקף-קטן, שני לימודים ולפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב. (לימוד א) [תורה שלמה מג] (במ' קרח טז, ג) פי כל-העדה פלם קדשים, וכי אתם לבדכם קדושים, והלא כלנו נתקדשנו בסיני שנאמר (שמ' ית' טו, י) לך אליהם וקדשתם, (לימוד ב) וכשנתנו לנו עשרת הדברות כל אחד ואחד ממנו היה יונק מהר סיני, ולא נתן לנו אלא עשרת הדברות. ולא שם חלה ולא שם תרומה ומעשרות ולא שם ציצית שמענו אלא מעצמך אתה אומר כדי לעשות שררה לעצמך ולעשות כבוד לאהרן אחיך (ילמדנו). הכתוב (שמ' מש' כד, ז) ונאמרו לך אש-דבר ה' הוצא ע"י קרח מפשוטו שהוא על כל התורה שכבר נתנה ושעוד תינתן והוגבלה לעשרת הדברות, ולכאורה יכל לטעון רק לשתי הדברות אנכי ולא יהיה לך ששמעו מפי הגבורה.

אפשר שכאן מתגלה כפירת קרח כמפרש [עקידת יצחק במדבר שער עח (פרשת קרח)] ...

ובכאן כבר בכל התורה כלה כי המכחיש דבר מדבריה' יכפור על כלה והרי שהפילו שלשת העקרים אשר זכרנו ראשונה שהתורה והאומה עומדין עליהם כי באמרים (במ' קרח טז, ג) רב-לכם פי כל-העדה פלם קדשים לעגו על הנבואה בכלל. ובאמרים ובתוכם ה' לגלגו על ההשגחה. ובאמרים ומדוע התנשאו על-קהל ה': נתפקרו כנגד תורת משה ועל פרטי מצותיו בייחוד.

[עקידת יצחק] ובאמרים ובתוכם ה' לגלגו על ההשגחה. אפשר להסביר ע"פ דרך אחת בהבנת הכתוב (תה' קמט, ו) רוממות אל בגרונם ותרב פפיות בידם: קרח טען שכולם נביאים בנבואת ה' אבל בעצם מחלוקתו על משה מגלה שאינו מאמין בהשגחה פרטית ששמה כל אחד בתפקיד מסוים בעולם. ובתוכם ה' – טפחא בתפקיד שנוי, מרמז שמשנה מדבריו ואינו מאמין בהשגחה פרטית.
ה' – אתנה בתפקיד הגבלה. צ"ע.

ומדוע התנשאו – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, לעגו על הנבואה של משה שעמה זכה להביא התורה והתרחבו להתפקד על כל פרטי המצוות.
על-קהל – מקף כבורר בין משמע של קהל כקבוצה מסוימת כגון ישראלים, כהנים, לויים, גרים ובין קהל ככלל עם ישראל.
על-קהל ה' - מרכא בתפקיד רבוי, סלוק בתפקיד הגבלה, נשאר בצ"ע

במדבר קרח טז, ד: וישמע משה ויפל על-פניו:

(במ' קרח טז, ד) **וישמע משה** – מונח זקף-קטן, שני לימודים. (לימוד א) מקורות אחדים המלמדים באופנים שונים שמשא נפל לפני ה' מפני המחלוקת [מדרש תנחומא (ורשא) פרשת קרח] ... אף כאן עשה משה לישראל, חטאו בעגל (שמ' תשא לב, יא) וינקל משה, במתאוננים (במ' בהע' יא, ב) וינפל משה, במרגלים (במ' שלח יד, ג) ונאמר משה אליה' ושמעו מצרים, במחלוקתו של קרח נתרשלו ידיו אמר כמה אוכל להטריח את המקום לפיכך (במ' קרח טז, ד) **וישמע משה ויפל על-פניו:**
(לימוד ב) [בבלי סנהדרין ק"א, א] (במ' קרח טז, ד) **וישמע משה ויפל על-פניו:** מה שמועה שמע? - אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: שחשדוהו מאשת איש, שנאמר (תה' קו, טז) וינקאו למשה במתנה. אמר רבי שמואל בר יצחק: מלמד שכל אחד ואחד קנא את אשתו ממש, שנאמר (שמ' תשא לג, ז) ומשה יקח את-האהל ויטעה-לוו' מתחין למתנה. ל- (לימוד ב) יש הסבר של [תורת חיים סנהדרין ק"א] בתורת סוד המסביר שמשא הוא גלגול מהבל וקרח גלגול מקין וע"פ [מדרש בראשית רבה] הנושא קשור לתאומות של הבל.
[מראית העין מסכת סנהדרין ק"א, א] א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן שחשדוהו באשת איש. כתב הרב ישרש יעקב ז"ל והרי"ף נ"ט עמ"ש לא יתיחד איש אחד עם ב' נשים. (שמ' תשא לג, ז) ומשה יקח את-האהל ויטעה-לוו' מתחין למתנה ולא יבצר שהולכות נשים לדון ומתיחדות עמו והתורה העידה (שמ' תשא לג, יא) ומשך-לוו' והשע ברנן נצר לא ימיש מתוך האהל: ס והדין הוא דאשה מתיחדת עם ב' אנשים כשרים עכ"ל. ועוד הא קי"ל דבעלה בעיר אין בו משום יחוד והא חשיב כבעלה בעיר. ותו דעל הרוב היה פתח האהל פתוח לר"ה ואין בו משום יחוד ועוד דאין אוסרין על היחוד. אמנם ק' על דברי הרב דהרי אמרו בש"ס שנאמר (תה' קו, טז) וינקאו למשה במתנה אמר רב שמואל בר יצחק מלמד שכל א' וא' קנא את אשתו ממש (שמ' תשא לג, ז) ומשה יקח את-האהל ויטעה-לוו' מתחין למתנה ופירש ש"י ז"ל יצא מחוץ שלא יחשדוהו עוד ומהרש"א ז"ל בח"א (חידושי אגדות) כתב דכל זמן שהיה במחנה קנאו לנשותיהם עד שנטה אהלו מתחין למתנה עכ"ל. וכל זה נראה הפך דברי הרב ז"ל דהכתוב אומר (תה' קו, טז) וינקאו למשה במתנה ובש"ס ורש"י מפורש ד-נטעה-לוו' מתחין למתנה שלא יחשדוהו ודוק:

(הערות כולל נתיבות צבי [רש"י קידושין] אין אוסרים אשה על בעלה בגלל יחוד, [תוס' שם] למרות יחוד לא אוסרין אשה להנשא לכהן) (שמ' תשא לג, ז) **ומשה** – תרסא בתפקיד שיעור מרחק ומחיצת מחנה ישראל, אהל משה היה בתחום של פחות מאלפיים אמה מהמחנה שיחשב בתוך תחום המחנה וכאשר באה אשה להיוועץ במשה זה בבחינת בעלה בעיר. **את-האהל** – מקף כבורר אהל כבית, אהל כאשתו. **יקח את-האהל** – קדמא ואולא כעין כלל מלמד בהלכות יחוד. ובין פרטי **ונטעה-לוו' מתחין למתנה** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביע. שני אופני קריאת הכתוב. קריאה ללא פסק קריאה עם פסק. בקריאה עם פסק, נלמד מ-**מתחין למתנה** – מונח רביע בתפקיד לפחות ארבעה דברים, כאשר **אהל** משמעו בית וטעם פסק כפתח סגור: **[שו"ע אה"ע סימן כ"ב ס"א]** אסור להתיחד עם ערוה מהערויות בין זקנה בין ילדה אסור לאיש להתיחד עם אשה (א) בין ישראלית (ב) בין נכרית (גזרת שמאי והלל), (ג) בין פנויה אע"פ שאינה ערוה (גזרת ב"ד של דוד) (ד) בין נשואה, (ה) בין זקנה (ו) בין ילדה (מגיל שלוש ומעלה), ואפשר כי טעם פסק מלמד על חוץ מאמו ובתו, ואשתו נדה, **יקח את-האהל ויטעה-לוו' מתחין למתנה** – קדמא ואולא כעין כלל שכאשר **אהל** משמעו אשתו עמו אז אין חשש ליחוד, וכן בקריאה ללא פסק אפשר שמלמד לבית שפתחו פתוח לרשות הרבים אין חשש להתיחד שם עם הערוה **[שו"ע אה"ע סימן כ"ב ס"ט]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה ובעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשקפות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותקדימים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מוציא; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"ש שעשויה לגדול, יתור רבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהעניין על העניין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהעניין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרשוב"פ.

1.10 במדבר קרח טז,א (התש"פ) (בהשתתפות נחלת יעקב)

1.10.1 מאמר א: בנושא כ"ד מתנות כהונה

דברים שפטים יח,ג: וְהָיָה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זַכְוֵי הַזִּבְחָה אִם-שׂוֹר אִם-שֶׁה וְנִתַּן לַפְּהֵי הַזֶּרַע וְהַלְחָנִים וְהַקְּבָה:

שמ"א ח,ג: וְלֹא-יִהְיֶה כְּנִיּוֹ בְּדַרְכּוֹ בְּדַרְכֵי וַיִּשׂוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ וַיִּקְחוּ-לְשֹׁד וַיִּשׂוּ מִשְׁפָּט: פ

במדבר קרח יח,ח: וַיִּדְבֹר הו' אֶל-אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי לְךָ אֶת-מִשְׁמַרְתַּת תְּרוּמַתִּי לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתְתִים

לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה לְחֶק-עוֹלָם:

שמות ד,יד: וַיִּסְרָאֵף ה' בְּמִשְׁהָ וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶהְרֹן אֶחֱיוֹ הַלֵּוִי יִעֲמִיד פִּי-דָבָר דָּבָר הוּא וְגַם הִנֵּה-הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲמֶה וַיֵּצֵא וַיִּשְׁמַח בְּלִבּוֹ:

הנושא: כ"ד מתנות כהונה.

[פסקא א] ועיין **[בבלי חולין קלג,א]** דרשו חז"ל מהמלים **(דב' שפ' יח,ג)** **וְנִתַּן לַפְּהֵי** ונתן ולא שיטול מעצמו ועי"ש בגמ' אמר אביי (שהיה כהן) מריש הווא חטיפנא מתנתא (בתחילה הייתי חוטף מתנות כהונה), **אמינא** חבובי קא מחביבנא מצוה (אמרתי מחביבות המצוה אני חוטף) וכיון דשמענא להא **(דב' שפ' יח,ג)** **וְנִתַּן** ולא שיטול מעצמו מיחטף לא חטיפנא (הפסקתי לחטוף), מימר אמרי הבו לי (הייתי מבקש שיתנו לו) וכיון דשמענא להא דתניא **(שמ"א ח,ג)** **וַיִּשׂוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ** (שנאמר על בני שמואל הנביא). (ודרש ר' מאיר אומר בני שמואל שאלו חלקם בפיהם - מימר נמי לא אמינא) (אמרתי שגם לבקש אסור).

והנה דרשת חז"ל הוא מהפסוק **(דב' שפ' יח,ג)** **וְנִתַּן לַפְּהֵי הַזֶּרַע וְהַלְחָנִים וְהַקְּבָה:**

והרמז לכך בטעמי **(דב' שפ' יח,ג)** **וְנִתַּן לַפְּהֵי** – פשטא זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, (לימוד א) ממלת **(דב' שפ' יח,ג)** **וְנִתַּן** ולא שיטול מעצמו, (לימוד ב) כדרשת ר' מאיר על **(שמ"א ח,ג)** **וַיִּשׂוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ** שלא ישאל בפיו.

וזה לשון ה-**[רמב"ם הלכות בכורים פ"ט,הכ"ב]** (לימוד א) לא יחטוף הכהן מתנותיו (לימוד ב) ולא ישאל בפיו אלא אם נתנו בכבוד, נוטל. **[פסקא ב]** ואף שפסוק **(דב' שפ' יח,ג)** נאמר על זרוע לחיים וקביה למדו מכאן הלכה לכל כ"ד מתנות כהונה כדברי הרמב"ם "לא יחטוף הכהן מתנותיו". נבאר ע"פ המהלך הבא.

(במ' קרח יח,ח) וַיִּדְבֹר הו' אֶל-אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי לְךָ אֶת-מִשְׁמַרְתַּת תְּרוּמַתִּי לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְךָ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה

וּלְבִנְיָה לְחֶק-עוֹלָם: מ-**[תוספתא מסכת חלה פ"ב ה"ז]** וגמ' **[בבלי בבא קמא קי,ב]** וגמ' **[בבלי חולין קלג,ב]** ומעיון ב-**[רש"י בבא**

קמא שם, חולין שם] עולה שהפסוק הנ"ל הינו כלל. טט: הפסוק פותח נושא מתנות כהונה, ומתנות כהונה נדרשות במדת כלל ופרט וכלל המרומוז בתבנית הטעמים של **(דב' שפ' יח,ג)** **מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים** – קדמא ואולא.

והפסוקים בהמשך **(במדבר קרח יח ט - יח)** הנם פרט בהם מפרטת התורה את מרבית מתנות הכהונה.

(במ' קרח יח,ט) כָּל תְּרוּמַת הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לַה' נֹתְתִי לְךָ וּלְבִנְיָה וּלְבִנְיֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק-עוֹלָם בְּרִית מְלַח

עוֹלָם הוּא לְפָנֶי הו' לְךָ וּלְבִנְיָה אִתְּךָ: – הריהו כלל סוגר

וזה לשון גמ' **[בבלי בבא קמא קי,ב]** עשרים וארבע מתנות כהונה נתנו לאהרון ולבניו, וכולן ניתנו בכלל ופרט וכלל וברית מלח. כל המקיימן – כאילו מקיים כלל ופרט וכלל וברית מלח, כל העובר עליהם כאלו עובר על כלל ופרט וכלל וברית מלח. ופירש **[רש"י בבלי חולין קלג,ב]** כאילו קיים כללות ופרטות שבתורה וברית מלח של קרבנות. ולפני-כן כתב **[רש"י שם]** כשם שברית מלח אינה שובתת כך זו לא תשובת.

[פסקא ג] במדבר קרח יח,ח: וַיִּדְבֹר הו' אֶל-אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי לְךָ אֶת-מִשְׁמַרְתַּת תְּרוּמַתִּי לְכָל-קָדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְךָ

נֹתְתִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה לְחֶק-עוֹלָם:

ועיין **[רש"י]** **(במ' קרח יח,ח)** **וַאֲנִי הִנֵּה נֹתְתִי לְךָ** – בשמחה, לשון שמחה הוא זה כמו **(שמות ד,יד)** **וְגַם הִנֵּה-הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲמֶה וַיֵּצֵא וַיִּשְׁמַח בְּלִבּוֹ:**

והנראה שטעם דרשה זאת נלמד מהמילה **(במ' קרח יח,ח)** **הִנֵּה** שהיה יכול הכתוב לומר ואני נתתי לך את משמרת תרומתי. ומלשון התורה "הנה" דרשו חז"ל לשון שמחה ונסמך על הפסוק שנאמר באהרון **(שמות ד,יד)** **וְגַם הִנֵּה-הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲמֶה וַיֵּצֵא וַיִּשְׁמַח בְּלִבּוֹ:** דגם שם המילה "הנה" היא יתרה, שהיה יכול לומר **(שמות ד,יד)** **וְגַם ... הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲמֶה וַיֵּצֵא וַיִּשְׁמַח בְּלִבּוֹ:** ומאומרו **(שמות ד,יד)** **וְגַם הִנֵּה-הוּא דרשו חז"ל לשון שמחה.**

[פסקא ד] דרך הסבר של טט: (במ' קרח יח,ח) לְךָ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה לְחֶק-עוֹלָם: פי' **[רש"י]** **(במ' קרח יח,ח)** **לְמִשְׁחָה** לגדולה

(לשון רש"י מ"הספרי") ומעיון בטעמי המילים **(במ' קרח יח,ח)** **לְךָ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה** – **(במ' קרח יח,ח)** **לְךָ** – קדמא, בתפקיד לכתחילה

תאכלו למשחה – ככתב **[רמב"ם הלכות בכורים פ"ט,הכ"ב]** אכילה של גדולה, דרך מלכים ושרים,

(במ' קרח יח,ח) לְךָ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה. כאן

אכילת "זרוע לחיים וקביה" בדרך מלכים ושרים. ועיין **[בבלי חולין קלג,ב]** אמר רב חסדא מתנות כהונה אין נאכלות אלא צלי ואין

נאכלות אלא בחדל. מאי טעמא אמר קרא **(במ' קרח יח,ח)** **לְמִשְׁחָה** לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים.

לְחֶק-עוֹלָם – סלוק כמגביל שמתנות כהונה יאכלו רק בדרך של **(במ' קרח יח,ח)** **לְמִשְׁחָה** – פירוש גדולה.

דרך הסבר של הרב נח"י: נראה שהדרשה **(במ' קרח יח,ח)** **לְמִשְׁחָה** פירוש לגדולה, מלמדנו לא לאכול מאכל בן דורסאי שזה הרי דרך

הליסטים לאכול בחטף, אלא לאכול כדרך המלכים אכילה חשובה.

ועיין **[תוספות חולין קלג,ב]** דבור המתחיל: אין נאכלים אלא צלי המביא דרשה מ-**[בבלי זבחים צ,ב]** ושם איתא ובכולן רשאין הכהנים

לשנות באכילתן לאוכלן צלויין שלוקין ומבושלים, ואמר בגמ' **[בבלי זבחים צ,ב]** טעמא משום דכתיב בהו **(במ' קרח יח,ח)** **לְמִשְׁחָה**

פירוש לגדולה כדרך שהמלכים אוכלים. הסבר הרב נח"י: נמצא שמאותו פסוק לומדים שני דברים: (א) דרכי אכילה מרבים דרכי אכילה

צלויין שלוקין ומבושלים, (ב) לאכול בדרך אכילה חשובה.

ולזה יתכן רומזת תבנית הטעמים של **(במ' קרח יח,ח)** **לְךָ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה וּלְבִנְיָה** – קדמא דרגא תביר טפחא,

(במ' קרח יח,ח) **לְךָ** – קדמא הבא להקדים לפני שהמאכל מבושל כל צרכו הרי הוא כמאכל בן דורסאי אזי **(במ' קרח יח,ח)** **לְמִשְׁחָה** – תביר

מרמז שימעט תאותו ולא יאכל כך.

(במ' קרח יח,ח) נֹתְתִים – דרגא שיתעלה בדרגה ויתאפק עד שיהיה מאכלו משובח.

(במ' קרח יח,ח) לְמִשְׁחָה – תביר כמעט צורת אכילה חפזה, או שלא חשובה כדרך מלכים,

(במ' קרח יח,ח) וּלְבִנְיָה – טפחא, מרבה דרכי אכילה צלויין שלוקין ומבושלים

טעם קדמא וטעם דרגא שיש לאכול אכילה חשובה ולעצם הסתירה בין הדרשות מיישבים התוס' ונראה דודאי כמו שטוב לו ונהנה יותר מצי

אכיל להו (יכול לאכול). אבל אדם שטוב לו צלי כשלוק ומבושל יאכל צלי שהוא דרך גדולה יותר וכן פסק **[הטור יור"ד סימן ס"א סע'**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקר-קטן – 2; זקר-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – זקר-קטן ... זקר-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = חלסא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים אחרים בתשובע"פ.

י"ב והכהן יכול לאוכלם בכל ענין שהוא ערב עליו יותר ואם כל המטעמים שוין אצלם יז' יאכלם צלי ובחדל דרך גדולה. ויכול להאכילם לכלבים ולמוכרם וליתנם לעכר"ם שאין בהם שום קדושה. וה- **רמב"ם הלכות בכורים פ"ט הכ"ב** הביא רק ההלכה שיאכל רק בחדל שנאמר **(במ' קרח יח, ה) לְמִשְׁתָּהּ** כדרך שהמלכים אוכלים. וכ"מ ביאר כוונת הרמב"ם כשיטת התוס' ועיין ב- **(דרב"ז ז)** ביאור נוסף וז"ל ודוקא בזמן שהכהנים עצמם אוכלים המתנות אבל אם נתנן או מכרן לישראל אוכל אותם כמו שירצה. תדע שאם רצה להאכיל אותם לגוים או לכלבים הרשות בידו.

1.10.2 מאמר ב: בנושא: כ"ד מתנות כהונה.

[פסקא א] היות זה מאמר שני [פסקא א] חוזרת על הנאמר ב- **[פסקא ב]** במאמר הקודם. **[פסקא ב]** בגמ' **[בבלי חולין קלג, ב]** איתא, שותף (פי' גוי השותף עם ישראל) ב(איבר) ראש פטור מן הלחי, שותף ביד פטור מן הזרוע, שותף בבני מעיין פטור מן הקבה. וכן נפסק ב- **[ש"ע יור"ד סי' סא סעי' כו]** ודלא כרב חייה בר רב הסובר ששותפות באחת משלושת המתנות או זרוע או לחיים או קיבה פטור מכל שלוש המתנות.

וביאור המחלוקת הוא האם **(דב' שפ' יח, ג) הַזֵּרֶע וְהַלְחָנִים וְהַקֶּבֶה** זה מתנה אחת או שלוש מתנות. רב חייה בר רב סובר שנחשב מתנה אחת ולכן שותפות באחת מהם פטורה. רב הונא סובר שנחשבים ג' מתנות ורק במנין כ"ד מתנות כהונה נחשבים כמתנה אחת אך בפועל חשיב ג' מתנות. ולא מבואר בגמ' הטעם והמקור לכך. (טט: והרי לך הפסוק **(דב' שפ' יח, ג) וְנָתַן לַפֶּה הַזֵּרֶע וְהַלְחָנִים** – מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב לרבות שכל אחד מתנה בפני עצמו) אפשר לומר רמז מזה שכתוב ב- "הא" הידיעה, שהיה יכול לומר ונתן לכהן זרוע ולחיים וקבה – ומאמרו **(דב' שפ' יח, ג) הַזֵּרֶע וְהַלְחָנִים וְהַקֶּבֶה** ללמדך שכל אחד נחשב כמתנה בפני עצמה **טט: [מדרש תנאים] (דב' שפ' יח, ג) וְנָתַן לַפֶּה** – מרבה כהנת, ולא לשלוחו, מיכן אמרו רוצה נתן שלושתם, רוצה נתן כל אחד לעצמו. במאמר המוסגר כתב **[פמ"ג יורה דעה סי' ס"א משבצות זהה סעי' קטן ז]** דחייב זרוע לחיים וקבה נוהג בארץ-ישראל (=א") בזמן הזה רק מדרבנן שהרי הוקש לתרומה. ותרומה בזמן הזה בא"י רק מדרבנן.

והיינו שזה לשון הכתובים הסמוכים **(דב' שפ' יח, ג) וְנָתַן לַפֶּה הַזֵּרֶע וְהַלְחָנִים וְהַקֶּבֶה**: ובפסוק **(יח, ד) רִאשִׁית דִּגְנֵךָ קִירְשֶׁךָ וְנִצְתָרְךָ וְרִאשִׁית גֵּז צֹאנֶךָ תִּתֶנּוּ לָהֶם**: נמצא שהוקשה נתינת זרוע לחיים וקבה לנתינת דגן ותירוש.

טט: (דב' שפ' יח, ד) רִאשִׁית דִּגְנֵךָ – קדמא ואולא אפשר מרמז לאפשרות לסדר מסוים, כעין כלל ו/או סדר נתינה, כנאמר ב- **[משנה תרומות פ"ג, מ"ז]** [*] ומנין שיקדמו הבכורים לתרומה זה קרוי תרומה וראשית זה קרוי תרומה וראשית אלא יקדמו בכורים לכל שהן בכורים לכל ותרומה לראשון שהיא ראשית ומעשר ראשון לשני שיש בו ראשית:

טט: [בבלי חולין קל, א] מתני' [חולין פ"י, מ"א]. הזרוע והלחיים והקבה נהגינן בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, **בחולין** אבל לא במוקדשין; שהיה דיין, ומה אם החולין שאינן חייבים בחזה ושוק – חייבים במתנות, קדשים שחייבים בחזה ושוק אינו דין שחייבים במתנות? ת"ל: **(וי' צו ז, לד) וְנָתַתָּ אֹתָם לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו לְקִדְשֵׁי עֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**: אין לו אלא מה שאמור בענין. **והקבה בחולין [רמב"ם ביכורים פ"ט, ה"א]** מצות עשה ליתן כל זובח בהמה טהורה לכהן **(דב' שפ' יח, ג) הַזֵּרֶע וְהַלְחָנִים וְהַקֶּבֶה**: שנאמר **(דב' שפ' יח, ג) וְזֶה יְהִי מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים**, ואלו הם הנקראים בכל מקום מתנות, ומצוה זו נוהגת תמיד בין בפני הבית בין שלא בפני הבית, ובכל מקום בין בארץ בין בחוצה לארץ, ובחולין אבל לא במוקדשין. **[דרכי תשובה ש"ע י"ד סימן ס"א ס"ק קלב]** שלא בפני הבית. ע"י בס' החינוך להרא"ה סוף סי' תק"ו שכתב ממשמעות הש"ס והאלפס והרמב"ן ז"ל דמצוה זו נוהגת בארץ גם בזמנה"ז מן התורה אף שאין ביהמ"ק קיים אך לשיטת הרמב"ם ושאר פוסקים אינו נוהג האידנא בארץ אלא מדרבנן עיין שם **(מנחת חינוך פרשת שופטים מצוה תקן)** ... ולשיטת הר"מ פ"א מה"ת דתרו"מ אינו האידנא ואף בזמן עזרא מה"ת אף בא"י, טט: ולא כ- **[רמב"ם ביכורים פ"ט, ה"א]** וע"י בס' בית הילל שכ' דהעידו לפניו שהיום לא נהג מצוה זו אף בארץ ישראל עיין שם וע"י בפר"ח בקל"א ובמחזיק ברכה אות כ"ב שכ' שאין זה אמת שהעדים טעו בדמיונם דבאמת נהגו לקיים מצוה זו בארץ אף בזמנה"ז עיין שם וכ"כ בשו"ת בעי חיי (מהכנה ג) חיו"ד סי' צ"ד והוכיח כן גם מלשון רש"י בתשו' ומלשון הטור דבארץ נוהג גם בזמנה"ז עיין שם וע"י במחזיק ברכה באות י"ט בסוף הדיבור שהעיד שבעה"ק ירושלים תב"ו וחברון תב"ו משתדלין לקנות גדיים כדי לקיים מצוה זו וכן ראוי לעשות לחזור ולקיים מצותו יתברך כהלכה ונתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה ביראה ואהבה ושמחה רבה עכ"ד (וע"י בדברינו לעיל סק"א וסי"ק ט"ו):

[פסקא ג] הגמ' **[בבלי בבא קמא קי, ב]** לומדת מלשון הבריתא שגזל הגר נחשב כמתנה לכהנים ולא כירושה והיינו שהיה מקום לומר שהגר מכיון שאין לו יורשים באה התורה ועשתה את הכהנים כירושי הגר וקא משמע לן שגזל הגר הינו מתנה לכהן ולא ירושה ומתוך כך אומרת הגמ' שאם נפלו לכהן עשר בהמות של גזל הגר אינו מפריש מעשר בהמה דתנן הלוקח (הקונה) והניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה.

ואם נחשב כירושה הרי הדין הוא שירוש מחויב במעשר בהמה כמו שאמרו חז"ל קנו (יורשין) בתפיסת הבית חייב. ופושטת הגמ' דמלשון הבריתא דקרי ליה מתנה ש"מ (שמע מינה שהכהנים) מקבלי מתנות הוו ש"מ. והנה זה עצמו צריך בירור בכונת הגמ' כיצד מוכיחים מלשון הבריתא "עשרים וארבע מתנות ניתנו לאהרון ולבניו." דהיה מקום לומר שגזל הגר גם אם זה נחשב כירושה ועכ"פ שזה חידוש התורה שהכהנים מקבלים מתנה כזאת שנחשבים ליורשי הגר. והנלע"ד לפרש על פי המפרשים ב- **[תוספתא חלה פרק שני]** וזה לשון **[מנחת יצחק]** שם- ואשמעינן הכא שהכלל בא לרבות שאף אותן מתנות כהונה שלא נאמרו שם כגון הזרוע והלחיים והקיבה וראשית הגז האמורין בפרשת שופטים וכיוצא בהן שאין כתובין בפרשת קורח, וביניהם גם גזל הגר, כולם נתנו בכלל ובפרט. וזה לשון **[ריב"ג מוילנא על התוספתא]** ואשמעינן הכא שהכלל בא לרבות שאף אותן מתנות כהונה שלא נאמרו בפרשת קורח כגון **(דב' שפ' יח, ג) הַזֵּרֶע וְהַלְחָנִים וְהַקֶּבֶה**: **(דב' שפ' יח, ד) וְרִאשִׁית גֵּז** וכיוצא בהן שאין כתובין שם (בפר' קרח), כולן נתנו בכלל ופרט וכלל ובברית מלח האמור בפרשת קורח להיות מתקיים לעולם כמלח כמו שפירש רש"י שם, ואף אותן שהן חולין גמורין (כזרע וגו') הכלל ופרט וכלל מרבה אותם באם אינו עניין (טט: למקומו דרשהו למקום אחר). וא"כ היה נראה לומר שהכלל מרבה ומשווה בין כל מתנות הכהונה להדדי וכמו שאר המתנות הם בגדר של מתנה כך גם גזל הגר הינו בגדר מתנה ולא ירושה.

נמצא ע"פ המקורות המפרשים הנ"ל שמתנות הכהונה הכתובים בפר' שפטים אף-על-פי שאין שם מצד לשון הכתובים כלל ופרט וכלל, על כל פנים חז"ל הוסיפו אותם לכל הפרטים שבפר' קרח. ונראה שהוספתם לכלל ופרט וכלל שבפר' קרח, מרומזת בתבנית הטעמים של **(דב' שפ' יח, ג) מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים** – קדמא ואולא, בתפקיד שאפשר ללמוד את הכתוב כענין כלל ופרט והם חלק מכ"ד מתנות כהונה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישיף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב פ.

1.11 במדבר קרח טז,א (התשפ"א)

במדבר קרח יח,א: [רש"י] אזהרה לכהנים למנוע מזרים לעשות מעשה כהנים במקדש; לעומת [ספרי קטז] אזהרה לכהנים לעבוד כראוי. **[א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן אֹתָהּ וּבְנֵיהָ וּבֵית-אָבִיךָ אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם:** **[יח,א]** וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן – מקף כבורר בן משמע של פניה ישירה לאהרן וּבֵינֵי משמע של פניה אל משה שיאמר ענין המיוחד לאהרן ואופן זה הוא כפ' [רש"י] ו- [שפת"ח ע]. לפי [רש"י] [במ' קרח יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן – למשה אמר שיאמר לאהרן" ... [שפת"ח ע] [במ' קרח יח,א] דזה אחד מיי"ג מיעוטים כמו שפירש"י בריש פרשת ויקרא שנאמר למשה ולאהרן. והרא"ם דחה פירוש זה דשמא לא באו מיעוטים אלו למעט אהרן לפרש שהקדוש ברוך הוא אמר למשה שיאמר לאהרן אלא היכא שנזכר שמו של משה עם שמו של אהרן אבל היכא שלא נזכר שמו של משה שמא לאהרן נאמר ולא למשה והרא"ם הביא הספרי אבל היא שנויה בפרשה שלאחריה על שם כי האריך ולי נראה דהוכחת רש"י מדכתיב לעיל מיניה [במ' קרח יז,ב] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר הֲנִי גֹנְעֶנּוּ אֶבְדְּנֵנּוּ פֶלְגֵנוּ אֶבְדְּנֵנוּ: דק"ל [יז,ב] לֵאמֹר למה לי אלא ודאי שאמרו למשה שישאל להקדוש ברוך הוא על זה ומסתמא שאל משה להקדוש ברוך הוא והקדוש ברוך הוא השיבו על זה כי אין דרך ארץ שמשא ישאל להקדוש ברוך הוא והקדוש ברוך הוא ישיב לאהרן אלא ודאי למשה אמר שיאמר לאהרן. כן נראה לי ולא כמו שעלה על דעת הרא"ם: **[פירוש ר' עובדיה מברטנורא על רש"י (עמר נקא)] [במ' קרח יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן –** למשה אמר שיאמר לאהרן וכו' קשה מי דוחקו לומר כן (אולי) תאמר כי לאהרן נאמ' בפשוטן של מקרא. וי"ל לפי שיש בפרשה זו דברים השייכים גם לכל ישראל כמו וזר לא יקרב אליכם ואני הנה לקחתי את הלויים ולא מצינו בשום מקום שנתיחד הדבור לאהרן לבדו אלא בפרשיות המתיחסות לכהנים לבדם ולא לישראל כמו פרש' שתיי יין והדומין להם אבל במצות להם גם לישראל מנהג לשתף גם משה עמו בדבור כמו פרשת החדש הזו לכהן ופרשת מאכלות אסורות ופרשת צרעת ודומיהן ולכן פי' רש"י בפרשה זו הנופלת גם לישראל שלא לאהרן נאמרה כפשט הכתוב אלא למשה שיאמר לאהרן. וזהו שכתב רש"י להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו במקדש כלומ' לפי שיש בפרשה זאת תקנת ישראל (לכן) אית לן למימר שלמשה אמרה: (ט: הברטנורה סובר שהיו מאמרות ישירות לאהרן, לכן כאן זה לא ישירות. כי יש דעה שגם המאמרות המובנים כישירים נאמרו דרך משה).

[יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן – אפשר שזקף-קטן מרמז לשני נושאים בפסוק לפי [ספרי קרח קטז]. (נושא א) מניעת נשיאת עון המקדש; (נושא ב) מניעת נשיאת עון כהונה. לפי [רש"י] (נושא א) להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש; (נושא ב) להזהיר הלויים שלא יעשו עבודות המסורות לכהנים בלבד.

[יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב (למוד א) שהדבור היה למשה לאמר לאהרן אזהרה לכהנים ע"פ פ' [רש"י] [במ' קרח יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן (למוד א) להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש **[רש"י] [יח,א] אֹתָהּ וּבְנֵיהָ וּבֵית-אָבִיךָ –** הם בני קהת³ אבי עמרם: **[יח,א] תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם –** עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע: **[שפת"ח פ] [במ' קרח יח,א] מדכתיב בסוף הענין [יח,א] תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם** ופירש"י דברים המקודשים כגון האהל וארון ושלחן וכלי הקדש וכלים הללו נושאים בני קהת ולכן פירש"י הם בני קהת ואם תאמר עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם במקדש ממש מיירי שהזהיר שלא יכנסו בו זרים אם כן מה נשתנו בני עמרם יותר משאר לויים שיהיו אלו מן המוזהרים ולא שאר לויים: **[יח,א] אֹתָהּ –** רביע מרמז ענין שבו ארבעה דברים. ממקראות אחרים כגון מ-**[וי' אמר כביא] נִכְתָּו בְּיַד-יְהוָה לְפָשֶׁל**, טעם רביע של מלת **[נכתו]** מרמז לארבעה אנשים נוסף על הכהן אשר **[וי' אמר כביא] יֹאכְלוּ בְלֶחְמָן:** (= קדשים). אפשר שגם **[יח,א] אֹתָהּ –** רביע מרמז לארבעה אנשים המחויבים בשמירה במקדש, הכתוב כאן כבר מציין שלושה: **[יח,א] אֹתָהּ** זה כהן גדול, שניים מהארבעה הנוספים עליו הם **[יח,א] וּבְנֵיהָ** זה כהן פשוט, **[יח,א] וּבֵית-אָבִיךָ –** כפ' [רש"י] [יח,א] הם בני קהת - לויים; השלישי והרביעי אלו כפ' [רש"י] [במ' קרח יח,א] וְגַם אֶת-אֹהֲלֶיךָ - בני גרשון ובני מררי: **[יח,א] וְיָלְכוּ –** ויתחברו אליכם להזהיר² גם את הזרים מלקרב אליהם: ואפשר כי **[יח,א] אֹתָהּ –** רביע מרמז על מה שומרים ומזהירים כפ' [רש"י] [יח,א] (א) האהל (ב) והארון (ג) והשלחן (ד) וכלי הקדש **[למוד ב] ע"פ פ' [רש"י] [יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן –** הכהנים: **[רש"י] [יח,א] תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם –** שאינה מסורה ללויים ותזהירו הלויים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם:

[יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן – אפשר שזקף-קטן מרמז לשני נושאים בפסוק לפי [ספרי קטז]. (נושא א) מניעת נשיאת עון המקדש; (נושא ב) מניעת נשיאת עון כהונה.

[ספרי במדבר קרח פיקא קטז] [במ' קרח יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן אֹתָהּ וּבְנֵיהָ וּבֵית-אָבִיךָ אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם: [ואתה ובניך אתה תשאו את-ענין בהנתיכם:] ר' ישמעאל אומר למי הדבר מסור לאותו שמוזהרים. ר' יאשיה אומר מנין אתה אומר שאם זרק את הדם כראוי ואינו ידוע לשם מי זרקו והקטיר את החלב כראוי ואינו ידוע לשם מי הקטירו שהכהנים נושאים עון על כך ח"ל **[יח,א] אֹתָהּ וּבְנֵיהָ וּבֵית-אָבִיךָ אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם**. ר' יונתן אומר מנין אתה אומר שאם זכה בבשר קודם וזיקת דמים בחזה ושוק קודם הקטר חלבים שהכהנים נושאים עון על כך ת"ל **[יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם:** וכן מצינו שלא נתחתם גזר דינן של בני עלי אלא על שנהגו בזיון בקדשים וכן הוא אומר (שמ"א ב,טו) **גַּם בְּטָרְם יִקְטְרוּן אֶת-הַחֶלֶב (שמ"א ב,טו) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי הָאִישׁ קָטַר יִקְטְרוּן כִּיֹּם הַחֶלֶב (שמ"א ב,טו) וְתִהְיֶה תַּטָּאת הַבְּעָרִים גְּדוּלָה מֵאֵד**. וכן מצינו שלא נתחתם גזר דינן של אנשי ירושלים אלא על שנהגו מנהג בזיון בקדשים שנאמר (יחזקאל כב ח) **קִדְשֵׁי בְּנֵי אִתְּשָׁתִּי חֲלָלָה: [יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם:** זה עון דבר המסור לכהונה אתה אומר זה עון דבר המסור לכהונה או זה עון דבר המסור לבית דין כשהוא אומר **[יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם** לְכָל-דָּבָר הַמְּזַבֵּחַ הרי עון דבר המסור לבית דין אמור הא מה ת"ל **[יח,א] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-אַהֲרֹן אֲתָךְ תִּשָּׂאוּ אֶת-עֵינֶיךָ בְּהַנְתִּיכֶם:** זה עון דבר המסור לכהונה. אמרת ישראל לא ישאו עון כהנים אבל לויים ישאו עון כהנים ת"ל **[במ' קרח יח,א] וְעַבְדְּ הַלֵּוִי הוּא אֶת-עֲבֹדַת אֱהָל מוֹעֵד וְהֵם יִשָּׂאוּ עוֹנָם**.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבילי מונח – רבו; מוציא מפשט; מרכא = מרד; רבו; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; רביע – 4; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), לישא-קטנה – תראא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכהא; פיר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

במדבר קרח יח,כו: וְאֵל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת ה' מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר :

[בבלי יבמות פו,א] תנו רבנן: תרומה לכהן, ומעשר ראשון ללוי, דברי רבי עקיבא; רבי אלעזר בן עזריה אומר:

[בבלי יבמות פו,ב] לכהן ולא ללוי? אימא: אף לכהן. מאי טעמא דר' עקיבא? דכתיב: **וְאֵל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם,**

בלוים קא משתעי קרא. ואידך? כדר' יהושע ב"ל, דאמר ר' יהושע ב"ל: בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לויים, וזה אחד מהם:

[במ' קרח יח,כו] **וְאֵל־הַלְוִיִּם** – מקף כבורר בין לויים בלבד לקבלת מעשר ראשון כדעת רבי עקיבא ובין לויים וכהנים לקבלת מעשר ראשון כדעת רבי אלעזר בן עזריה.

[במ' קרח יח,כו] **וְאֵל־הַלְוִיִּם תִּדְבֹר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם** – מונח זרקא מונח סגול, כל מונח עשוי לרבות עוד למודים בתפקידי זרקא סגול.

מוצע לומר שתבנית הטעמים של הרישא של הפסוק מרמזת לאיך מקיימים את מצוות **וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת ה' מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר**:

[משנה תרומות פ"ג מ"ה] [*] האומר תרומת הכרי זה בתוכו ומעשרותיו בתוכו תרומת מעשר זה בתוכו רבי שמעון אומר קרא שם וחכמים אומרים עד שיאמר בצפוננו או בדרומו ר' אלעזר חסמא אומר האומר תרומת הכרי ממנו עליו קרא שם ר' אליעזר בן יעקב אומר האומר **עשור מעשר זה עשוי תרומת מעשר עליו קרא שם**:

[פיהמ"ש לרמב"ם תר' פ"ג מ"ה] מי שאומר קרא שם (שלא כחכמים), סובר שחייב להפריש מאותו הכרי **כל המתנות שפירש** (מבין בכורים, תרומה, מעשר, תרומת מעשר, מעשר שני, מעשר עני). ומי שאומר לא קרא שם (הכמים), סובר שהכרי כמו שהיה לפני שיאמר כלום, ויכול להפריש עליו ממקום אחר כל המתנות הראוים לו ולא יפריש מאותו הכרי כלום. **והלכה כחכמים בלבד.**

ז"ס בתפקיד גריעת (מניעת) קריאת שם של אחת או יותר מההפרשות על הכרי כדי לאפשר גמישות בהפרשות (בכורים, תרומה, מעשר, תרומת מעשר, מעשר שני, מעשר עני)

[ר' עובדיה מברטנורא תר' פ"ג מ"ה] עד שיאמר בצפוננו או בדרומו - אף על גב דבתוכו משמע באמצעיתו, לא הוי מקום **מסויים**, והרי הוא כאילו לא אמר כלום עד שיאמר בצפוננו או בדרומו. **וכן הלכה: ...**

עשור מעשר זה וכו' - ר"א בן יעקב פליג אר' שמעון דאמר תרומת מעשר זה בתוך הכרי קרא שם, וקאמר דתרומת מעשר זה בתוכו קודם שהופרש המעשר לא קרא שם, אבל לאחר שהופרש המעשר אם אמר תרומת מעשר עליו קרא שם. **ולית הלכתא כחד מינייהו אלא כחכמים בלבד:**

ז"ס בתפקיד גריעת (מניעת) הפרשה מכל מקום בכרי אלא המפריש מעשר צריך לקבוע לו מקום מסוים בכרי וכך גם יקבע מקום לתרומת מעשר כמפורש ב-**ותוספתא מעשרות (ליברמן) פ"ג ה"ג** ... ואם אמ' מה שזתים האילו ראויין לעשות מעשר בדרומו **ותרומת מעשר בדרום דרומן.**

[משנה תרומות פ"א מ"ח] [*] המערה מכד לכד ונוסף שלש טפים נותן לתוכה חולין הרכינה ומיצה הרי זו תרומה וכמה תהא בתרומת מעשר של דמאי ויוליכנה לכהן אחד משמנה לשמינית: ע"פ [פיהמ"ש לרמב"ם שם] שמינית משמינית של לוג לרב היים נאה זה כ-5 סמ"ק). ראה להלן הסבר (יח,כו) **כִּי־תִקְחוּ** - מקף תלשא בתפקיד שיעור ומחיצה – לקיחה מהמוקף.

מה שהובא לעיל אלו המקומות שטט מצא במשנה ובתוספתא בהם מוזכר תרומת מעשר. **[רמב"ם]** קבץ קבוצה של הלכות לתרומת מעשר.

[רמב"ם תרומות פ"ג ה"ג] תרומת מעשר אין מפרישין אותה באומד, אלא מדקדק בשיעורה ואפילו בזמן הזה, שהרי שיעורה מפורש בתורה. (ט:), **מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר** [שם ה"א] דבר שדרוכו למדוד מודד, ודבר הנשקל שוקל, דבר שאפשר למנותו מונה, היה אפשר למנותו ולשוקלו ולמדודו המונה משובח והמודד משובח ממנו והשוקל משובח משניהן.

זרקא סגול בתפקיד הוספה בדקדוק שיעורה של תרומת המעשר והוספה בזכות המדקדק בשיעורה.

[שם ה"ב] מצות תרומת מעשר שיפריש אותן בן לוי ממעשרו, שנאמר (יח,כו) **כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר**, ויש לישראל להפריש אותה וליתנה לכהן, ויתן המעשר ללוי אחר שיפריש ממנו תרומתו שהיא מעשר מן המעשר.

(יח,כו) **מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל** – קדמא ואולא בתפקיד סדר פעולות רצוי.

[שם ה"ג] ישראל שיהפריש מעשר ראשון כשהוא שבלים קודם שיפריש תרומה גדולה ונתנו ללוי, אין הלוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה אחר שידושונו אלא תרומת מעשר בלבד, **טט: במצב המתואר זרקא סגול** בתפקיד גריעה שהלוי אינו מפריש תרומה גדולה, ובתפקיד של הוספה כי תרומת המעשר שלו גדולה מעט יותר.

אבל אם דש ישראל והפריש המעשר מן הדגן קודם שיפריש תרומה גדולה [ונתנו ללוי חייב הלוי להפריש ממנו תרומה גדולה] **ותרומת מעשר מאחר שנעשה דגן נתחייב בתרומה שנאמר (דב' שפ' יח,ד) ראשית דגנך.**

[שם ה"ד] בן לוי שלקח מעשר שבלים לא יתן תרומתו לכהן שבלים אלא קונסין אותו לרוש ולזרות וליתן לו מעשר מן המעשר מן הדגן ואינו חייב ליתן לו מעשר מן התבן או העצה, (ט: במצב המתואר **זרקא סגול** בתפקיד גריעה שהלוי אינו חייב להפריש במעשר מן התבן או העצה) ואם הפריש **תרומת מעשר שבלים** כמו שנתנו לו ה"ז כותש ונותן לכהן את הזרע ואת התבן ומפני מה קנסוהו לכתוש מפני שלקח המעשר שבלים והפקיע ממנו תרומה גדולה. (ט: במצב המתואר **זרקא סגול** בתפקיד הוספה שהלוי חייב להפריש מעשר מן התבן)

[שם ה"ו] בן ישראל שאמר ללוי כך אמר לי אבא מעשר לך בידי אין חוששין לתרומת מעשר שבו, שהרי אביו הפריש תרומתו ולפיכך צוהו שזה המעשר לפלוני הלוי, ואם אמר לו כך אמר לי אבא כור מעשר יש לך בידי חוששין לתרומת מעשר שבו. [השגת הראב"ד] בן ישראל שאמר ללוי וכו'. א"א מ"ש אין בו טעם והוא הפך הגמרא שלנו. (ע"פ [כסף משנה] כשלא מזכיר מדה משמע שהופרש תרומת מעשר (=ת"מ), כאשר הזכיר מדה על הלוי להפריש ת"מ, ואז **זרקא סגול** בתפקיד גריעה היינו להפריש ת"מ)

[שם ה"ז] תרומת מעשר שהיה בה אחד משמונה בשמינית מוליכה לכהן, פחות מכן אינו מטפל להוליכה אלא משליכה באור ושורפה, וביין ובשמן אפילו כל שהוא מוליכה לכהן, ובלבד שתהא תר"מ ודאית וטהורה אבל אם היתה טמאה או שהיתה של דמאי אם אין בה כשיעור אינו מטפל בה אלא שורפה. [השגת הראב"ד] תרומת מעשר וכו'. א"א לא מצאתי בירושלמי אלא במשקה שיעורו באחד משמונה בשמינית שהוא מדת הלח אבל באוכל בכביצה ובדמאי אבל בודאי אפילו כל שהוא חייב להחזיר ובדמאי עצמו דוקא בטמא אבל בטוהר אפילו כל שהוא חייב להחזיר ולשון הירושלמי ר"י בר' חנינא אומר פחות מכן נותנה בנרו ש"מ שהמשנה בלח ר' ינאי בשם ר"י באוכל כדי ביצה קלה תוספתא וכן אתה אומר בתרומת מעשר של שאר כל פירות שאם יש בה השיעור הזה נותנה לכהן ואם לאו משליכה באור ושורפה והטעם מפני שתרומת שאר הפירות דרבנן חוץ מדגן תירוש והרי הן כדמאי.

(יח,כו) **כִּי־תִקְחוּ** - מקף (א) כבורר איזה שיעור חייב בלקיחת ת"מ לכהן, (ב) כבורר האם לקיחה מהמוקף או גם שלא מהמוקף.

ל-(א) תלשא בתפקיד שיעור הלקיחה, שמינית שבשמינית לוג בלח, ל-(ב) בתפקיד מחיצה שיש לקחת מהמוקף [שם ה"כ]

למעונינים יש עוד עמוד של הסברים ל-**[רמב"ם תרומות פ"ג ה"כ - ה"כ]**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

[שם ה"כ] תרומת מעשר מפרישין אותו שלא מן המוקף שנאמר **(במ' קרח יח,כח) מכל מעשר תבואתך תרימו תרומה** (טט כנראה צ"ל **(במ' קרח יח,כט) מכל מעשר תבואתך תרימו את כל תרומת ה')** אפילו מעשר אחד במדינה זו ומעשר אחד במדינה אחרת מפריש תרומה מאחד על הכל, ות"ח אין תורמין אלא מן המוקף ואפילו תרומת מעשר. [השגת הראב"ד] ותלמידי חכמים. א"א לא כתב זה אלא מפני שהוקשה עליו שראה בגיטין על תרומות וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף ולפיכך כתב שהת"ח אינן תורמין אלא מן המוקף ולפ"ד לא היה קורא אותו חשוד אם לא היה שם צד איסור אבל אומר אני שהלוי אינו תורם אלא מן המוקף ועליו הוא אומר **(במ' קרח יח,כו) ותרמיתם ממנו תרומת ה'** מן המחובר והטעם שמא ישכח ויעשה את התרום תרומת מעשר על מקום אחר אבל ישראל התרום תרומת מעשר תורם שלא מן המוקף שאין לחוש לכך והטעם לתרומה גדולה שאינה ניטלת אלא מן המוקף מפני שניטלת באומד ולא יוכל לכוין שיעור אלא מן המוקף ועוד שמא ישכח.

[שם כ"א] בן לוי שהיה לו מע"ר שלא ניטלה ממנו תרומתו והניחו להיות מפריש עליו והולך הוא בטבלו מה שעשה עשוי, שנאמר **(במ' קרח יח,כד) כִּי אֶת-מַעְשֵׂר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרִימוּהָ** מלמד שהוא עושה את כולו תרומה לאחר. טעם זקף-קטן מרמז על שני למודים, (למוד א) **(במ' קרח יח,כד) כִּי אֶת-מַעְשֵׂר בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** – גרשיים מונח רביע, כעין יצא מן הכלל, כאן ללמד על עצמו **[שם כ"א]** בן לוי שהיה לו מע"ר שלא ניטלה ממנו תרומתו והניחו להיות מפריש עליו והולך הוא בטבלו מה שעשה עשוי, (למוד ב) כולו תרומה על מקום אחר

[שם כ"ב] הפריש ממנו תרומת מעשר תחלה ואח"כ הניחו להיות מפריש עליו והולך עד שיעשה כולו תרומת מעשר ויתנו לכהן לא עשה כלום, שנאמר **(במ' קרח יח,כט) אֶת-מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ: בּוֹמֵן שְׂקֵדְשׁוֹ בְּתוֹכוֹ עוֹשֶׂה אוֹתוֹ תְּרֹמָה לְאַחֲרִים, אֵינֶן קֹדְשָׁיו בְּתוֹכוֹ אֵינֶן עוֹשֶׂה אוֹתוֹ תְּרֹמָה לְאַחֲרִים, וְכֵן הַמְּנִיחַ פִּירוֹת לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶם תְּרֹמָה גְּדוּלָה צָרִיךְ שִׁיהִיו טְבוּלִין לְתְּרֹמָה, וְאִם הִנִּיחֵן לְהִיּוֹת מִפְּרִישׁ עֲלֵיהֶן מֵעֵשֶׂר צָרִיךְ שִׁיהִיו טְבוּלִין לְמַעֲשֵׂר.**

[שם כ"ג] כשמפרישין תרומה ומעשר מפרישין אותן על הסדר, כיצד מפריש בכורים תחילה לכל, ואח"כ תרומה גדולה, ואח"כ מעשר ראשון, ואח"כ מעשר שני או מעשר עני, והמקדים שני לראשון, או מעשר לתרומה, או תרומה לבכורים, אף על פי שעבר על לא תעשה מה שעשה עשוי, ומניין שהוא בלא תעשה שנאמר **(שם' משי' כב,כח) מִלֶּאֱתָהּ וְדִמְעָתָהּ לֹא תֵּאָחֵז, לֹא תֵּאָחֵז** דבר שראוי להקדימו ואין לוקין על לאו זה.

(יח,כו) מֵאֵת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – קדמא ואולא בתפקיד סדר פעולות רצוי.

(שם' משי' כב,כח) מִלֶּאֱתָהּ וְדִמְעָתָהּ – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב כאן כל מיני הפרשות מהגידולים,

לֹא תֵּאָחֵז – מונח מרבה אתנה מגביל, בסה"כ רבוי הגבלות בשמירת סדר הפרשות כתקנן.

[שם כ"ד] הרוצה להפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר כאחד מפריש אחד מל"ג ושליש, ואומר אחד ממאה שיש כאן הרי הוא בצד זה שהפרשתי והרי הוא חולין, והנשאר מזה שהפרשתי הוא תרומה על הכל, והמעשר שראוי להיות למאה חולין אלו הרי הוא בצד זה שהפרשתי וזה הנשאר יתר על התרומה ממה שהפרשתי הרי הוא תרומת מעשר על הכל. [השגת הראב"ד] הרוצה להפריש תרומה גדולה ותר"מ כאחד מפריש א' מל"ג. /א"א/ פ"י שהם ג' סאין, ואומר אחד מק' שיש כאן פירוש בין הכל והוא סאה, הרי הוא בצד זה שהפרשתי פירוש באותן שלש סאין, והרי הוא חולין פירוש עד שיפריש התרומה, והנשאר שהפרשתי פ"י הם השנים, הוא תרומה על הכל, והמעשר הראוי להיות למאה חולין אלו הרי הוא בצד זה שהפרשתי פירוש הוא הכרי הגדול, וזה הנשאר יתר על התרומה ממה שהפרשתי הרי הוא תר"מ על הכל.

(יח,כו) כִּי-תִקְחוּ - מקף כבורר באיזה שיעור מפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר כאחד.

(יח,כו) כִּי-תִקְחוּ - תלשא בתפקיד מלמד אלפניו ולאחריו, באחד הכיוונים מלמד על שיעור הלקיחה כאשר רוצה להפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר כאחד מפריש אחד מל"ג ושליש, מהסבר [ראב"ד] ז' ג' סאין (כנראה מכור המכיל 30 סאין), וכן יהיה היחס בכל כמות אחרת.

(יח,כו) כִּי-תִקְחוּ - מקף (א) כבורר איזה שיעור חייב בלקיחת ת"מ לכהן, (ב) כבורר האם לקיחה מהמוקף או גם שלא מהמוקף.

ל-(א) תלשא בתפקיד שיעור הלקיחה, שמינית שבשמינית לוג בלח, ל-(ב) בתפקיד מחיצה שיש לקחת מהמוקף **[שם ה"כ]**

ב' ה' טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג, תמצית ההשקפה: א. תאנה, סלקו = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים); להגביל; מונח - רבוי; מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממועט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שממנתי חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביעי - לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישי: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואלוא - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרש"ב' פ.

1.13 במדבר קרח ז,א (התשפ"ג)

במדבר קרח ז,א: וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מוֹפֵעַ 58 שֶׁל הַתּוֹכַן בַּתּוֹרָה, מַחֲתוֹת עֵדֵת קֶרַח צָפוּי לַמִּזְבֵּחַ לְאוֹת (אֶזְהָרָה) לְבָנֵי

יִשְׂרָאֵל גי' 58 עולה ח"ן - חכמת נסתר, אז"ן - בפנימיות התורה צירוף שם השם העולה ס"ג הנקרא ע"ב דס"ג שיצאה ממנו אות ה' האחרונה וזה האור הראשון שממנו מתחיל תהליך הבריאה הרוחנית ובהמשך תהליך הבריאה הגשמי.

כאן תיקון להפרת האיזון בבריאה במעשה קרח ועדתו.

במדבר קרח ז,ב: אָמַר אֶל-אַלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרְכַּם אֶת-הַמַּחֲתָת מִבֵּין הַשְּׂרִפָּה וְאֶת-הָאֵשׁ זְרָה-הַלְלָאָה כִּי קָרְשׁוּ:

(במ' קרח ז,ב) אָמַר - אחרי הסרת אות ה' החיבור שבראש הכתוב **(בר' א,ב)** "רו"ה א' - לקים מ'רחפת" מתגלה הנוטריקון ר-א-מ ובשנוי סדר האותיות אמ"ר. על כתוב "ורוח וגו'" פירש **(שפת"ח בר' א,ב)**, זה מאמר הבריאה. וטט מוסיף זה מאמר הבורא המתקיים בהתמדה ומחדש בכל רגע את הבריאה. זה מהדברים שהזהיר משה את עדת קרח **(במ' קרח ז,בכ - ל)** **(כח)** וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּאוֹת פְּדַעוּן כִּי-הָיָה שֵׁלְטַנִּי לְעֲשׂוֹת אֶת כְּלֵי-הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי-לֹא מִלְּפִי: **(כט)** אִם-עָמְדוּ פְּלִי-הָאֲדָם יִמְתְּנוּ אֵלָה וַיִּקְרַח פְּלִי-הָאֲדָם וַיִּקְדָּה עֲלֵיהֶם לֹא הָיָה שֵׁלְטַנִּי לְעֲשׂוֹת אֶת **(ל)** אִם-בְּרִיאָה יִבְרָא הוּא וַיִּצְמַח הָאֲדָמָה אֶת-פִּיָּהּ וַיִּבְלַעָה אֹתָם וְאֶת-כְּלֵי-אֲשֶׁר לָהֶם וַיַּרְדּוּ סִימָן שְׂאֵלָה וַיִּדְעֻעֶם כִּי נֶאֱצַו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת-ה':

(יחזקאל יב,ח) **(ב)** וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִישׁוֹ לִבְשׂ הַבָּדִים וַיֹּאמֶר בֹּא אֶל-בֵּינוֹת לַגְּלָל אֶל-תַּחַת לְכַרְוֵב וּמֵלֵא תִפְגְּרוּ גְחִלִּיאֵשׁ מִבֵּינוֹת לְכַרְוֵב וַיִּרְקַע עֲלֵיהֶן וַיִּבָּא לִשְׂעִי: **(ג)** וַתִּכְרְבִים עֲמָדִים מִמֵּיָן לְבֵית בְּבֹאֹ הָאִישׁ וְהֵעַנּוּ מֵלֵא אֶת-הַחֲצָר הַפְּנִימִית: **(ד)** וַיִּגְרַח כְּבֹד־הָ מֵעַל הַכְּרֹוֹב עַל מִסְתָּן הַבַּיִת וַיִּמְלָא הַבַּיִת אֶת-הָעָנָן וְהַחֲצָר מִלְּאָה אֶת-נִגְהָ כְּבֹד ה': **(ה)** וְקוֹל כְּפָנֵי הַכְּרֹוֹבִים נִשְׁמָע עַד-הַחֲצָר הַחִיצוֹנָה פְּקוּל אִלְשֵׁי בְּדָרְוֵי: **(ו)** וַיְהִי בְּצוּתוֹ אֶת-הָאִישׁ לִבְשׂ-הַבָּדִים לֵאמֹר קַח אֵשׁ מִבֵּינוֹת לַגְּלָל מִבֵּינוֹת לְכַרְוֵבִים וַיִּבָּא וַיַּעֲמֵד אֶצְלֵ אֶת-הָאֵשׁ: **(ז)** וַיִּשְׁלַח הַכְּרֹוֹב אֶת-יָדוֹ מִבֵּינוֹת לְכַרְוֵבִים אֶל-הָאִישׁ אֶת-יָדוֹ וַיִּמָּן אֶל- חֲפְנֵי לִבְשׂ הַבָּדִים וַיַּגַּח וַיִּצָּא: **(ח)** וַיָּרָא לְכַרְבִּים תַּבְּנִית יַד-אֲדָם תַּחַת כַּנְּפֵיהֶם:

טעמים מהמדרש הבא נמצאים ב-**[בבלי יומא עז,א]** **[מדרש הגדול]** **[במ' קרח ז,א - ב]** **וַיְדַבֵּר ... אָמַר אֶל-אַלְעָזָר בֶּן-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן**. זה הוא שאמר הכתוב **(תה' עא,ט)** **וַצְדַקְתֶּם אֱלֹהִים עַד-יְרֹוֹם**. רבי חנינה בר פפא שאל ליה לרבי שמואל בר פאפא, מאי דכתיב **(תה' עא,ט)** **וַצְדַקְתֶּם אֱלֹהִים עַד-יְרֹוֹם**, אמר לו כשם שהתחתונים צריכין צדקה אלו עם אלו, כך העליונים, גירסת **[בבלי יומא עז,א]**, אמר לו הקדוש ברוך הוא למיכאל: מיכאל! סרחה אומתך. אמר לפניו: רבונו של עולם, דיו לטובים שבהם. - אמר לו: אני שורף אותם ולטובים שבהם. מיד ע"כ

שנאמר **(יחזקאל יב)** וַיֹּאמֶר אֶל-הָאִישׁוֹ לִבְשׂ הַבָּדִים וַיֹּאמֶר בֹּא אֶל-בֵּינוֹת לַגְּלָל, למה וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר שני פעמים, ללמד שהקדוש ברוך הוא אמר למלאך, ומלאך אמר לכרוב גזר עלי הקדוש ברוך הוא ליטול ממך שני גחלים, ואיני יכול ליכנס למחיצתך, עשה עמי צדקה ותן לי גחלים. **(פפולה ב)** ומה כתיב תמן **(יחזקאל יב)** וַיִּשְׁלַח הַכְּרֹוֹב אֶת-יָדוֹ מִבֵּינוֹת לְכַרְוֵבִים אֶת-הָאִישׁ אֶת-יָדוֹ וַיִּמָּן אֶל- חֲפְנֵי לִבְשׂ הַבָּדִים וַיַּגַּח וַיִּצָּא: אמר רב חונא בר ביזנא אמר ר' שמעון חסידא אלמלא לא נצטננו גחלים מידו של כרוב לידו שלגבריא, לא נשתייר משונאיהן של ישראל שריד ופליט. רבי יהושע דסכנין בשם רבי אליעזר שש שנים היו אותן גחלים עמוקות בחפניו של גבריא סבור שישראל עושין תשובה ולא עשו, כיון שלא עשו תשובה בא לזרקן עליהן ולקעקע ביצתן. אמר לו הקדוש ברוך הוא לגבריא גבריא הונך בהונך. ישראל ישראל מאן דאית ליה סוסיא ברחמיה מסיק ליה. יש בהן בני אדם שעושין צדקה אלו עם אלו, הדא היא **(יחזקאל יח)** וַיָּרָא לְכַרְבִּים תַּבְּנִית יַד-אֲדָם תַּחַת כַּנְּפֵיהֶם: רבי אבא אומר מי מעמיד העליונים והתחתונים, צדקה שישראל עושין אלו עם אלו, ומאי טעמיה **(תה' עא,ט)** וַצְדַקְתֶּם אֱלֹהִים עַד-יְרֹוֹם אֶת-עֲשֵׂית גְּלוּת אֱלֹהִים מִי כְמוֹף: אלו המאורות. **(שס)** אֱלֹהִים מִי כְמוֹף, מי כמוך בעליונים ובתחתונים, ומי כמוך שאתה כובש מדת הדין, ומי כמוך שאתה מתנהג עם בניך במדת רחמים. תוספת של טט, על זה נמאר בהמשך: **(תה' עא,ב)** אֶשֶׁר הָרְאִיתוּ וְהָאִיתוּ לְרַעוּת תְּשׁוּבָה תַּחֲיִינוּ תַּחֲיִינוּ וּמִתְקַוִּים הָאֲרָץ תְּשׁוּבָה תַּעֲלִינוּ: **(עא,כא)** תְּרֹבּוּ גְּדֻלְתִּי וְתַסְבַּח תַּנְּחֻמִּי:

באותה שעה קפצה קטיגורה לפני כסא הכבוד אמרה לפניו רבונו של עולם כך יהיה רשע זה מתגאה לומר החרבתי ביתו של אל, אם כן תרד אש מלמעלה ותשרוף אותו, הדא היא דכתיב ממרום שלח אש בעצמותי וירדנה (איכה א, יג). אמר רבי יהושע בן לוי הוא שהנביא עומד ומקנתר על ישראל ואומר לבת כבל קחי ריחים וטחני קמח (ישעיה מז, ב). הא כל עמא טחנין חיטים ואת אמרת וטחני קמח, אלא כך אמר לבת כבל אילו ממרום לא עשו בי קטיגורה לא היית את יכולה לי, הא קימחא טחנינא טחנת ואריא קטילא קטלת ודרתא יקורא אוקידת. דבר אחר לשעבר היו אחרים טוחנין לך ועכשיו שחטאת קחי רחים וטחני קמח, עולם הפוך, אפשר שחטאת מביא דוגמא של קטרוג על שונאי ישראל בחורבן בית ראשון כדי ללמוד על הקטרוג שהתעורר במחלוקת קרח ועדתו. ומה חס וחלילה מה קורה אם אלעזר בן-אהרן הכהן לא היה מצטווה לכפר על המחלוקת.

וכתיב התם **(יחזקאל ט, יא)** וַהֲרָה הָאִישׁוֹ לִבְשׂ הַבָּדִים אֶשֶׁר הִקְסֵת בְּמַתְנֵיוֹ מֵשִׁיב דָּבָר לְאֹמֶר עֲשִׂיתִי כַאֲשֶׁר צִוִּיתִנִּי: ס. אמר רבי יוסי באותה שעה הוציא והוא לגבריא מאחורי הפרגוד ומחיהו (הכו אותו) שתין פולסין דנורא **(רש"י)**: מקלות של אור). אמרו ליה אי לא עבדת לא עבדת (אם לא בצעת הענישה לא היו מקפידים עליך), ואי עבדת איבעי לך למעבד לא איבעי לך לאהדורי (אם בצעת הענישה לא היה לך לבצעה טוב),

גירסת **[בבלי יומא עז,א]**, אמרו ליה: אי לא עבדת - לא עבדת, אי עבדת - אמאי לא עבדת כדפקדון? ועוד: דעבדת, לית לך: **[רש"י בבלי יומא עז,א]** אי לא עבדת - כלל. לא עבדת - והיינו מצדיקים אותך לומר דוחה הוא את הדבר אולי ישוב הקדוש ברוך הוא מחרונו ויתרצה להם. כדפקדון - שתהא אתה נוטל גחלים מבינות לכרובים ואתה אמרת אל הכרוב לתתם לך. לית לך אין משיבין על הקלקלה. (ענשו את גבריא) עיילוה לדוביאל שרא דפרסאי ואוקמוה ברקיעא (במקומו) ושמיש עסרין וחד יומין, והינו דכתיב **(דניאל יג)** וַיִּשְׂרׁוּ מַלְאָכֹות פְּרִס עִמָּד לְגַדְלֵי עֲשָׂרִים וְאֶתְדַ יוֹם. (דרש שר פרס) אהבו ליה עסרין וחד מלכא ופרואתא דמשמהיג (21 מלכויות, כנראה ערים חשובות) (או שרים גובי מסים) ונמלים שמביאים שם מרגליות), אמר להו כתובו לי ישראל בכראגא (לרשום בני ישראל למס גולגולת), כתבו ליה. כתובו לי רבנן בכראגא (לרשום תלמידי חכמים למס גולגולת), כתבו ליה. בעו למיחתם (לחתום) ליה. פתח גבריא מאחורי הפרגוד ואמר **(תהלים קכז, ב)** שְׁאוּל לִכְמוֹ מִשְׁפָּחִי קוֹם מֵאֲחֶרֶי-שֹׁבֵת אֶקְלֵי לָחֶם הֵעָצְבִים כֵּן יִתְּנוּ לִידִידוֹ שְׁגָא: אמר רבי יצחק אלו ענינהו של תלמידי חכמים, שמנדרות שינה בעולם הזה וזוכות לחיי העולם הבא. לא אשגחו ביה.

גירסת **[בבלי יומא עז,א]**, מאי כן יתן לידידו שנה? אמר רבי יצחק: אלו נשותיהן של תלמידי חכמים שמנדרות שינה בעולם הזה וזוכות לעולם הבא. ולא השגיחו עליו, רש"י מסכת יומא דף עז עמוד א

[רש"י בבלי יומא עז,א] שוא לכם וכי - כלומר כלום הגונים האומות להיות החכמים מסורים בידם, והלא המקרא משבחן שאף נשותיהם מנדרות שינה מעיניהן, שוא לכם בעלי אומנות המשכימים ומאחרים למלאכתם, אוכלי לחם בעצב וביגיעה כן יתן הזן את העולם מזונות ופרנסה לידידו שנה - למי שנרד שינה בשבילו.

אמר לפניו רבונו של עולם, אם יהיו כל חכמי אומות העולם בכף מאזנים ודניאל איש חמודות בכף שנייה, מי מכריע, לא דניאל מכריע את כולן. אמר הקדוש ברוך הוא מי לימד זכות על בני. אמרו לפניו, גבריא. עיילוה. והינו דכתיב **(דניאל יג)** וַיֹּאמֶר אֵלֵי אֶת-מִתְרָא דְנִינְאֵל

